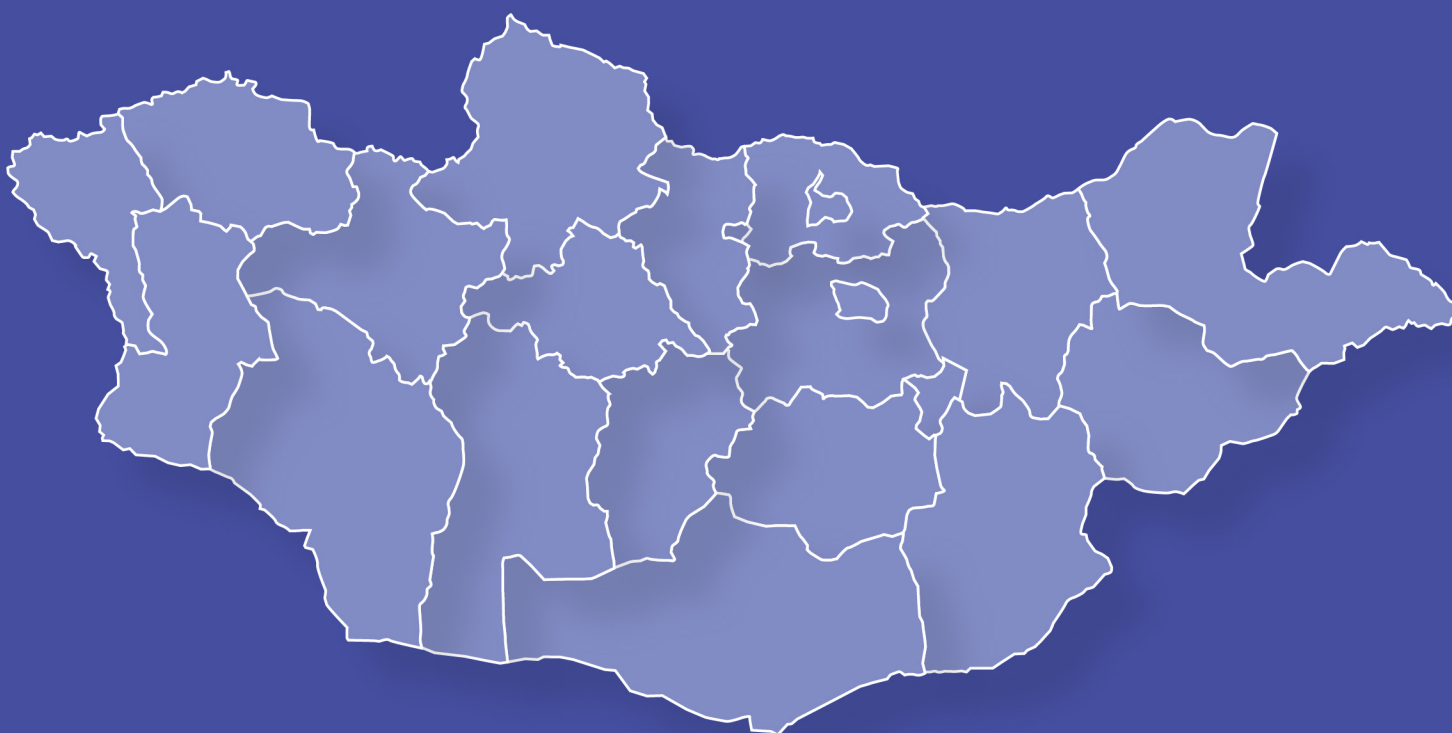

ТӨРИЙН БОДЛОГО, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ТАЛААРХ ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН СУДАЛГАА 2022

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ.....	4
НЭГ. СУДАЛГААНЫ ТУХАЙ	5
ХОЁР. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ	6
ГУРАВ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ.....	9
ДӨРӨВ. САЛБАР, ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮНЭЛГЭЭ	10
ТАВ. АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ.....	44
ЗУРГАА. ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ.....	90
ДОЛОО. ХАВСРАЛТ	93

ТАЛАРХАЛ

IRIM судалгааны хүрээлэнгээс энэхүү тайланд хувь нэмэр оруулсан дараах хувь хүн, байгууллагуудад талархал илэрхийлж байна.

Швейцарын Хөгжлийн Агентлаг (ШХА), Нийгмийн Эгэх Хариуцлагын Дэлхийн Түншлэл (НЭХДТ)-н санхүүжилтээр хэрэгжиж буй “Монгол Улсад ил тод байдал, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд нийгмийн эгэх хариуцлагыг бэхжүүлэх нь” (МУНЭХБ) төслийн хүрээнд “Төрийн бодлого, үйлчилгээний талаарх иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгаа 2022” судалгааг Дэлхийн Банк Групп, Засгийн Газрын Хэрэг Эрхлэх Газрын (ЗГХЭГ) захиалгаар IRIM судалгааны хүрээлэн 2022 оны 11-р сарын 01-ээс 2023 оны 02-р сарын 15-ны хооронд хийж гүйцэтгэлээ.

Төрийн бодлогын хэрэгжилт, төрийн үйлчилгээний үр дүнгийн талаарх иргэдийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээг төрийн хөндлөнгийн хяналтын нэг механизм болгох санаачилгыг 2017 оноос хойш тасралтгүй туршин, нутагшуулахад аргазүй, удирдлагаар ханган тууштай хамтран ажиллаж буй ЗГХЭГ-ын Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын хэлтэс (ХШҮДАГ)-ын Э. Бат-Идэр даргатай хамт олонд онцгойлон талархал илэрхийлье.

Судалгааны ажлыг гүйцэтгэхэд санал зөвлөгөө, тайлан материал, шаардлагатай мэдээллээр хангаж хамтран ажилласан хүмүүст судалгааны багийн зүгээс талархал илэрхийлж байна. Мөн төрийн үйлчилгээний талаарх өөрийн үнэлгээ, үзэл бодлоо нээлттэй хуваалцсан нийт судалгаанд оролцогчдод судалгааны багийн зүгээс гүн талархлаа илэрхийлж байна. Тэдгээр хүмүүсийн оролцоо хувь нэмэргүйгээр бид энэ тайланг гаргах боломжгүй юм.

IRIM судалгааны хүрээлэнгийн судалгааны багийн гишүүд:

- Ц.Цэнджав, Зөвлөх
- Х.Бат-эрдэнэ, Зөвлөх
- Л.Дашзэвэг, Ахлах судлаач
- Х.Баярмаа, Ахлах судлаач
- Г.Билгүүнзаяа, Судлаач/зохицуулагч
- Б.Шинэцэцэг, Мэдээлэл цуглуулалтын менежер
- Э.Цэрэндорж, Мэдээлэл цуглуулалтын менежер
- Т.Бямбацэрэн, Чанарын хяналтын менежер
- Б.Болор, Дата менежер
- Т.Азбилэг, Инновац, олон нийтийн харилцааны менежер

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ЖАГСААЛТ

ЕБС	Ерөнхий боловсролын сургууль
ЖДҮ	Жижиг дунд үйлдвэр
ЗГХЭГ	Засгийн Газрын Хэрэг Эрхлэх газар
МАСАМ-II	“Монгол Улсад ил тод байдал, олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд нийгмийнэгэххариуцлагыгбэхжүүлэхнь”-МУНЭХБтөслийн2дахьүешат
МСҮТ	Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төв
МУ	Монгол Улс
МУЗГ	Монгол Улсын Засгийн Газар
НӨАТ	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар
НЭХДТ	Нийгмийн Эгэх Хариуцлагын Дэлхийн Түншлэл
ОНХС	Орон нутгийн хөгжлийн сан
ТҮК	Тохижолт үйлчилгээний компани
ТҮЦ	Түргэн үйлчилгээний цэг
ҮСХ	Үндэсний Статистикийн Хороо
ФБЯ	Фокус бүлгийн ярилцлага
ХАМО	Хувиараа ашигт малтмал олборлогч
ХШҮДАГ	Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ, дотоод аудитын газар
ШХА	Швейцарын Хөгжлийн Агентлаг
ЭЕШ	Элсэлтийн ерөнхий шалгалт
ЭМБ	Эрүүл мэндийн байгууллага
ЭМД	Эрүүл мэндийн даатгал
IRIM	Хараат бус судалгааны хүрээлэн

НЭГ. СУДАЛГААНЫ ТУХАЙ

Төрийн байгууллагаас хэрэгжүүлж буй бодлого үйл ажиллагаа, иргэдэд хүргэдэг үйлчилгээний чанар хүртээмжийг үнэлэх, улмаар үнэлгээний үр дүнд үндэслэн төрийн үйлчилгээг сайжруулах, цаашид хэрэгжүүлэх бодлого, үйл ажиллагаагаа тодорхойлох зорилгоор төрөөс тодорхой арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлсээр байна. Тухайлбал,

- Монгол Улсын засгийн газар (МУЗГ)-ын Журам шинэчлэн батлах тухай, 206 дугаар тогтоол-“Бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт, захиргааны байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журам” (2020 он) баталсан
- МУЗГ-ын Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар (ЗГХЭГ)-ын даргын 302 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралт - “Хэрэглэгчийн үнэлгээний ерөнхий удирдамж” (2017 он) баталсан
- Үндэсний статистикийн газрын даргын А/66 тоот тушаал-“Төрийн бодлого, үйлчилгээний талаарх иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааны түүврийн арга зүй” (2019 онд) баталсан тогтоол, шийдвэрийг дурдаж болно.

Эдгээр удирдамж, баримт бичгүүдэд үндэслэн 2022 оны 11 дүгээр сараас эхлэн ЗГХЭГ болон Дэлхийн банк группын МАСАМ-II төслийн багийн захиалгаар IRIM судалгааны хүрээлэн “Төрийн бодлого, үйлчилгээний талаарх иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгаа – 2022”-ны үр дүнг тооцов.

Судалгааны зорилго нь төрийн захиргааны төв, нутгийн захиргааны байгууллагаас хэрэгжүүлж байгаа бодлого, үйл ажиллагааны гүйцэтгэл, үр дүн болон иргэдэд хүргэдэг төрийн үйлчилгээний чанартай, хүртээмжтэй, хүнд сурталгүй, түргэн шуурхай байгаа эсэх талаар иргэдийн сэтгэл ханамжийг тандан судалж, төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг сайжруулах, бодлого шийдвэрийг боловсруулах, үнэлэх явцад талуудыг мэдээллээр хангахад чиглэсэн.

IRIM судалгааны хүрээлэн нь судалгааны мэдээлэл цуглуулах ажлыг 21 аймаг, нийслэлийн 9 дүүргийн нийт 10,111 иргэнийг хамруулан 2 сарын хугацаанд улс орон даяар зохион байгууллаа. Судалгааны мэдээлэл цуглуулсан тухайн цаг хугацаанд МУ-ын Засгийн газраас уул уурхайн салбар дахь хууль бус авлига, албан тушаалын хэргүүдийг ил болгосон, иргэд олон нийт тус салбар дахь шударга бус үйл явдлуудын эсрэг тайван жагсаал зохион байгуулж байсан үе давхацсан болохыг дурдах зүйтэй.

Мөн удаагийн судалгаа нь өмнөх онуудтай харьцуулахад үнэлгээнд хамруулах салбар, чиг үүргийн тоо нэмэгдсэн, цаг үеийн байдалтай уялдуулан шалгуур асуултуудыг шинэчилж, нэмэгдүүлсэн, хүний эрхийн холбогдолтой бүлэг асуултууд нэмсэн зэрэг онцлог талуудтай. Иймд уг судалгааны үр дүнг өмнөх жилүүдийн судалгааны үр дүнтэй зөвхөн ерөнхий байдлаар харьцуулалт хийж харах нь зөв юм.

Тайлангийн эхний хэсэгт, судалгааны ажлын зохион байгуулалт, арга зүйн холбогдолтой мэдээллийг багтаасан ба судалгааны түүвэр, мэдээлэл цуглуулалтын арга, талбарын ажлын зохион байгуулалт, датаны чанарын хяналт зэрэг мэдээллийг тоймлон харуулсан.

Гуравдугаар бүлэгт, иргэдийн төрийн үйлчилгээний талаарх сэтгэл ханамжийн ерөнхий үр дүнг тусгасан ба улсын хэмжээнд гарсан үр дүнгүүдийг салбар болон аймаг тус бүрээр ангилан харуулж, тэдгээрийн талаарх хэлэлцүүлэг, харьцуулсан мэдээллийг багтаалаа. Дөрөвдүгээр бүлэгт судалгааны үр дүнг багцалсан дүгнэлт, түүнд үндэслэсэн зөвлөмжийг багтаасан.

ХОЁР. СУДАЛГААНЫ АРГА ЗҮЙ

Судалгаанд баримтлах түүврийн аргачлалыг Үндэсний статистикийн хороо (ҮСХ)-ны даргын 2019 оны 5 дугаар сарын 14-ны өдрийн А/66 тоот тушаалаар баталсан “Төрийн бодлого үйлчилгээний талаарх иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааны түүврийн арга зүй”-г баримтлан ажилласан.

2.1 СУДАЛГААНЫ ХАМРАХ ХҮРЭЭ БА ТҮҮВЭР

Судалгаанд Монгол Улсын 21 аймаг (1 аймгаас 3 сум буюу нийт 63 сумаас мэдээлэл цуглуулалт хийгдсэн), нийслэлийн 9 дүүргийг хамруулсан бөгөөд нийт судалгаанд оролцогчдын гуравны нэгийг хөдөө, орон нутгийн багт амьдардаг иргэд эзэлж байна. Ингээд судалгаанд нийт 10,111 иргэнийг хамруулсан бөгөөд түүний 2061 (20.4%) нь Улаанбаатар хотоос үлдсэн 8050 (79.6%) нь орон нутгаас хамрагдав. Судалгааны түүврийн бүтцийг хангах үүднээс дараах шалгууруудыг ашигласан. Үүнд:

- Аймаг нийслэл, бүс, үндэсний хэмжээнд төлөөлөхүйц чадвартай
- Алдааны хязгаар 1%-д багтсан
- Үндэсний түвшний статистик үзүүлэлттэй нийцтэй (нас, хүйс, боловсролын түвшин гэх мэт)

Түүврийн аргачлалын дэлгэрэнгүйг доорх хүснэгтээс харна уу.

#	АЙМАГ/ДҮҮРЭГ	АЙМГИЙН ТӨВ (60%)	СУМЫН ТӨВ (28%)	АЛСЛАГДСАН ХӨДӨӨ (12%)	НИЙТ
1	Завхан	228	106	46	380
2	Говь-Алтай	228	106	46	380
3	Баян-Өлгий	228	106	46	380
4	Ховд	228	106	46	380
5	Увс	228	106	46	380
6	Орхон	304	53	23	380
7	Өвөрхангай	228	106	46	380
8	Булган	228	106	46	380
9	Баянхонгор	228	106	46	380
10	Архангай	228	106	46	380
11	Хөвсгөл	228	106	46	380
12	Төв аймаг	228	106	46	380
13	Говьсүмбэр	228	106	46	380
14	Сэлэнгэ	228	106	46	380
15	Дорноговь	228	106	46	380
16	Дархан-Уул	304	53	23	380
17	Өмнөговь	228	106	46	380
18	Дундговь	228	106	46	380
19	Дорнод	228	106	46	380
20	Сүхбаатар	228	106	46	380
21	Хэнтий	228	106	46	380
22	Багануур	234	-	-	234
23	Багахангай	234	-	-	234
24	Баянгол	234	-	-	234
25	Баянзүрх	234	-	-	234
26	Налайх	234	-	-	234
27	Сонгинохайрхан	234	-	-	234
28	Сүхбаатар	234	-	-	234
29	Хан-Уул	234	-	-	234
30	Чингэлтэй	234	-	-	234
НИЙТ		7046	2120	920	10086

Судалгааны түүвэр буюу оролцогчдыг сонгохдоо дараах үндсэн 3 шалгуурыг баримталсан. Үүнд:

- Түүврийн үндсэн нэгж нь өрх – Нэг өрхөөс нэг хүн судалгаанд хамруулсан
- Насанд хүрсэн хүн ам дунд гүйцэтгэгдсэн – 18 ба түүнээс дээш насны хүн амаас мэдээлэл цуглуулсан
- Төрийн үйлчилгээ авсан – Өнгөрсөн 1 жилийн хугацаанд (2022 онд) төрийн үйлчилгээг ямар нэгэн хэлбэрээр авсан (Биечлэн, цахим гэх мэт)

2.2 СУДАЛГААНЫ ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Иргэдийн сэтгэл ханамжийн судалгааны мэдээлэл цуглуулалтад Улаанбаатар хотод 15, орон нутагт 42 судлаачид ажилласан бөгөөд тэдэнд 2 мэдээлэл цуглуулалтын менежер зааварчилгаа өгч, хянаж ажилласан. Мэдээлэл цуглуулалт 2022 оны 11 сарын 17-оос, 12 сарын 23-н хүртэл (33 хоног) үргэлжилсэн бөгөөд тоон мэдээллийг урьдчилан бэлтгэсэн асуумжаар нүүр тулсан ярилцлагаар авч, чанарын мэдээллийг оролцоонд суурилсан бүлгийн ярилцлагын аргаар цуглуулсан. Мөн мэдээлэл цуглуулалтын ажлын үед дараах хязгаарлагдмал талууд тулгарсан.

2.3 СУДАЛГААНЫ ХЭРЭГЛЭГДЭХҮҮНҮҮД

Судалгааг тоон болон чанарын хоёр төрлийн судалгааны удирдамж, хэрэглэгдэхүүн ашиглан гүйцэтгэсэн.

Асуумжаар төрийн үйлчилгээнд өгч буй сэтгэл ханамжийн үнэлгээний түвшнийг тодорхойлох, чанарын судалгаагаар энэ үнэлгээг өгөх болсон шалтгааныг тодруулах зорилготой байв.

Тус бүрийн бүтцийг доорх хүснэгтэд нэгтгэв.

ТООН СУДАЛГАА		ЧАНАРЫН СУДАЛГАА	
	Жишиг асуумжид шаардлагатай өөрчлөлтийг тусган, туршиж, сайжруулсан. Эцэслэгдсэн асуумж нь дараах бүлэг асуултуудаас бүрдэж байна.	IRIM судалгааны хүрээлэнгийн боловсруулсан 2019 оны фокус бүлгийн ярилцлагын (ФБЯ) удирдамжийг ашигласан ба дараах бүлгүүдээс бүрдэж байна.	
	Асуумжийн бүлгийн нэр	Удирдамжийн бүлгийн нэр	
1	Судалгаанд оролцогчийн ерөнхий мэдээлэл	Бие халаах хэсэг: Оролцогчидтой танилцах, төрийн үйлчилгээтэй холбоотой ерөнхий сэдвээр ярилцах	
2	Салбар чиг үүргийн үнэлгээ (16 салбар тус бүр)	Салбар чиг үүргийн үнэлгээ: Сайжирсан, буурсан, өөрчлөгдөөгүй гэж үзсэн салбаруудыг тодорхойлох, шалтгааныг тус бүрээр нь дэлгэрэнгүй ярилцах	
3	Үйлчилгээний чанар хүртээмжийн үнэлгээ	Орон нутгийн онцлог салбар: Тухайн аймгийн онцлогтой холбоотой салбарын төрийн үйлчилгээний нөхцөл байдлыг дүгнэх	
Нийт 169 асуулт		Нийт 3 асуулт	

2.4 ДАТА МЭДЭЭЛЭЛД ШИНЖИЛГЭЭ ХИЙСЭН АРГАЧЛАЛ

Цугларсан дата мэдээлэлд 3 дата шинжээч 12 дугаар сараас 23-оос 12 дугаар сарын 30-ны хооронд шинжилгээ хийсэн.

Тоон шинжилгээг IBM SPSS болон Microsoft Excel программыг ашиглан боловсрууллаа. Шинжилгээг салбар болон аймаг тус бүрээр харьцуулж, ангилан харуулахыг зорьсон.

Чанарын мэдээллээр иргэдийн төрийн үйлчилгээтэй холбоотой сайшаасан болон сайжруулах шаардлагатай саналуудыг тодорхойлох зорилготой байсан. Эдгээр саналуудаас иргэдийн тухайн орон нутагтайгаа холбон өгсөн санал, шүүмжийг голлон анхаарч тайланд тусгалаа. Чанарын мэдээлэлд Microsoft Excel болон QDA miner программ хангамжуудыг ашигласан шинжилгээ хийсэн.

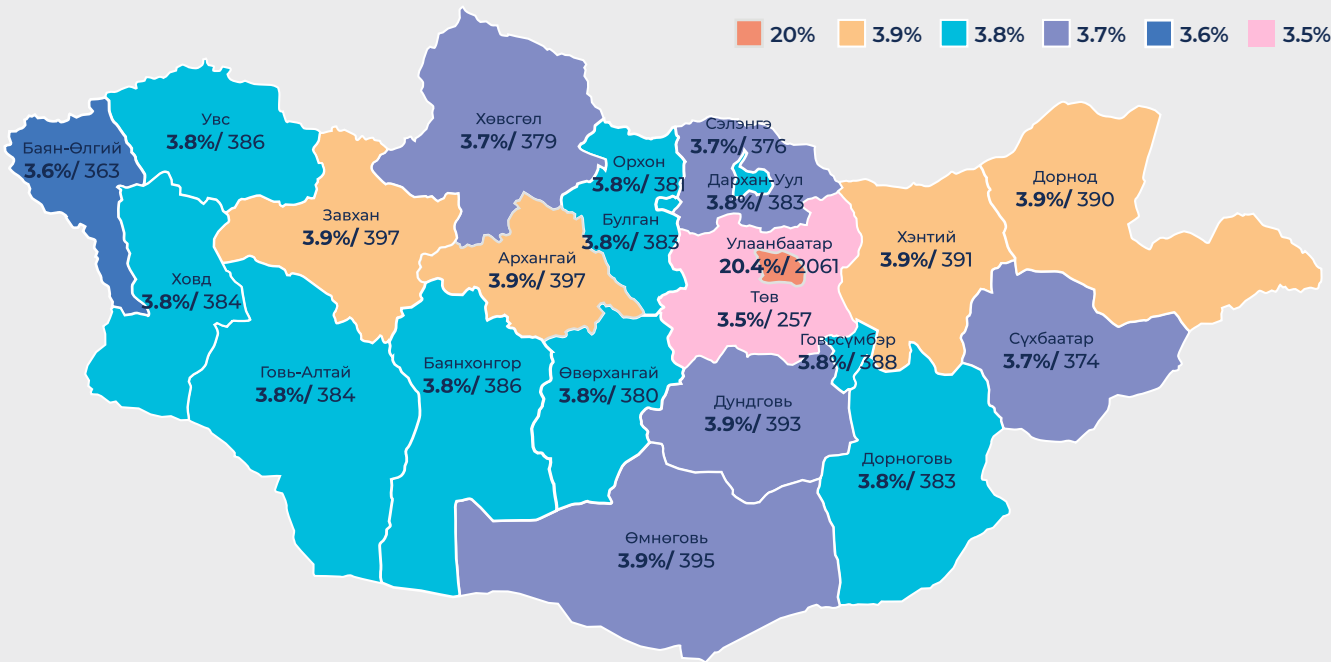
2.5 ДАТА МЭДЭЭЛЛИЙН НАЙДВАРТАЙ БАЙДЛЫГ ХАНГАХ

Дата мэдээллийн чанарыг хангахын тулд IRIM нь дотоод хяналтыг судалгааны туршид хийж, мөн дата нэгтгэх, цэвэрлэх явцдаа давхар шалгасан. Нийт 10,111 өгөгдөл цугларснаас 4,984 өгөгдлийг түүвэрлэн хяналт хийсэн буюу энэ нь түүврийн 49.4%-д нь чанарын хяналт орсон байна. Хяналтын явцад нийт 84 судалгааг хүчингүйд тооцож устгасан ба хүчингүйд тооцсон судалгааг хариуцсан судлаач бүрээр дахин нөхөж авхуулсан. Хяналтын үе шат болон төрлийг дараах байдлаар хийсэн. Үүнд:

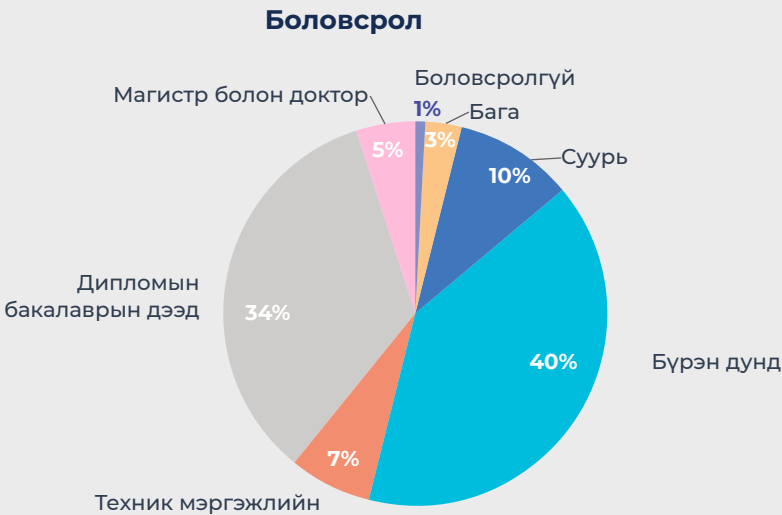
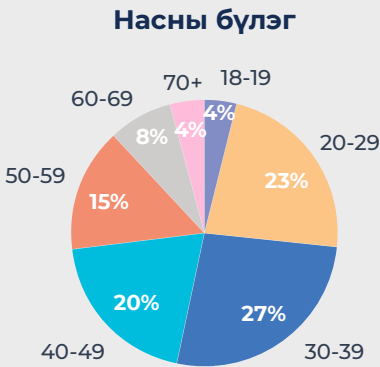
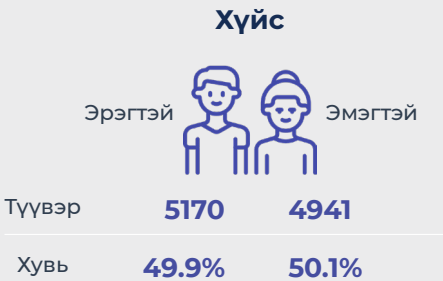
ХЯНАЛТЫН ТӨРӨЛ	ХЯНАЛТЫН ЗОРИЛГО	ТОО	ХЯНАЛТЫН ХУВЬ
Агуулгын хяналт	Асуулт хоорондын логик, бүрэн бүтэн байдал	10,086	100%
Утсаар холбогдон/ шалгасан хяналт	Логик зөрүүтэй судалгааны хариултыг тулгах, дахин баталгаажуулах	3282	33%
Аудио хяналт	Асуулт бүрэн тавигдсан эсэх, хариулт андуурагдаж сонгогдсон эсэх	1702	17%

ГУРАВ. ЕРӨНХИЙ МЭДЭЭЛЭЛ

Түүвэр ба харгалзах хувь

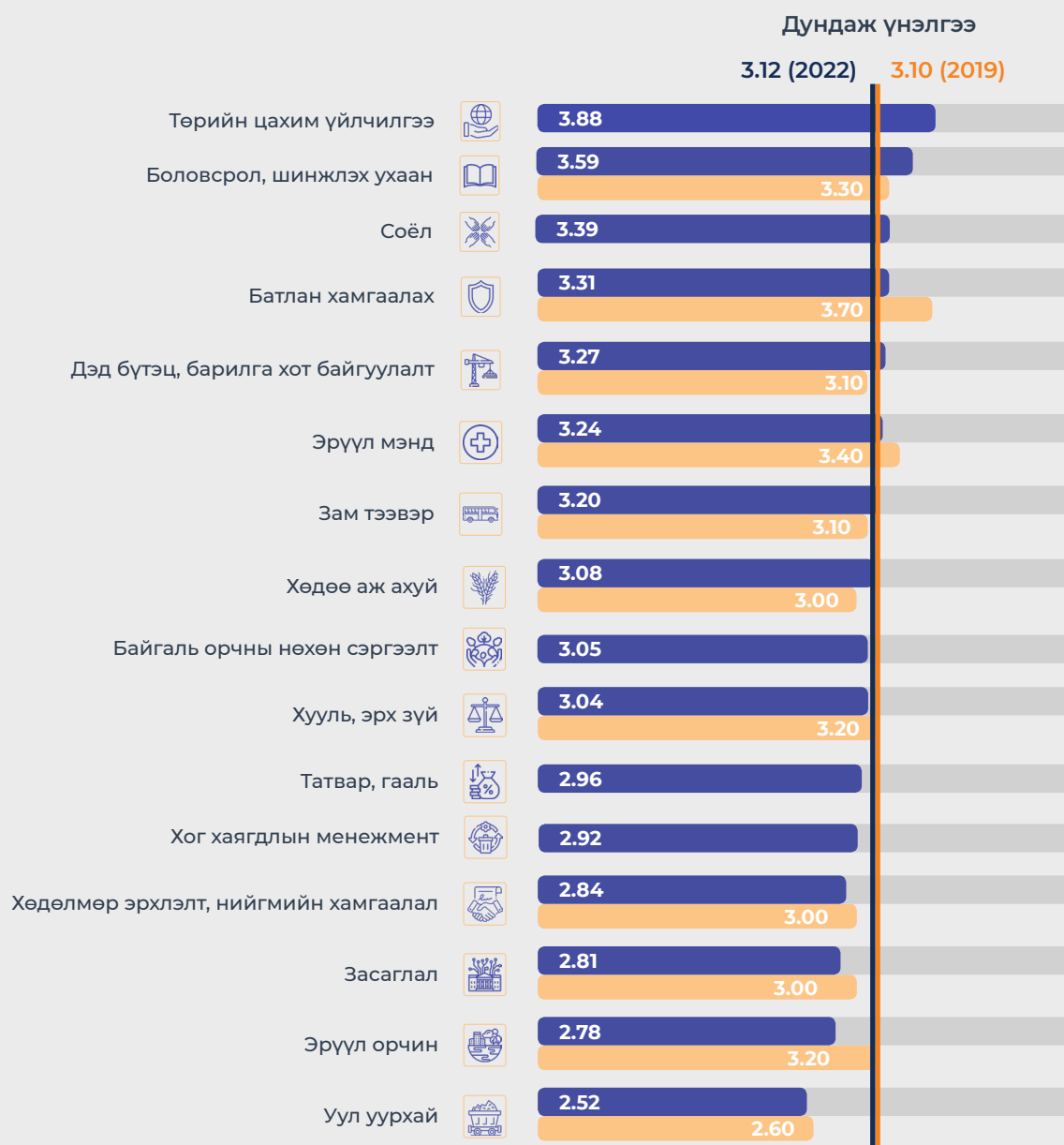
НИЙТ ТҮҮВЭР 10'086

ДӨРӨВ. САЛБАР, ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Төрийн үйлчилгээг нийт 16 салбар (чиг үүрэг)-аар ангилан иргэдийн сэтгэл ханамжийг тодорхойлсон. Тус бүрийн үнэлгээг дараах дүрсээс харах боломжтой.

Салбаруудын үр дүн

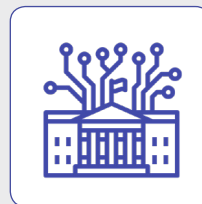
Салбарын үзүүлэлтийг 2019 онд 11 салбараар үнэлж байсан бол 2022 онд шинээр 5 салбарын үйл ажиллагааг нэмж, нийт 16 салбар үзүүлэлтээр үнэлсэн. Салбар, чиг үүргийн үнэлгээ дунджаар 3.12 гэсэн ерөнхий дундажтай байна. Энэ үр дүнг 2019 онтой харьцуулахад бага зэрэг өсөлттэй мэт боловч төдийлөн мэдэгдэхүйц өөрчлөлт биш юм. Харьцуулах боломжтой 11 салбарын тухайд 7 салбарын үзүүлэлт бага зэрэг буурч, 4 салбарын үзүүлэлт өсжээ. Боловсролын салбарт СӨБ болон ЕБС-ийн сургалтын хүртээмж, чанарт өгсөн үнэлгээнүүд жигд өсөлттэй байна. Харин эрүүл орчны чиглэлээрх төрийн үйлчилгээнүүдээс агаарын бохирдлын асуудлаарх иргэдийн үнэлгээ 2019 онтой харьцуулахад эрс буурсан байна.

Шинээр нэмэгдсэн салбаруудыг иргэд эергээр хүлээн авч үйл ажиллагааг ерөнхий дунджаас дээш түвшинд үнэлсэн нь 2022 оны үзүүлэлт буурахгүй байхад нөлөөлжээ. Ялангуяа төрийн цахим үйлчилгээнд иргэд хамгийн өндөр үнэлгээтэй байгаа бөгөөд үйлчилгээний хүртээмж, түргэн шуурхай байдлыг эрс сайжирсан гэж үзэж байна. Тухайлан иргэд E-Mongolia үйлчилгээнд онцлон сэтгэл ханамжтай байгаагаа илэрхийлсэн. Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарын өсөлт өмнөх үеэс мэдэгдэхүйц өсжээ. Үүний гол шалтгаан нь COVID-19 цар тахлын үед цахим хичээлийн агуулга, үр дүн сайн байсан, үүнд яам болон аймгийн холбогдох байгууллагууд боловсролыг нэмэгдүүлэх, хоцрогдлыг арилгах арга хэмжээнүүд авсан, ЕБС-ууд сэтгэл зүйчтэй болсон, орон нутагт хувийн сургууль болон сургалтын төвүүд нэмэгдэж хүүхдийн хөгжих боломж нэмэгдсэн зэргийг дурдаж байна. Мөн зам тээвэр, дэд бүтцийн салбарын үзүүлэлтүүд 2019 онтой харьцуулахад өссөн ба хатуу хучилттай замууд, тэмдэг, тэмдэглэгээ нэмэгдсэн болон барилга байгууламж шинээр баригдаж, төвийн шугамд холбогдох үйл ажиллагаа орон нутгуудад хийгдэж байгаад иргэд сэтгэл ханамжтай байна.

Харин байгаль орчинтой холбогдох салбаруудын үнэлгээ хамгийн бага байна. Уул уурхайн салбарын төрийн үйлчилгээнд иргэд хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байгаа бөгөөд уул уурхайн нөхөн сэргээлт хангалтгүй, төрөөс нөхөн сэргээлтийн ажлуудад зарцуулах төсөв хөрөнгийн зарцуулалтыг үр дүнтэй болгох, түүнд тавих хяналтыг сайжруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Үүний дараа эрүүл орчны асуудал бага үнэлгээтэй байгаа ба агаарын бохирдол, хүнсний аюулгүй байдал, зам тээврийн осол зэрэг асуудлуудад иргэд санаа зовж байна. Мөн хог хаягдлын асуудал нийт иргэдийн дунд шийдвэрлэх шаардлагатай асуудлын тоонд зүй ёсоор орж байгаа ба төрөөс хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, иргэдийн хог хаягдлын талаарх мэдлэг ойлголт, дадал хэвшлийг дээшлүүлэх ажлуудыг зохион байгуулах хэрэгтэй гэжээ.

Төрийн үйлчилгээний 16 салбар

1.1. Боловсрол, шинжлэх ухааны салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.60

Салбарууд дундах эрэмбэ

#2

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарын үр дүн

Боловсролын салбарын үнэлгээг гаргахад ашигласан үзүүлэлтүүдээс “цэцэрлэг, сургуулийн багш нарын мэдлэг чадвар”, “цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмж”-ийн үзүүлэлт илүү өндөр үнэлэгдсэн. Тус салбарын үнэлгээнд эерэг өсөлт бий болсон шалтгааныг боловсролын яам бие дааж салсан, тэр утгаараа салбарын удирдлага, зохион байгуулалт сайжирсан гэсэн байдлаар тайлбарлах хандлага их байна. Мөн энэ хичээлийн жилээс сургуулийн өмнөх боловсролд сугалаагаар элсэх байдлыг зогсоож, бүрэн хамруулах шийдвэр гаргасанд сайшаалтай хандсан. Харин “их дээд сургуулийн сургалтын үр нөлөө” гэсэн үзүүлэлт бусад үзүүлэлттэй харьцуулахад бага дундажтай байна. Үүний шалтгааныг тодруулбал, чанаргүй их, дээд сургуулийн тоо олон, багш нарын мэдлэг, ур чадвар хангалтгүй гэж үзжээ.

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.5

Цэцэрлэг/сургуулийн багш нарын

22%

нь суралцагчдыг ямар нэгэн хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхсан тохиолдол байгаа

15.6%

нь суралцагчдад бие махбодын хүчирхийлэл үйлдэж байсан

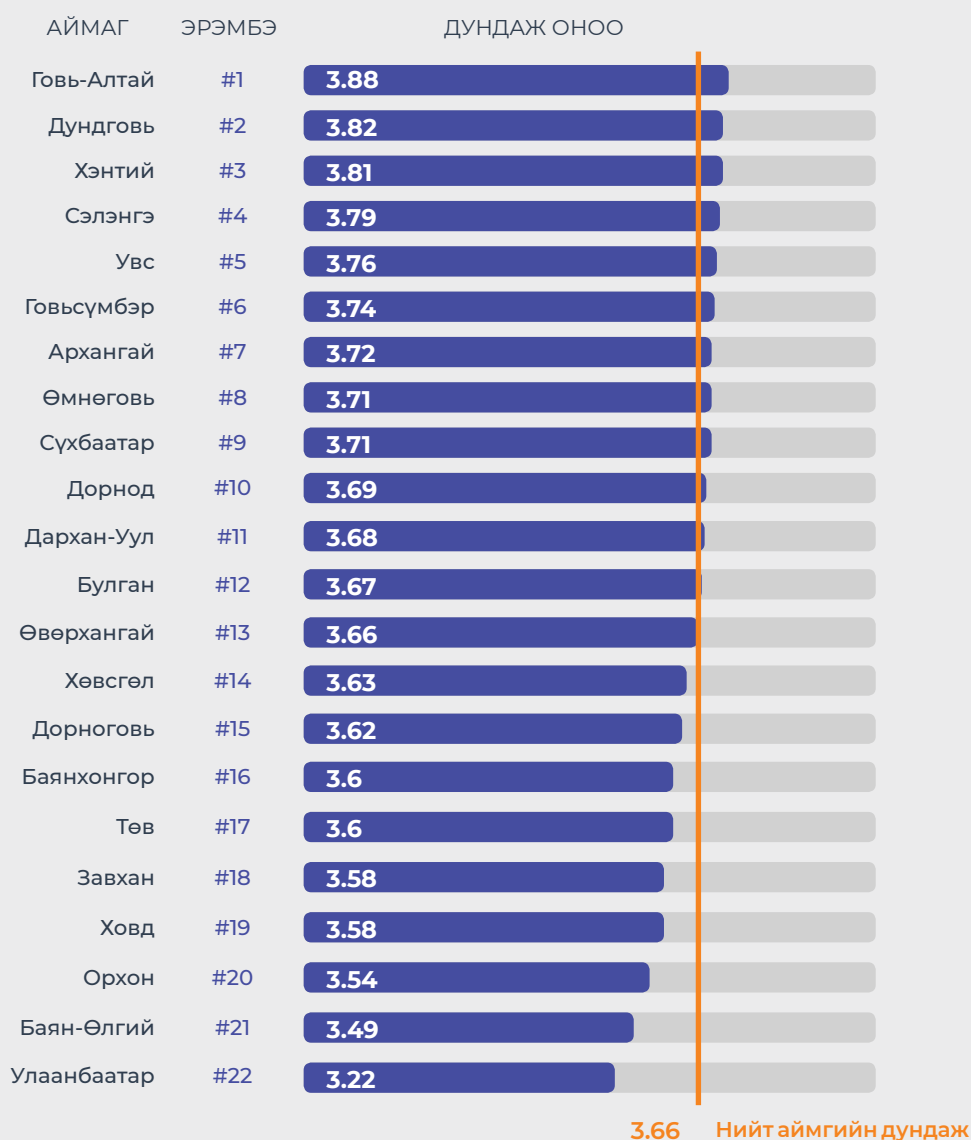
Боловсролын салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдалд иргэд 5 онооноос 3.5 гэсэн үнэлгээ өгсөн бөгөөд бусад салбартай харьцуулахад хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай байна. Гэсэн ч зарим хүний эрхийн зөрчилтэй гэж болох жишээ, тохиолдлуудыг иргэд өөрт нь болон ойр дотнын хүмүүст тохиолдсон гэжээ.

Судалгаанд хамрагдсан иргэдийн 9840 иргэн дээрх 2 асуултад хариулт өгсөн бөгөөд 15,6 хувь нь цэцэрлэг/сургуулийн багш нар хүүхдэд бие махбодын хүчирхийлэл үйлдэж байгаа тохиолдол мэднэ, 22 хувь нь цэцэрлэг/сургуулийн багш нар суралцагчдыг ямар нэгэн хэлбэрээр ялгаварлан гадуурхсан тохиолдлыг мэднэ гэсэн хариулт өгчээ.

БОЛОВСРОЛ, ШИНЖЛЭХ УХААНЫ САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбар (аймаг, нийслэлээр)

Боловсролын салбарын үйлчилгээнд Говь-Алтай, Дундговь, Хэнтий аймгууд бусад орон нутагтай харьцуулахад илүү өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа ба шалтгааныг нь сургууль, цэцэрлэгийн хүртээмж нэмэгдэж байгаа, салбарын удирдлага, зохион байгуулалт, орон нутгууд дахь боловсон хүчний үнэлэмж, ур чадвар, цахим (зайн) сургалтын хэрэглэгдэхүүн, чанар сайжирсан гэсэн байдлаар холбон тайлбарлаж байна. Ялангуяа Говь-Алтай, Дундговь аймгуудын хувьд ЭЕШ-ын үзүүлэлтээр аймаг орон нутаг нь өмнөх үзүүлэлтээсээ эрс дээшилсэн байдлыг үндэслэн тухайн салбарт илүү сэтгэл ханамжтай байгаа нь ажиглагдсан. Эсрэгээр Улаанбаатар хот болон Баян-Өлгий, Орхон, Ховд, Завхан аймгийн иргэд боловсролын салбарын төрийн үйлчилгээг муудсан гэж үзсэн ба гол шалтгаан нь хүний нөөцийн дутмаг байдал, цалин хөлсний үнэлэмж бага, харилцаа хандлага, хүнд суртал их, цар тахлаас шалтгаалсан сурагчдын хичээлийн хоцрогдол зэрэгтэй илүү холбон тайлбарлаж байна. Мөн Улаанбаатар хотын хувьд улсын болон хувийн сургуулийн ялгаа их, алслагдсан дүүргүүдэд хүүхэд хөгжүүлэх сургалт, дугуйлан дутмаг байдаг гэж үзжээ.

1.2. Соёлын салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.39

Салбарууд дундах эрэмбэ

#3

Соёлын салбарын үр дүн

Соёлын салбар нь нийт салбаруудын дунджаас дээгүүр (3.39) үнэлэгджээ. Иргэд соёлын салбарын хувьд орон нутагтаа зохион байгуулагддаг урлаг, соёлын холбогдолтой арга хэмжээнүүдэд дунджаар 3.46 оноо буюу салбарын хувьд хамгийн өндөр оноог өгсөн нь хамгийн сэтгэл ханамжтай байгааг харуулж байна. Харин өв уламжлалаа сурталчлан таниулахаар хийгдэж буй ажлуудад бусдаас бага зэрэг бага буюу дунджаар 3.32 оноог өгчээ. Гэсэн хэдий ч эдгээр нарийвчилсан асуултуудын үнэлгээ бусад салбарын үзүүлэлтийн дундажтай харьцуулахад бүгд харьцангуй сайн үнэлгээтэй байгааг онцлох нь зүйтэй.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар “Соёлын салбар эрчимтэй хөгжиж байна, Монголын болон дэлхийн сонгодог бүтээл, киног гэрээсээ үзэх боломжтой болж болсон” байгааг онцолсон. Үүнд, Монголын болон дэлхийн сонгодог бүтээл, киног гэрээсээ үзэх боломжтой болж, урлаг уран сайхны арга хэмжээ, концерт тоглолт зэрэг үзвэрүүд ихээр нэмэгдсэн, мэргэжлийн сургуулиуд соёл урлагийн ажилтнуудыг олноор төгсгөж байна, соёлын төв, номын сан, музейн барилгууд баригдаж байна, цахим ном мэдээлэл дэлгэрсэн гэж тус салбарын эерэг өөрчлөлтүүдийг нэрлэсэн нь урлаг, соёлын холбогдолтой арга хэмжээний үнэлгээ бусдаас өндөр гарахад нөлөөлсөн байна. Гэвч хүүхэд залуусын гоо зүйн мэдлэг мэдээлэл тааруу, нийгмийн сүлжээний сөрөг мэдээллүүд түгээмэл, хөдөө орон нутагт мэргэжилтэй ажилтны хүрэлцээ дутмаг, хот руу чиглэсэн урсгал их зэрэг асуудалд анхаарахыг зөвлөжээ.

Соёлын салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Соёлын салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.47

Иргэдийн

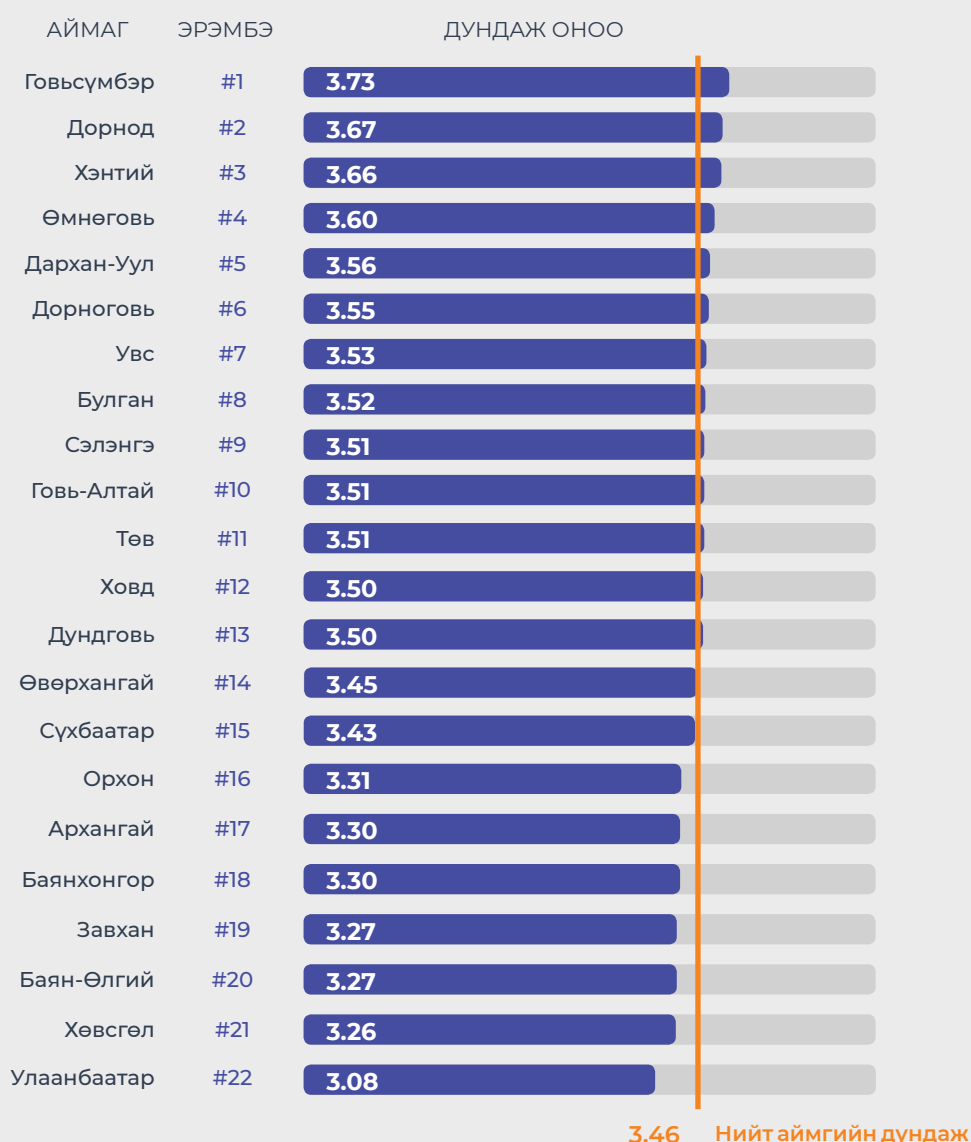
10.5% нь үндэс угсаа, хэл соёлоор ялгаварлан гадуурхах нөхцөл байдалтай тохиолдож байсан

Соёлын салбарт хүний эрхийг дээдлэх байдалд иргэд 3.47 үнэлгээ өгсөн. Тэднээс “Та үндэс угсаа, хэл соёлоор ялгаварлан гадуурхах нөхцөл байдалтай тохиолдож байсан уу?” гэж асуултад хариулсан 10,064 иргэдийн олонх буюу 89.1 хувь нь ийм нөхцөл байдал тохиолдож байгаагүй бол 10.4 хувьд нь үндэс угсаа, хэл соёлоор ялгаварлах явдал тулгарч байжээ.

СОЁЛЫН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Соёлын салбар (аймаг, нийслэлээр)

Соёлын салбарын талаар Говьсүмбэр, Дорнод, Хэнтий, Өмнөговь аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлээс өндөр сэтгэл ханамж илэрхийлсэн ба соёлын салбарын бодлого, хэрэгжүүлэлтийг тусад нь авч үзэх болсон, сүүлийн жилүүдэд хөдөө орон нутгуудад кино, тоглолт зэрэг үзвэрүүд ирэх болсон зэрэг гол шалтгааныг дурдсан байна. Мөн Өмнөговь аймагт музей, театр зэрэг соёлын салбарт шинээр барилга, байгууламжууд нэмэгдсэн нь иргэдийн сэтгэлд ихээхэн нийцжээ.

1.3. Батлан хамгаалах салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.31

Салбарууд дундах эрэмбэ

#4

Батлан хамгаалах салбарын үр дүн

“Оюутан цэрэг” хөтөлбөрийн талаар таны үнэлгээ

3.72

Цэрэг татлагын үйл ажиллагааг үнэлнэ үү?

3.67

Цэрэгт олгож буй мэдлэг, чадварыг та хэрхэн үнэлэх вэ?

3.37

Цэргийн албан хаагчийн аюул, эрсдэлгүй алба хаах нөхцөл байдлыг үнэлнэ үү?

2.80

3.31 Салбарын дундаж

Иргэд батлан хамгаалах салбарын үйл ажиллагаанаас “Оюутан цэрэг” хөтөлбөрт хамгийн өндөр буюу 3.72 үнэлгээг өгсөн бол “Цэргийн албан хаагчийн аюул, эрсдэлгүй алба хаах нөхцөл байдал”-д тухайн салбарын хэмжээнд хамгийн бага буюу 2.80 үнэлгээг өгсөн байна. Энэ үнэлгээ нь залуусыг дотоодын зөрчил, мөргөлдөөн ихтэй улс орнуудад ажиллагаанд явуулж байгаатай зарим талаар холбоотой байна.

Харин “Цэргийн албан хаагчийн аюул, эрсдэлгүй алба хаах нөхцөл байдал”-д тухайн салбарын хэмжээнд хамгийн бага буюу 2.80 үнэлгээг өгсөн байна. Энэхүү асуулт нь энэ жилийн үнэлгээнд шинээр нэмэгдсэн бөгөөд батлан хамгаалах салбарын үнэлгээ 2019 онтой харьцуулахад буурсан нь тухайн асуулттай шууд холбоотой байна. Тухайн асуултыг бусад үзүүлэлттэй харьцуулахад багаар үнэлсэн шалтгааныг цэргийн албан хаагчид алба хаах явцдаа эрх нь зөрчигдөх асуудал гарсан, дотоодын зөрчил, мөргөлдөөн ихтэй улс орнуудад ажиллагаанд явуулж байгаа гэсэн шалтгаануудтай холбон тайлбарлаж байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар оюутан залуучуудыг хичээлийн хажуугаар цэргийн алба хаах боломжоор хангаж байгаа хэдий ч цэргийн насны залуусын эрүүл мэндэд анхаарах, эх орноо батлан хамгаалах үзэл ойлголтыг түгээх, цэргийн албыг хариуцлагатай болгож цэргүүдийн аюулгүй байдалд анхаарахыг зөвлөсөн байна.

Батлан хамгаалах салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Батлан хамгаалах салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.07

Иргэдийн

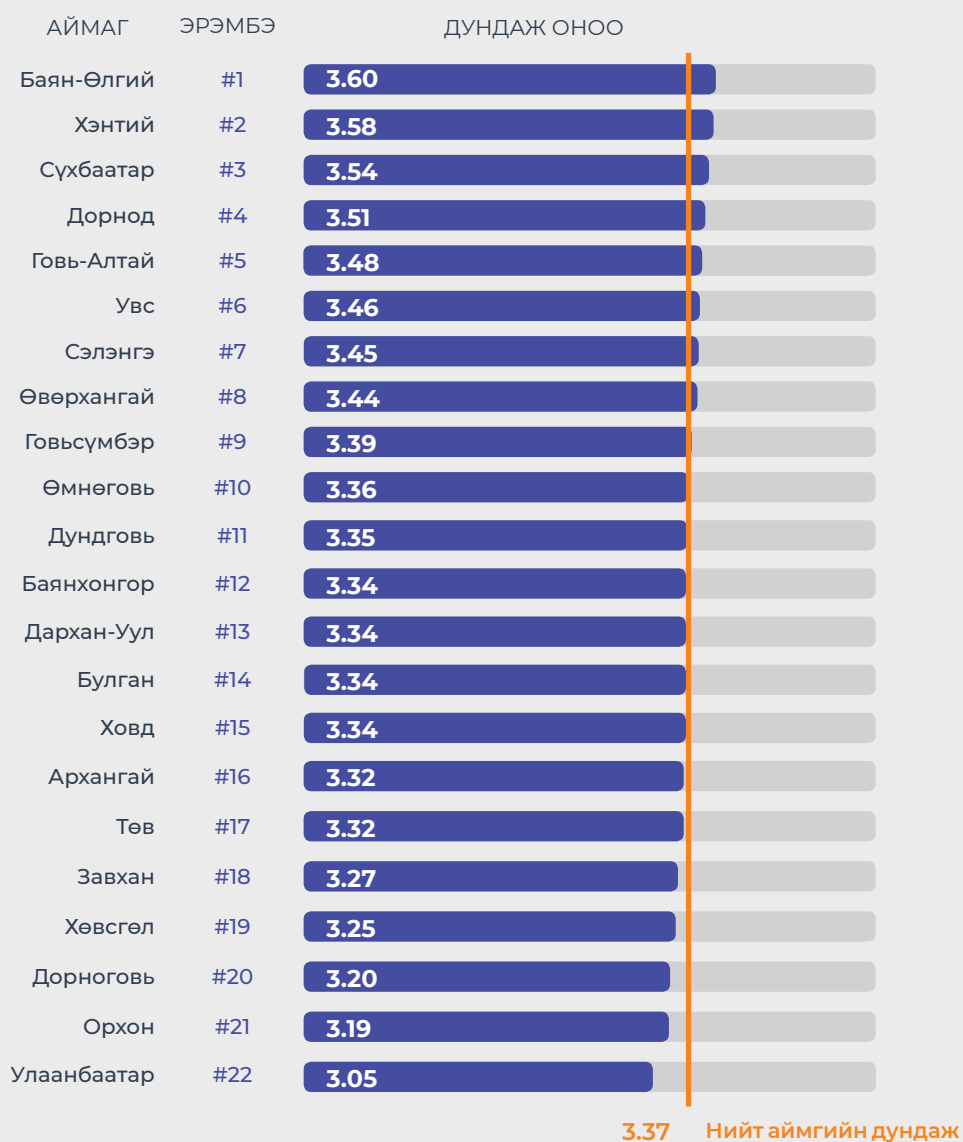
16.7% нь ойр орчимд **цэргийн алба хаах явцдаа эрх нь зөрчигдөж, хүчирхийлэл, дарамтад өртсөн** тохиолдол байгаа

“Та болон таны ойр орчимд цэргийн алба хаах явцдаа эрх нь зөрчигдөж, хүчирхийлэл, дарамтад өртсөн тохиолдол байгаа юу?” гэсэн асуултад 9945 иргэд хариулт өгснөөс 16.4 хувь нь өөрийн ойр орчмын хэн нэгэн цэргийн алба хаах явцдаа эрх нь зөрчигдөж, хүчирхийлэлд өртсөн гэж хариулжээ.

БАТЛАН ХАМГААЛАХ САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Батлан хамгаалах салбар (аймаг, нийслэлээр)

Батлан хамгаалах салбарын үйл ажиллагааны талаар Баян-Өлгий, Хэнтий, Сүхбаатар, Дорнод аймгийн иргэд сэтгэл ханамж өндөр байгаа бол Улаанбаатар хот, Орхон, Дорноговь аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Аймгуудын үзүүлэлтээс харахад хилийн боомттой аймгууд батлан хамгаалахын үйл ажиллагааг бага зэрэг өндрөөр үнэлж байна.

1.4. Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалтын салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.27

Салбарууд дундах эрэмбэ

#5

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалтын салбарын үр дүн

Судалгаанд хамрагдагсдын олонх “Цахилгаан түгээлтийн хэвийн үйл ажиллагаа (доголдол тасалдал)-нд” 3.55 буюу хамгийн өндөр үнэлгээг салбарын хэмжээнд өгсөн байна. Мөн өөрийн “Амьдарч байгаа орон сууцны чанар”-т бусад асуудлуудаас илүү үнэлгээ өгсөн байна. Харин “Бохир ус зайлуулах үйлчилгээ”-нд хамгийн бага буюу 2.95, “Орон сууц, нийтийн аж ахуйн үйлчилгээний үйл ажиллагаа”-нд дунджаас доогуур буюу 3.07 үнэлгээ өгсөн байна. Тухайн салбар 2019 оны үнэлгээтэй харьцуулахад өсөлттэй үнэлэгдсэн шалтгаан нь “Шөнийн тарифын хөнгөлөлтийн үйлчилгээ”-нд иргэдийн сэтгэл ханамж эрс өссөн байдалтай холбон ойлгож болох юм. Мөн энэ оны үнэлгээнд шинээр үнэлэгдсэн үзүүлэлт болох “Амьдарч буй орон сууцны чанар”-ын үзүүлэлтэд иргэд өндөр сэтгэл ханамжтай байсан байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэдээс цахилгаан станц, өргөтгөл зэрэг барилга байгууламжууд ихээр нэмэгдэж, мөн тохитой орон сууц баригдах явдал түгээмэл болсон гэж эерэг талыг тайлбарлаж байгаа ч эсрэгээрээ үүнтэй холбоотой газар олголт, зохион байгуулалт хангалтгүй, хот төлөвлөлт муу, шинээр суурьшлын бүс үүсгэнэ гэж газар олгосон боловч цахилгаан очих боломжгүй, төвлөрсөн халаалт, уурын зуух байхгүй, сургууль цэцэрлэг нийгмийн үйлчилгээ байдаггүй гэсэн шалтгааныг нийтлэг дурдаж байв.

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалтын салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалтын салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.16

Иргэдийн

18.9% нь стандартад нийцээгүй зам, барилга, байгууламжаас үүдэн ямар нэгэн хэлбэрээр хохирч байсан

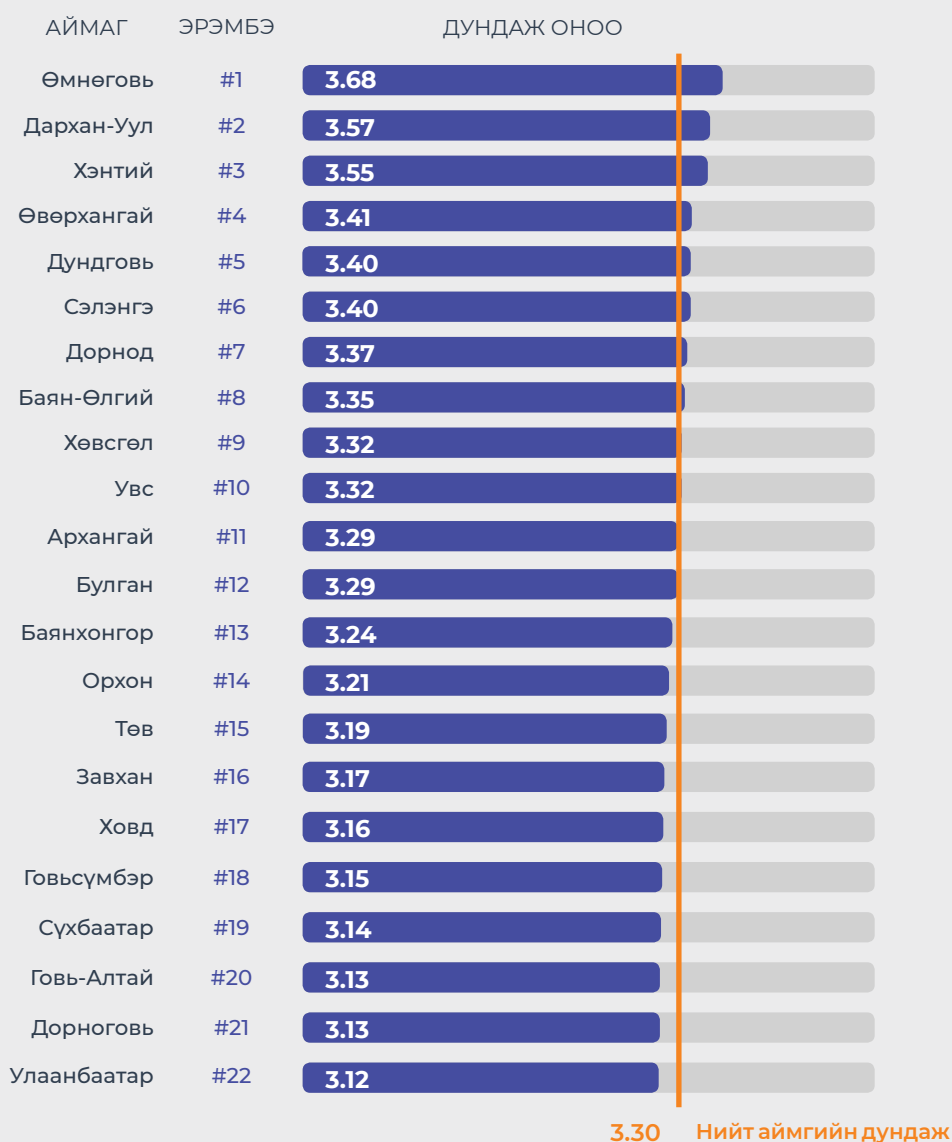
15.9% нь стандартад нийцээгүй цахилгааны үйлчилгээнээс үүдэн ямар нэгэн хохирол амсаж байсан

Дэд бүтэц, барилга, хот байгуулалтын салбарын тулгуур асуудлуудын нэг болох “Стандартад нийцээгүй зам, барилга, байгууламжаас үүдэн ямар нэгэн хэлбэрээр хохирч байсан уу?” гэсэн хүний эрхийн чиглэлийн асуултад хариулт өгсөн 10,031 иргэдийн 80.4 хувь “Үгүй” гэж хариулсан бол 18.8 хувь дээрх асуудлын улмаас ямар нэгэн байдлаар хохирч байсан гэж хариулсан байна. Үүний зэрэгцээ “Стандартад нийцээгүй цахилгааны үйлчилгээнээс үүдэн ямар нэгэн хохирол амсаж байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 10,053 иргэдийн олонх буюу 83.6 хувь нь “Үгүй” гэж хариулсан бол 15.8 хувь нь уг үйлчилгээнээс шалтгаалсан хохирол амсаж байсан гэж хариулсан байна.

ДЭД БҮТЭЦ, БАРИЛГА ХОТ БАЙГУУЛЛАГЫН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалтын салбар (аймаг, нийслэлээр)

Дэд бүтэц, барилга, хот байгуулалтын салбарт Өмнөговь, Дархан-Уул, Хэнтий аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа ба гол шалтгаан нь барилга байгууламж шинээр баригдаж байгаатай холбоотой байна. Ялангуяа Өмнөговь аймгийн хувьд хуучин орон сууцуудыг дахин төлөвлөж, музей, театр зэрэг томоохон байгууламжууд ашиглалтад орсон нь өндөр үнэлгээ өгөхөд нөлөөлжээ. Харин Улаанбаатар хот, Дорноговь, Говь-Алтай, Сүхбаатар аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Үүний гол шалтгаан нь хот төлөвлөлт, төвийн ус дулаанд холбогдох асуудлуудтай илүү уялдаж байна.

1.5. Эрүүл мэндийн салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.24

Салбарууд дундах эрэмбэ

#6

Эрүүл мэндийн салбарын үр дүн

3.24 Салбарын дундаж

Иргэд эрүүл мэндийн салбарт үнэлгээ өгөхдөө улс орон даяар зохион байгуулж буй “Эрт илрүүлэг хөтөлбөрт” хамгийн өндөр буюу 3.51 оноо өгчээ. Харин “Эрүүл мэндийн байгууллагууд иргэдийн санал хүсэлтийг сонсож үйл ажиллагаандаа сайжруулалт хийж ажилладаг” эсэхэд иргэд хамгийн бага сэтгэл ханамжтай буюу 2.96 оноог өгсөн байна. Мөн эрүүл мэндийн даатгалын хөнгөлөлттэй үйлчилгээний талаар 3.02 үнэлгээ өгсөн нь салбарын дунджаас доогуур байна. Тухайн салбарын үнэлгээ 2019 онтой харьцуулахад бага зэргийн буурсан байна. Үүнд “ЭМБ-ын орчин, ая тухтай, аюулгүй байдал”, “Эмч, мэргэжилтний мэдлэг ур чадвар” гэсэн үзүүлэлтүүд өмнөх үнэлгээнээс буурсан нь нөлөөлсөн байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд эрүүл мэндийн салбарын үнэлгээг өгөхдөө мэргэжлийн чадвартай хүний нөөцөөр хангагдсан, цахимаар цаг авдаг үйлчилгээ нэвтрүүлсэн нь үр дүнгээ өгч байгаа, улс орон даяар эрт илрүүлэг зохион байгуулж байгаа, эмнэлгүүд оношилгооны мэргэжлийн тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан, эмнэлгийн шинэ барилга баригдаж байгаа зэрэг үндэслэлээр сайжирсан гэж байгаа бол зарим аймаг, орон нутагт эмнэлгийн байгууллагыг менежмент тааруу, эмч нарын харилцаа хандлага муу, хүнд суртал ихтэй, үйлчилгээ удаан, цаг их авдаг эргэж тан руу холбогдоно гээд холбогддоггүй, эмчилгээний хэрэгслийг гэрээс зөөлгөдөг гэх зэрэг шалтгаанаар тус салбарын үйлчилгээг хангалтгүй гэж дүгнэсэн байна.

Эрүүл мэндийн салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Эрүүл мэндийн салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.16

Иргэдийн

25%

нь ЭМБ-аас үйлчилгээ авах явцдаа ямар нэгэн байдлаар **ялгаварлан гадуурхах** нөхцөл байдалд өртөж байсан

50.9%

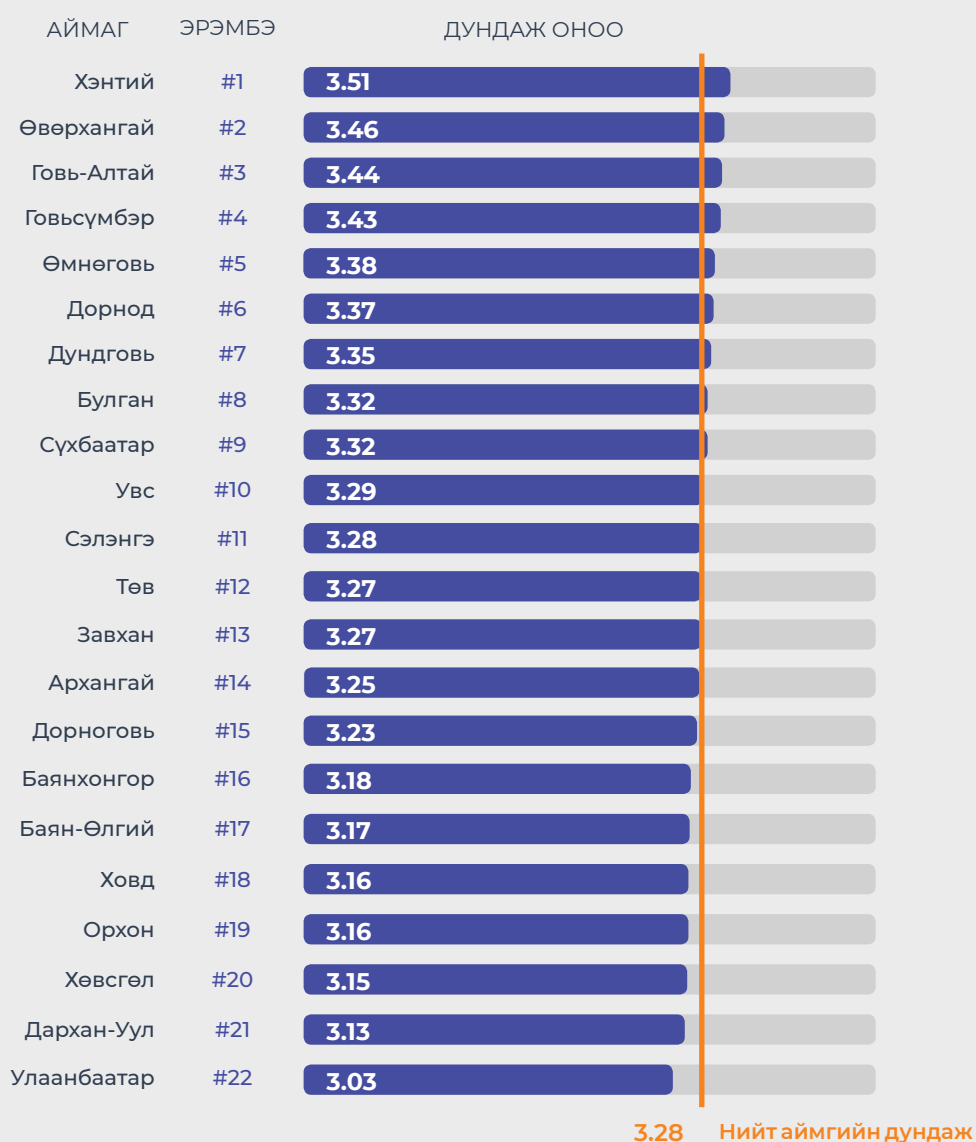
нь **өвчтөний ар гэрээс эм тариа авхуулж байсан** тохиолдолтой тулгарч байсан

Хүний эрхийн зөрчлийн чиглэлээр асуусан асуултад “эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлэхдээ ямар нэгэн ялгаварлан гадуурхалтад” өртөж байгаагүй гэж судалгаанд хамрагдагсдын олонх буюу 74.3 хувь нь илэрхийлжээ. Харин “өвчтөний ар гэрээс эм, эмнэлгийн хэрэгсэл” авхуулж байсан гэж тухайн асуултад хариулт өгсөн 9,998 судалгаанд оролцогчдын 50.9 хувь нь хэлсэн байна.

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Эрүүл мэндийн салбар (аймаг, нийслэлээр)

Эрүүл мэндийн салбарын талаар Хэнтий, Өвөрхангай, Говь-Алтай аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад өндөрсэтгэл ханамжтай байгаа ба гол шалтгаан нь эрт илрүүлэг хөтөлбөр болон тоног төхөөрөмж, эмнэлгийн ажилтнуудын мэдлэг, чадвар нэмэгдсэнтэй холбон тайлбарлаж байна. Харин Улаанбаатар хот, Дархан-Уул, Хөвсгөл аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байгаа шалтгаанд эмнэлгийн байгууллагын хүнд суртал, ЭМД-ын үр өгөөж, эмч эмнэлгийн ажилтнуудын хүний нөөц болон тоног төхөөрөмжийн дутагдалтай байдал хамгийн ихээр дурдагджээ. Ялангуяа Багануур, Багахангай зэрэг нийслэлийн алслагдсан дүүргүүдэд нарийн мэргэжлийн тоног, төхөөрөмж болон үйлчилгээ дутмаг учраас дараагийн шатлалын эмнэлэг рүү явах шаардлага тулгардаг байна.

1.6. Зам тээврийн салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.20

Салбарууд дундах эрэмбэ

#7

Зам тээврийн салбарын үр дүн

Зам тээврийн салбарын асуултуудаас иргэд “Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдалд” хамгийн өндөр буюу 3.92 оноог өгсөн байна. Мөн “Нийтийн тээврээр үйлчлүүлэхдээ карт ашигладаг болсон байдалд”-д иргэд сэтгэл хангалуун байгаагаа илэрхийлж 3.87 оноог өгчээ. Харин “Замын хураамжийн зарцуулалтын ил тод байдал” хангалтгүй байгаа гэж үзэж уг асуудалд хамгийн бага буюу 2.37 оноог өгсөн байна. Тухайн салбарын үзүүлэлтүүд 2019 оны үнэлгээтэй харьцуулахад жигд бүх үзүүлэлт дээр өсөлттэй байв. Ялангуяа “Хот хоорондын болон нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал”-ийн үнэлгээ хамгийн өндөр өсөлтийг харуулсан.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд аймгийн төвүүд автозамаар холбогдсон, замын тэмдэг тэмдэглэгээ нэмэгдсэн, төвийн доторх автозамын сүлжээ нэмэгдсэн гэсэн үндэслэлээр зам тээврийн салбарыг сайжирсан гэж үзэж байна. Харин хот хоорондын автозамын засвар арчлалт муу, замын хураамж байнга авч байгаа боловч хэрхэн зарцуулагдаж байгаа нь тодорхой бус, замын арчилгаа, цас цэвэрлэгээ халтиргаа гулгааг арилгадаггүй, эвдрэлтэй замын улмаас иргэд эд хөрөнгөөрөө хохирч байна гэх шалтгаанаар уг салбарын үйл ажиллагааг муудсан гэж үзжээ.

Зам тээврийн салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Зам тээврийн салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.24

Иргэдийн

4.4%

нь хот хоорондын/нийтийн тээврийн хэрэгслээр үйлчлүүлэхдээ **ямар нэгэн хэлбэрийн хүчирхийлэлд өртсөн**

4.0%

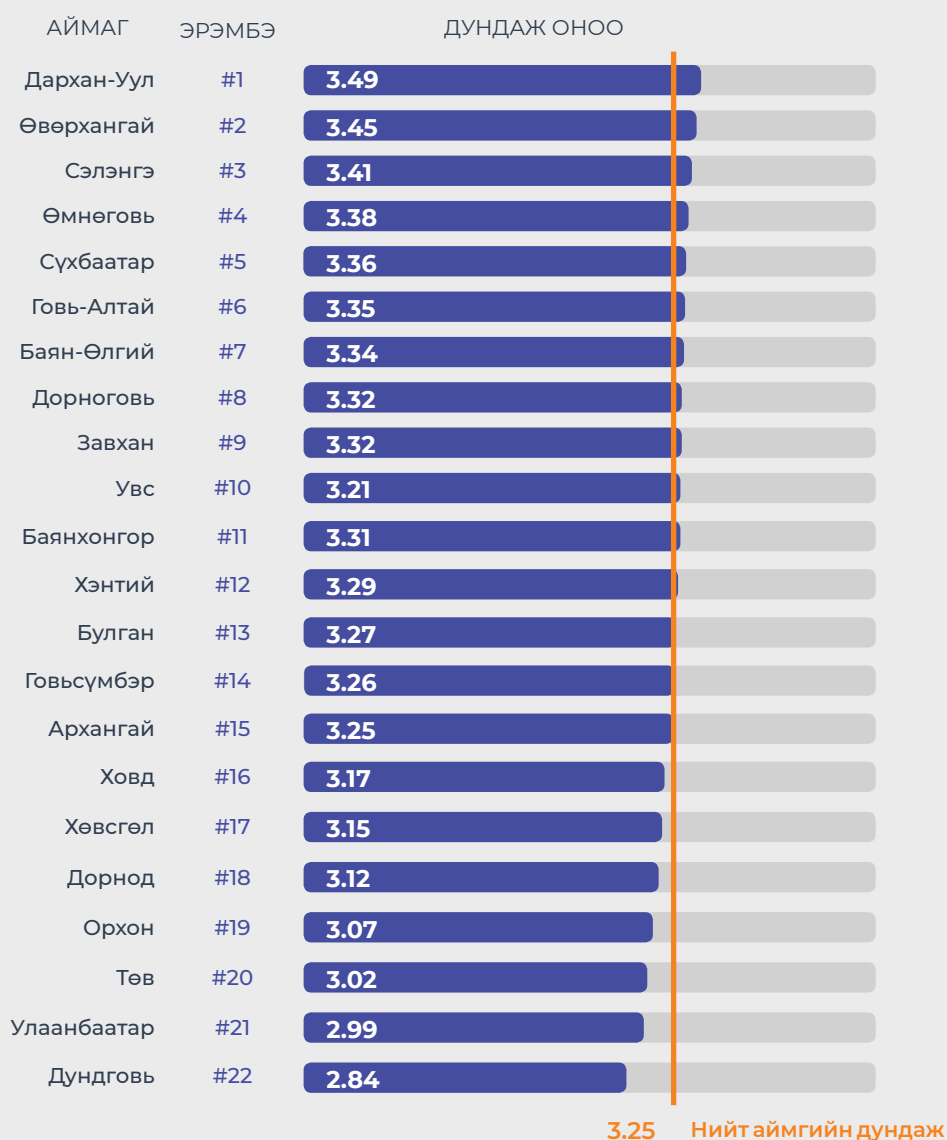
нь таксигаар үйлчлүүлэхдээ **хүчирхийлэлд өртөх тохиолдолтой тулгарсан**

“Нийтийн тээвэр, такси үйлчилгээ”-г хүртэхдээ ямар нэг төрлийн хүчирхийлэлд өртөж байсан эсэх асуултад хариулт өгсөн 10,037 иргэдийн 95.3 хувь нь “Үгүй” гэж хариулсан бол 4.4 хувь нь нийтийн тээврээр үйлчлүүлэхдээ хүчирхийлэлд өртсөн, 0.7 хувь нь таксигаар үйлчлүүлэхдээ ямар нэг төрлийн хүчирхийлэлд өртөж байсан гэж хариулжээ.

ЗАМ ТЭЭВРИЙН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Зам тээврийн салбар (аймаг, нийслэлээр)

Зам, тээврийн салбарын үйл ажиллагааны талаар Дархан-Уул, Өвөрхангай, Сэлэнгэ аймгийн иргэд өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол байгаа ба гол шалтгаан нь хот хоорондын замууд шинээр ашиглалтад орсонтой холбоотой. Харин Дундговь аймаг, Улаанбаатар хот, Төв аймгийн иргэд сэтгэл ханамж бага байгаа нь замын ажлын чанар, хот хоорондын тээвэр эдгээр аймгуудад тогтмол явдаггүйтэй холбоотой байна.

1.7. Хөдөө аж ахуйн салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.08

Салбарууд дундах эрэмбэ

#8

Хөдөө аж ахуйн салбарын үр дүн

Хөдөө аж ахуйн салбарын асуултуудаас “Сүү, сүүн бүтээгдэхүүний чанар, хүртээмж”-д иргэдийн олонх 3.42 гэсэн үнэлгээ өгсөн нь тухайн салбарын дунджаас дээгүүр бусад асуудлаас хамгийн өндөр үнэлгээ авчээ. Түүний дараа “Хүнсний ногооны чанар, хүртээмж”-д 3.39 үнэлгээ өгсөн байна. Харин “Малын түүхий эдийн боловсруулалт, худалдааны нөхцөл байдал”-д хамгийн бага буюу 2.56, “Орон нутгийн хөгжүүлэх сангаас олгож буй зээлийн үйлчилгээний хүртээмж”-д 2.76 үнэлгээ өгсөн нь салбарын хамгийн бага үнэлгээ авсан асуудлууд болж байна. Тухайн салбар 2019 онтой харьцуулахад бүх үзүүлэлтүүд жигд өсөлтийг харуулсан байна. Мөн энэ оны үнэлгээнд шинээр нэмэгдсэн “Хүнсний ногооны чанар, хүртээмж”-ийн үнэлгээ бусад асуулттай харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай үнэлэгджээ.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар малын үүлдэр угсааг сайжруулах чиглэлээр тодорхой ажлууд хийгдэж байгаа, жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх сангаас зээл олгож мах, сүү сүүн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх боломжтой болж байна, тариаланчдад тодорхой дэмжлэг олгож байгаа нь дотооддоо нөөцөө бүрдүүлэх нөхцөл бүрдүүлдэг гэж тус салбарын сайн талуудыг хэлж байгаа бол арьс шир үнэгүйдэж байгааг анхаарах, малын ашиг шимийг бүрэн хүртэх, ноос ноолуураа ченжийн гар дамжуулахгүй борлуулдаг болох, мал махыг экспортод гаргадаг болох, цөлжилтөөс сэргийлэх, бэлчээр хамгаалах, малчдыг эдийн засгийн чадавхтай болгох, мал мах, хүнсний эрүүл ахуйд анхаарах, уул уурхайг шүтэлгүй мал аж ахуйг эдийн засгийн гол салбар болгож хөгжүүлэх гэх мэт саналаа илэрхийлсэн байна.

Хөдөө аж ахуйн салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Хөдөө аж ахуйн салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.18

Иргэдийн

25.8% нь хоол, хүнсний эрүүл ахуй, аюулгүй байдал зөрчигдсөн асуудал тохиолдож байсан

18.2% нь бэлчээрийн зөрчилтэй асуудлаас үүдэлтэйгээр маргаан хийж байсан

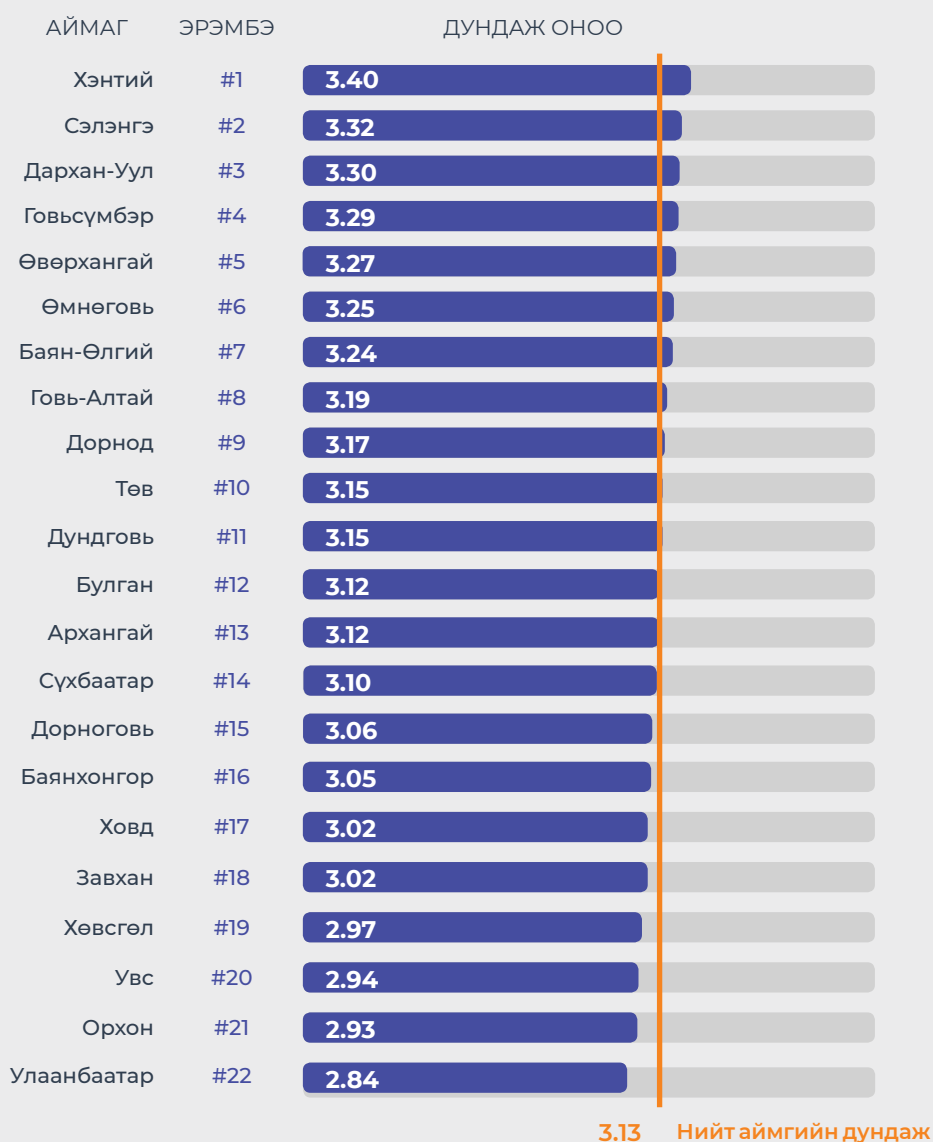
26.7% нь хөдөө аж ахуй, тариалан эрхлэгчдэд хүний эрхийн зөрчилтэй асуудал тулгардаг

“Хоол, хүнсний эрүүл ахуй, аюулгүй байдал зөрчигдсөн асуудал тохиолдож байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 10,029 иргэдийн 73.6 хувь нь “үгүй” гэж хариулсан бол 25.6 хувь нь “тийм” гэж хариулсан байна. Мөн “Та бэлчээрийн зөрчилтэй асуудлаас үүдэлтэйгээр маргаан хийж байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 9,726 иргэдийн 78.7 хувь уг асуудлаар ямар нэгэн маргаан хийж байгаагүй гэсэн бол 17.5 хувь нь “тийм” гэж хариулсан байна. Харин “Хөдөө аж ахуй, тариалан эрхлэгчдэд хүний эрхийн зөрчилтэй асуудал тулгардаг уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 8,656 иргэдийн 62.8 хувь нь “үгүй” гэж хариулсан бол 22.8 хувь нь уг салбарт хүний эрхийн зөрчилтэй тулгардаг гэж хариулжээ.

ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Хөдөө аж ахуйн салбар (аймаг, нийслэлээр)

Хөдөө аж ахуйн салбарын талаар Хэнтий, Сэлэнгэ, Дархан-Уул аймгийн иргэд бусад аймаг нийслэлтэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа байгаа ба төрөөс энэ чиглэлд бодлогоор дэмждэг, Сэлэнгэ, Дархан-Уул аймгийн хувьд газар тариалан эрхлэлт өндөр байдагтай холбоотой байна. Харин Нийслэл хот, Орхон, Увс аймгууд бага сэтгэл ханамжтай байна. Үүний шалтгаан нь Улаанбаатар хотод хүнсний аюулгүй байдлын асуудал, орон нутагт илүү мал аж ахуйн асуудлуудтай холбогдож байгаа ба ялангуяа бэлчээрийн даацын асуудал байна.

1.8. Хууль, эрх зүйн салбар

Салбарын дундаж үнэлгээ

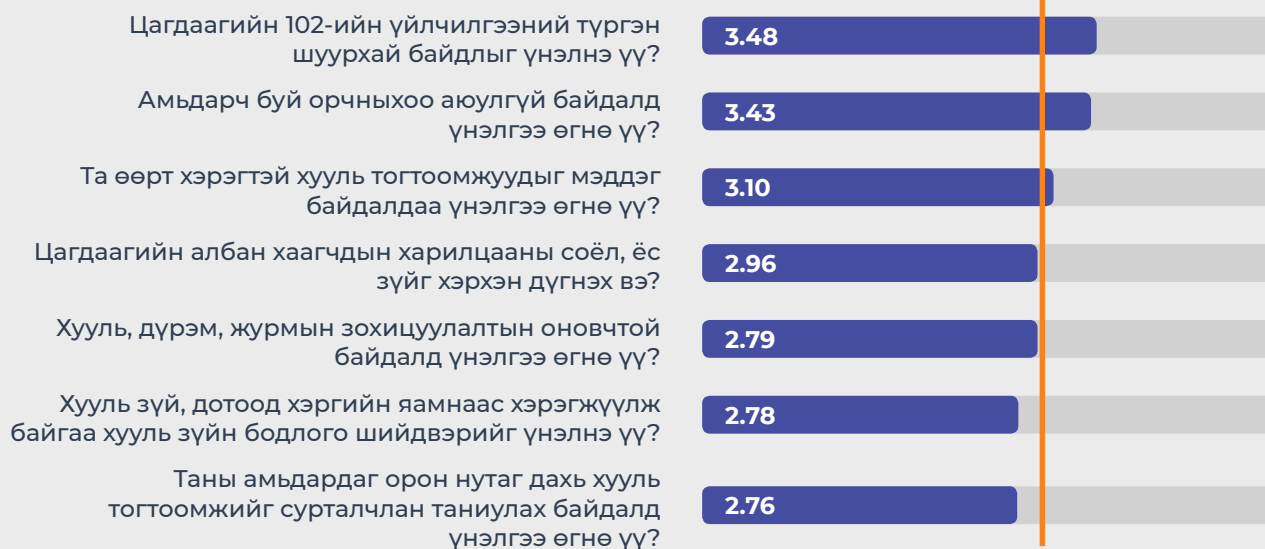
3.04

Салбарууд дундах эрэмбэ

#10

Хууль, эрх зүйн салбарын үр дүн

3.04 Салбарын дундаж

Хууль эрх зүйн салбараас иргэд хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай буюу “Цагдаагийн байгууллагын дуудлагын 102-ын үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал”-д 3.48 оноо өгсөн бол амьдарч буй орчныхоо аюулгүй байдал”-д 3.43 оноо өгсөн нь салбарын хэмжээнд хамгийн өндөр үнэлгээг авсан байна. Харин иргэд “Өөрийн амьдардаг орон нутаг дахь хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах байдал”-д хамгийн бага буюу 2.78 оноог өгчээ.

Тухайн салбарын үнэлгээг 2019 оны үнэлгээтэй харьцуулахад бага зэрэг буурсан үр дүнг харуулсан. Үүнд энэ оны үнэлгээнд шинээр нэмэгдсэн “орон нутаг дахь хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах байдал”, “хууль, дүрэм, журмын зохицуулалтын оновчтой байдал” гэсэн асуултууд дахь сэтгэл ханамж бага үнэлэгдсэнтэй холбоотой байна.

Хууль, эрх зүйн салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Хууль, эрх зүйн салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.04

Иргэдийн

30%

нь хууль, хүчний байгууллагаас иргэдэд харилцан адилгүй /ялгавартай/ үйлчилж байсан жишээ мэднэ

22.7%

нь хүний эрх, эрх чөлөөг хааж боогдуулсан ямар нэг үйл ажиллагаа танай орон нутагт явагдаж байсан

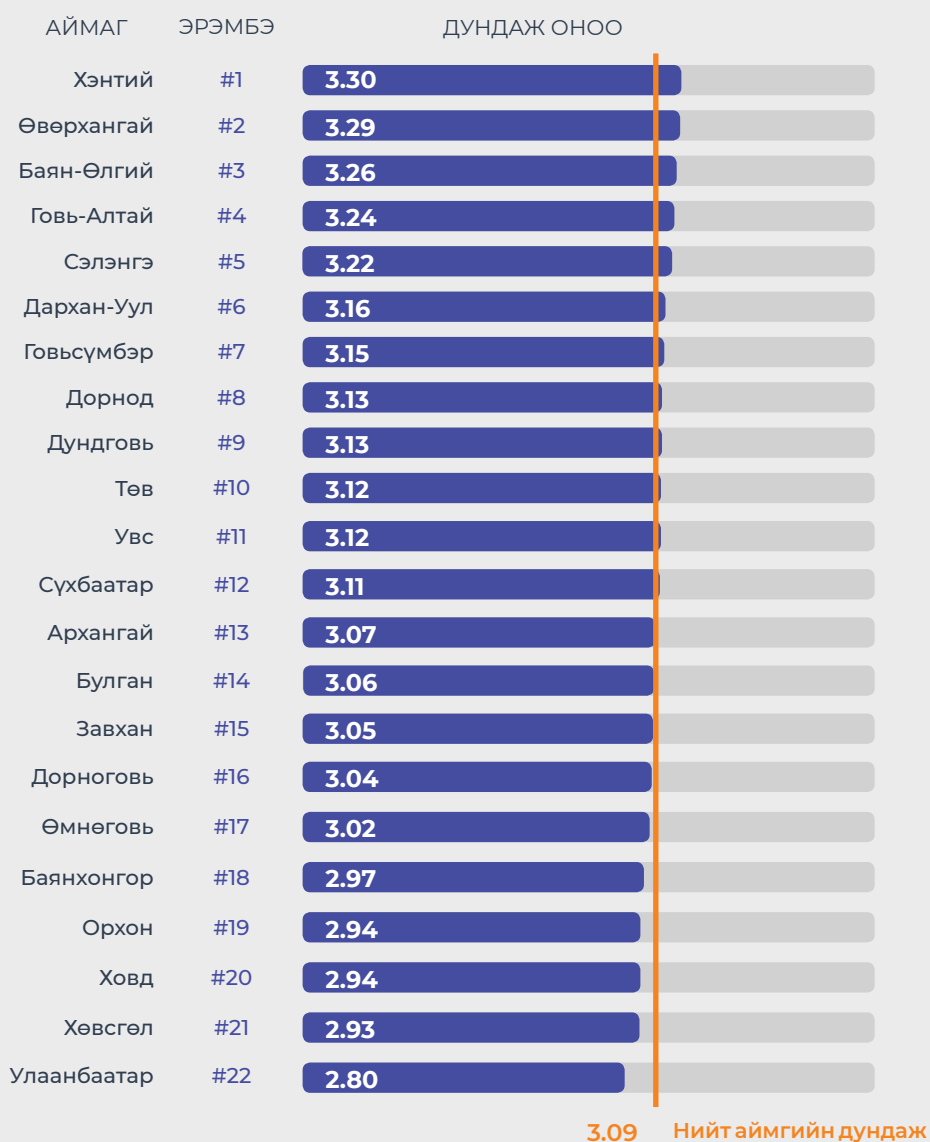
Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд хуулийн мэдээлэл сурталчилгаа хангалтгүй, зөвлөгөө авахаар очиход тайлбарлаад өгөх хүн олддоггүй, хууль иргэдэд тэгш үйлчилдэггүй, хуулийн байгууллагын үйл ажиллагаа иргэдэд нээлттэй биш, ажилтнуудын харилцаа хандлага муу байгааг тайлбарлаж байлаа.

Хүний эрхийн чиглэлээр “хууль хүчний байгууллагаас иргэдэд харилцан адилгүй ялгавартай үйлчилж байсан жишээ мэдэх үү?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 9,731 иргэдийн олонх буюу 67.4 хувь нь “үгүй” гэж хариулсан бол 28.9 хувь нь ямар нэг ялгавартай үйлчилж байсан жишээ мэднэ гэж хариулжээ. Харин өөрийн “орон нутагт хүний эрх, эрх чөлөөг хааж боогдуулсан ямар нэг үйл ажиллагаа” явагдаж байгаагүй гэж тухайн асуултад хариулт өгсөн 8,869 иргэдийн олонх буюу 67.8 хариулсан байна.

ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Хууль, эрх зүйн салбар (аймаг, нийслэлээр)

Хууль, эрх зүйн салбарт Хэнтий, Өвөрхангай, Баян-Өлгий аймгийн иргэд бусад орон нутаг, нийслэлтэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Улаанбаатар хот, Орхон, Хөвсгөл аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Бага үнэлгээ өгөх болсон шалтгааныг тодруулахад хууль боловсруулан батлуулах байдал учир дутагдалтай, улс төрийн ашиг сонирхлоор батлагдах байдал түгээмэл байдаг. Үүнээс шалтгаалан хуулийн хэрэгжилт сул гэж үзсэн. Мөн авлига, хээл хахуул их, шударга бус байдал ихтэй гэсэн шалтгаан давамгайлж байна.

1.9. Татвар, гааль

Салбарын дундаж үнэлгээ

2.96

Салбарууд дундах эрэмбэ

#11

Татвар, гааль салбарын үр дүн

Цаг үеийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан судалгаанд хамрагдсан иргэдийн олонх буюу 94.1 хувь гаалийн байгууллагаас үйлчилгээ аваагүй байсан. Үйлчилгээ авсан 595 иргэдээс гаалийн байгууллагын үйлчилгээтэй холбоотой үнэлгээний асуултуудыг асуусан. “Гаалийн үйлчилгээний нөхцөл байдал”, “Гаалийн байгууллагын ажилтнуудын харилцааны соёл, ёс зүй”-г 2.94 оноогоор үнэлсэн байна. Харин “гаалийн татварын хувь хэмжээнд 2.50 гэсэн үнэлгээ өгчээ.

Судалгаанд оролцсон 10,086 иргэдийн 41.1 хувь нь татварын байгууллагаас үйлчилгээ авсан бөгөөд “НӨАТ-ын буцаан олголтын үйл ажиллагаа”-нд 2.75 буюу тухайн салбарын дунджаас доогуур үнэлгээ өгсөн байна. Харин “татварын байгууллагын ажилтнуудын харилцааны соёл, ёс зүй”-г 3.47 гэж үнэлсэн нь нийт асуултууд дотроос хамгийн өндөр үнэлгээ авсан байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд НӨАТ-ын баримт авдаг болсон, татварын талаарх сургалт сурталчилгаа сайжирсан гэж үзэж байгаа бол малчдын татвар нэмэгдсэн, зарим дэлгүүрүүд баримт өгдөггүй зэрэг асуудлуудыг анхаарах хэрэгтэйг зөвлөсөн байна.

Татвар, гааль салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Татвар, гааль салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

3.26

Иргэдийн

4.7% нь гаалийн байцаагчийн буруутай үйлдлээс болж таны эрх зөрчигдөж байсан

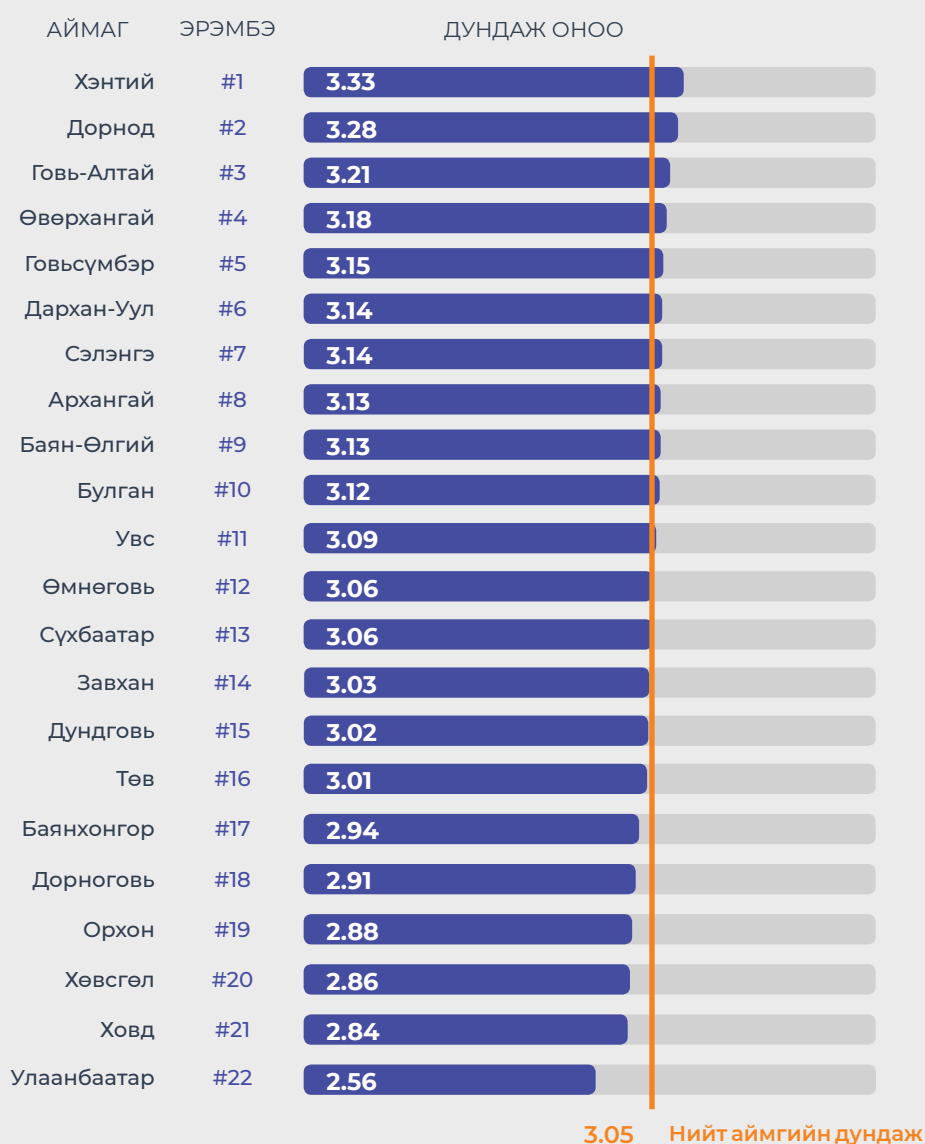
5.9% нь татварын байцаагчийн буруутай үйлдлээс болж таны эрх зөрчигдөж байсан

Иргэд “Татвар, гаалийн үйлчилгээтэй холбоотой хүний эрхийг дээдлэх байдал”-д 3.26 үнэлгээ өгсөн байна. Харин “Та гаалийн байцаагчийн буруутай үйлдлээс болж таны эрх зөрчигдөж байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 9,596 иргэдийн олонх буюу 90.5, “Татварын байцаагчийн буруутай үйлдлээс болж таны эрх зөрчигдөж байсан уу?” асуултад хариулт өгсөн 9,780 иргэдийн 91 хувь “үгүй гэж хариулжээ.

ТАТВАР, ГААЛЬ САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Татвар, гааль салбар (аймаг, нийслэлээр)

Татвар гаалийн талаар Хэнтий, Дорнод, Өвөрхангай аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлээс өндөр сэтгэл ханамж илэрхийлсэн бол Улаанбаатар хот, Ховд, Хөвсгөл, Дорноговь аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Татвар, гаалийн асуудлууд нь татварын үйл ажиллагаа, бүртгэл, бүрдүүлэлт сайжирсантай холбоотой асуудлаар өндөр үнэлгээтэй, нөгөө талаар татварын дарамт нэмэгдсэн, иргэдэд үр өгөөж багатай зэрэг ерөнхийдөө улсын хэмжээний асуудлын талаар иргэд бага үнэлгээ өгчээ.

1.10. Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

Салбарын дундаж үнэлгээ

2.84

Салбарууд дундах эрэмбэ

#13

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалаллын салбарын үр дүн

2.84 Салбарын дундаж

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын салбарын асуултуудаас иргэд “Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвд (МСҮТ) сурч, төгсөөд ажлын байртай болж байгаа байдал”-д хамгийн өндөр буюу 3.15 үнэлгээ өгсөн бол “Цалин хөлсний хүртээмжтэй байдал”-д 2.29 үнэлгээ өгсөн нь салбарын дунджийн хэмжээнд буюу хамгийн бага үнэлгээг авсан байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд “Үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх, хөнгөлөлтэй зээл олгох, төсөл хөтөлбөрт дэмжлэг үзүүлэх байдлаар ажлын байр нэмэгдүүлэх” гэж байгаа нь сайшаалтай байгааг дурдсан байна. Харин “Ажлын байр хомс, мэргэжилтэй ажилтны хүрэлцээ муу, төрийн албан хаагчдын цалин муу, аж ахуйн нэгжүүд ажиллах хүчний хомсдолд орсон, иргэдийн хөдөлмөрийн эрх зүйн мэдлэг тааруу, хувийн хэвшлийн байгууллагууд цалингаа өгөхгүй уддаг, хөдөлмөр мөлждөг, хөдөлмөр хамгаалал ажлын байрны хяналт шалгалт тааруу, ажлын байрны аюулгүй байдал хангалтгүй, уул уурхайн ажилтнуудын ажиллах нөхцөл зөрчигддөг, халамж хэт хавтгайрсан, эзэндээ очдоггүй, архидалт түгээмэл” байдаг зэргээр тус салбарын анхаарах асуудлуудыг хөндсөн байна.

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

2.95

Иргэдийн

10.6% нь ажлын байрны ямар нэгэн хэлбэрийн хүчирхийлэл, дарамтад өртөх байдалтай тохиолдсон

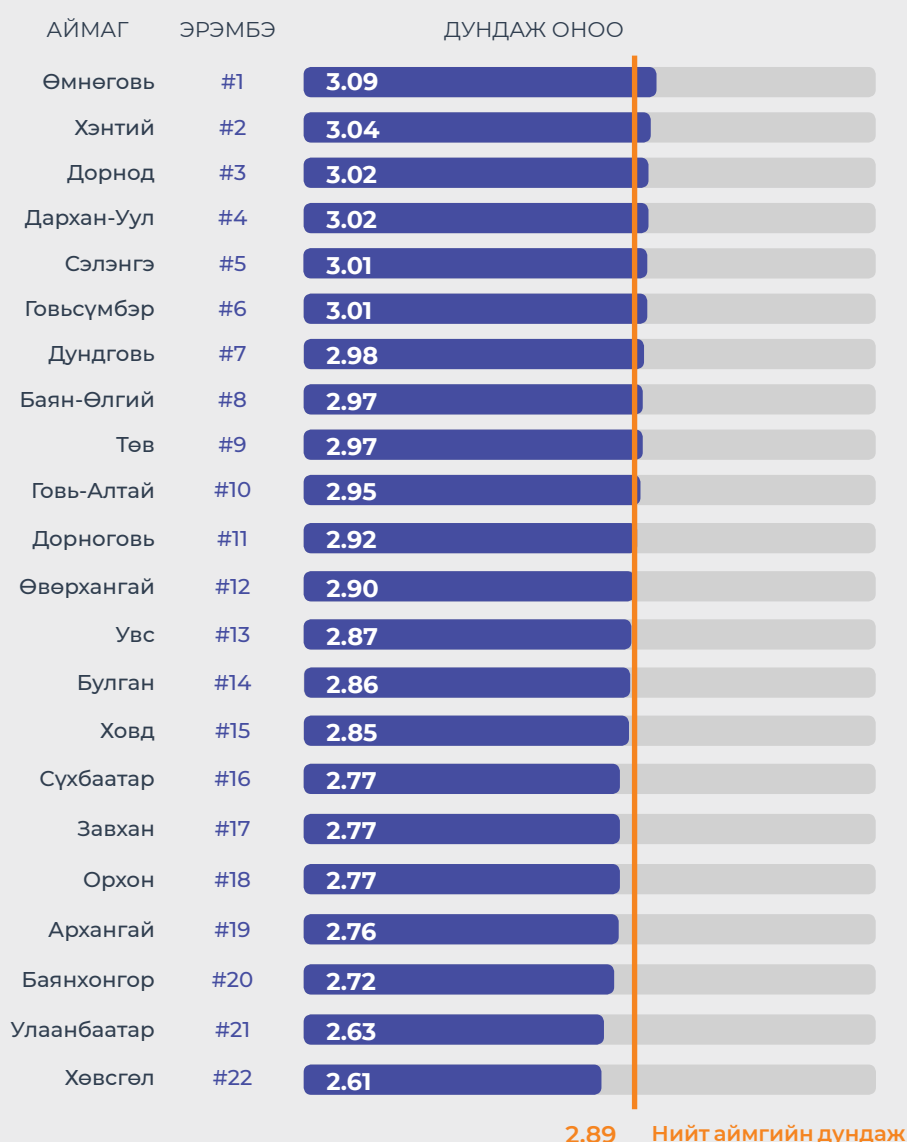
4.7% нь гэр бүлийн хүрээнд ямар нэгэн хэлбэрийн хүчирхийлэл, дарамтад өртөх байдалтай тохиолдсон

Хүний эрхийн чиглэлээр “Та ажлын байрны ямар нэгэн хэлбэрийн хүчирхийлэл, дарамтад өртөх байдалтай тохиолдож байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 9,991 иргэдийн олонх буюу 88.3 хувь нь “үгүй” гэж хариулсан бол 10.5 хувь нь ямар нэгэн хүчирхийлэл дарамтад өртөж байсан гэж хариулжээ. Харин “Та гэр бүлийн хүрээнд ямар нэгэн хэлбэрийн хүчирхийлэл, дарамтад өртөх байдалтай тохиолдож байсан уу?” асуултад хариулт өгсөн 10,071 иргэдийн 94.9 хувь “үгүй”, 4.7 хувь нь тийм буюу гэр бүлийн хүрээнд ямар нэгэн хүчирхийллийн хохирогч болж байсан гэж хариулсан байна.

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ, НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал салбар (аймаг, нийслэлээр)

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын талаар Өмнөговь, Хэнтий, Дорнод, Дархан-Уул аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Хөвсгөл аймаг, Улаанбаатар хот, Баянхонгор, Архангай, Завхан, Орхон аймгууд бага сэтгэл ханамжтай байна. Гэхдээ нийт, аймаг нийслэлийн хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын үзүүлэлтүүд өндөр биш байгаа нь тухайн орон нутагт хамааралтай гэхээс илүү хөдөлмөр эрхлэлтийн үнэлэмж, цалин хөлсний хүрэлцээ, хавтгайрсан нийгмийн халамж зэрэг нийт улс орны хэмжээнд нийтлэг асуудлууд хөндөгджээ.

1.11. Засаглал

Салбарын дундаж үнэлгээ

2.81

Салбарууд дундах эрэмбэ

#14

Засаглалын чиг үүргийн үр дүн

Засаглалын чиг үүргийн ерөнхий дундаж үнэлгээ нийт салбаруудын дунджаас доогуур (2.81) үнэлэгдсэн байна. Иргэд засаглалын чиг үүргийн хүрээнд “Орон нутгийнхаа удирдлагын үйл ажиллагаа”-нд 3.06 буюу хамгийн өндөр үнэлгээ өгсөн бол “Төсвийн зарцуулалт болон ОНХС-ийн үйл ажиллагаа”-нд иргэдийн хяналт тавьж чадаж байгаад сэтгэл ханамж муу буюу 2.40 гэсэн үнэлгээг өгсөн нь тухайн чиг үүргийн хамгийн бага үнэлгээг авсан байна. Тухайн чиг үүргийн хүрээнд хоёроос бусад асуултад иргэд 3.0-аас бага үнэлгээ өгсөн нь засаглалын чиг үүргийн хэрэгжилтэд төдийлөн сэтгэл ханамжгүй байгааг харуулж байна. Мөн 2019 онтой харьцуулахад орон нутгийн удирдлагаас хэрэгжүүлж буй бодлого, үйл ажиллагаа болон төсөв, хөрөнгө оруулалтын талаарх мэдээллийн хүртээмжийн үнэлгээнүүд бага зэрэг бууралттай байна. Тухайлбал “Аймаг, сум, дүүрэг, хорооны төсвийн хөрөнгө оруулалтын талаарх мэдээллийн ил тод байдал”-д сэтгэл ханамж тааруу буюу 2.51, “Аймаг, нийслэл, дүүрэг, сумын төсвийн удирдлага буюу төсвийн зарцуулалт хэр оновчтой байна” гэсэн асуултад 2.72, “Удирдлагын бодлого шийдвэрийн илт тод байдал”, “Хот төлөвлөлтийг оновчтой шийдвэрлэсэн” эсэхэд 2.88 гэсэн үнэлгээг өгсөн байна.

Харин фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд “Төрийн албанд улс төрийн нөлөө ихтэй, намын хүнийг ажилд авдаг, мэдлэг чадвар, туршлагагүй, мэргэлжийн бус хүнээр салбарын ажлыг удирдуулдаг, шударга сонгон шалгаруулалт явдаггүй, чадвартай залуус төрийн албанд орж чаддаггүй, хөдөөд ирж ажиллах чадвартай залуус ховор, ажилтнуудын харилцаа хандлага муу, ажлын цаг ашиглалт хангалтгүй, төрийн байгууллагын дотоод зохион байгуулалт муу” зэрэгт анхаарахыг сануулжээ.

Засаглалын салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Засаглалын салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

2.80

Иргэдийн

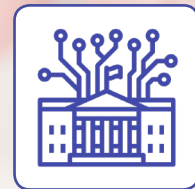
10.1%

нь төрийн үйлчилгээ авах явцдаа хэн нэгэнд бэлэг сэлт, хээл хахууль өгөх шаардлагатай тулгарсан

29.7%

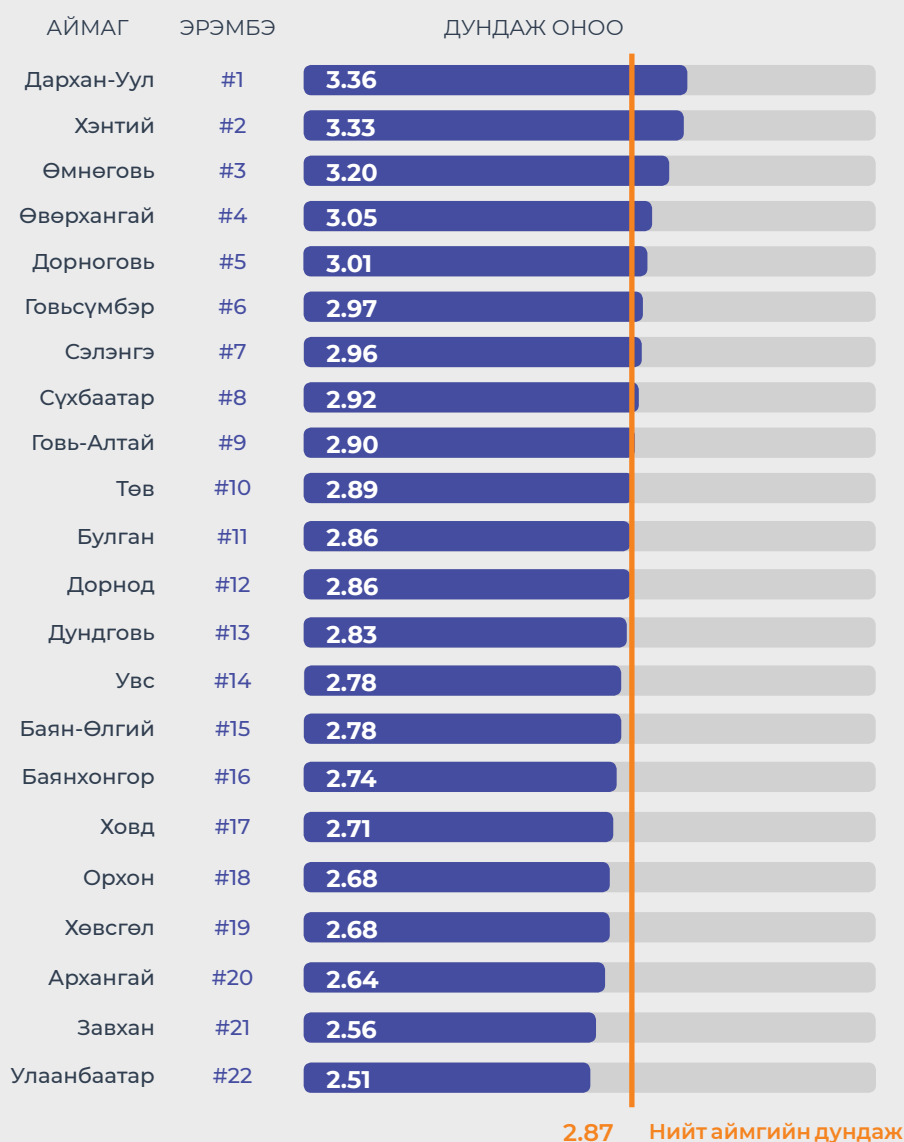
нь амьдарч буй орон нутагт төрийн албан хаагчид улс төрийн нөлөөллөөс ангид ажиллаж чаддаг

“Та төрийн үйлчилгээ авах явцдаа хэн нэгэнд бэлэг сэлт, хээл хахууль өгөх шаардлагатай тулгарч байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 10,039 иргэдийн 89.2 хувь “үгүй” гэж хариулсан бол “Таны амьдарч буй орон нутагт төрийн албан хаагчид улс төрийн нөлөөллөөс ангид ажиллаж чаддаг уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 9,050 иргэдийн олонх буюу 62.9 хувь нь “үгүй” буюу төрийн албан хаагчид улс төрийн нөлөөлөлд ажилладаг гэж хариулжээ.

ЗАСАГЛАЛЫН ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮР ДҮН

Засаглал чиг үүрэг (аймаг, нийслэлээр)

Засаглалын талаар Дархан-Уул, Хэнтий, Өмнөговь аймгийн иргэд өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Улаанбаатар хот, Завхан, Архангай аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Засаглал сайн гэж үнэлсэн аймгуудын тухайд удирдлагын болон бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагаатай илүү холбогдож байна. Харин сэтгэл ханамж багатай байгаа шалтгаан нь нэг намын тогтолцоотой томилгоо, танил тал, үйлчилдэг, энэ нь хариуцлагыг сулруулдаг гэсэн тухайн орон нутагт хамааралтай гэхээс илүүтэй үндэсний түвшний асуудлуудыг хөндөж байна.

1.12. Уул уурхай

Салбарын дундаж үнэлгээ

2.52

Салбарууд дундах эрэмбэ

#16

Уул уурхайн салбарын үр дүн

Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй ажлын байр нэмэгдэж байгаа байдалд үнэлгээ өгнө үү?

3.12

Уул уурхайн компаниудын орон нутагт хөрөнгө оруулалт хийж буй байдалд нь үнэлгээ өгнө үү?

2.64

Уул уурхайн холбогдолтой төрөөс гаргаж байгаа бодлого шийдвэрийн нөхцөл байдалд үнэлгээ өгнө үү?

2.43

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажилд үнэлгээ өгнө үү?

2.29

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч (ХОМА) нарын нөхөн сэргээлтийн ажил хийж байгаа байдалд үнэлгээ өгнө үү?

2.05

2.52 Салбарын дундаж

Уул уурхайн салбарын дундаж үнэлгээ нийт салбаруудын дунджаас хамгийн доогуур (2.52) үнэлэгдсэн байна.

Иргэд “Уул уурхайн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй ажлын байр нэмэгдэж байгаа байдал”-д хамгийн өндөр буюу 3.12 үнэлгээ өгсөн бол “Уул уурхайн олборлогч нарын ухсан газарт нөхөн сэргээлт хийж буй байдал”-д хамгийн бага юу 2.05 үнэлгээг өгсөн байна. Тухайн салбарын нэгээс бусад асуултууд 3.0-аас доош үнэлгээг авсан нь уул уурхайн салбарын асуудалд иргэд хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байгааг илэрхийлж байна.

Мөн 2019 оны үнэлгээний үр дүнтэй харьцуулахад “уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил” гэсэн үзүүлэлтэд өгсөн иргэдийн үнэлгээ буурсан байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд уул уурхайн нөхөн сэргээлт хийгддэггүй, хандив нэрээр аргацаадаг, орон нутгийн хөгжилд өгөөжгүй, хүн малын эрүүл мэндэд аюултай нөхцөл үүсгэдэг, ан амьтны амьдрах орчин хумигддаг, ирээдүй хойчид цэвэр эрүүл цэвэр байгаль орчин үлдээх, уул уурхайгаас төсөвт орж буй үр өгөөж тодорхойгүй, байгаль орчныг сүйтгэдэг, алтыг нь аваад авдрыг нь орхиод явдаг хандлага түгээмэл байгаа тул тус салбарыг онцгойлон анхаарахыг хүсжээ.

Уул уурхайн салбар дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Уул уурхай салбар дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

2.60

Иргэдийн

16.5%

нь **хамаарал бүхий хэн нэгнийх** нь уул уурхайн үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс болж эрх нь зөрчигдсөн

34.5%

нь **амьдарч буй орчин** уул уурхайн үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс болж бохирдож байсан

Иргэд уул уурхайн салбарын хүний эрхийг дээдлэх байдалд 2.60 үнэлгээг өгч “Та болон таны хамаарал бүхий хэн нэгэн уул уурхайн үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс болж эрх нь зөрчигдөж байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 9,751 иргэдийн 80.5 хувь нь “үгүй” гэж хариулсан бол “Таны амьдарч буй орчин уул уурхайн үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөллөөс болж бохирдож байсан уу?” асуултад хариулт өгсөн 9,837 иргэдийн 33.5 хувь “тийм” гэж хариулжээ.

УУЛ УУРХАЙН САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Уул уурхайн салбар (аймаг, нийслэлээр)

Уул уурхайн үйл ажиллагааны талаар аймгууд ерөнхийдөө бага үнэлж байгаа боловч Хэнтий, Говь-Алтай, Дархан-Уул, Өмнөговь, Баян-Өлгий аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад сэтгэл ханамж бага зэрэг илүү байгаа бол Хөвсгөл, Дундговь, Баянхонгор аймгийн иргэд бага зэрэг бага сэтгэл ханамжтай байна. Энэ салбарт уул уурхайн нөхөн сэргээлт хангалтгүй гэх шалтгаан бага үнэлэгдэх хамгийн том шалтгаан болж байна. Мөн хамгийн бага үнэлгээтэй аймгуудад уур уурхайн лицензийн тоо их байгаад иргэд сэтгэл ханамжгүй байна.

1.13. Төрийн цахим үйлчилгээ

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.88

Салбарууд дундах эрэмбэ

#1

Төрийн цахим үйлчилгээ салбарын үр дүн

- Та төрийн үйлчилгээг цахим болж байгаа талаар хэр сэтгэл хангалуун байна вэ?
- И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг үнэлнэ үү?
- Таны амьдардаг газарт интернэт сүлжээ хэр сайн вэ?
- Төрийн байгууллагын цахим үйлчилгээнд хэр сэтгэл ханамжтай байдаг вэ?

4.02

4.00

3.82

3.73

3.88 Салбарын дундаж

Төрийн цахим үйлчилгээний талаар иргэдийн сэтгэл ханамж нийт салбаруудтай харьцуулахад хамгийн өндөр (3.88) үнэлгээг иргэд өгсөн. Тухайн салбарын үнэлгээг гаргахдаа дээрх асуултуудын үр дүнг ашигласан.

Цахим үйлчилгээний үнэлгээг өсгөж буй төрийн үйлчилгээгээр “E-Mongolia” платформ нийт 16 салбарын асуултуудаас хамгийн өндөр буюу 4.0 үнэлгээг авсан. Харин цахим үйлчилгээ дотроо тухайлсан байгууллагын цахим үйлчилгээнд бага зэрэг бага буюу 3.73 үнэлгээг өгсөн байна.

Төрийн цахим үйлчилгээтэй холбоотой иргэдийн үнэлгээнд тэдний хүйсээс хамаарсан ялгаатай байдал огт ажиглагдаагүй. Харин оролцогчид нас, байршил, орлого, боловсрол гэсэн хүн ам зүйн үзүүлэлтийн өөр өөр байдлаасаа хамааран ялгаатайгаар хариулт өгчээ. Тодруулбал, орон нутагт оршин суудаг иргэд Улаанбаатар хотын иргэдээс илүү дээрх бүх үзүүлэлтэд сэтгэл ханамж өндөр байна. Мөн залуучууд, орлого, боловсрол өндөр иргэдийн сэтгэл ханамж ахиаг насны болон орлого, боловсрол багатай иргэдээс доогуур байх нийтлэг хандлага ажиглагдсан.

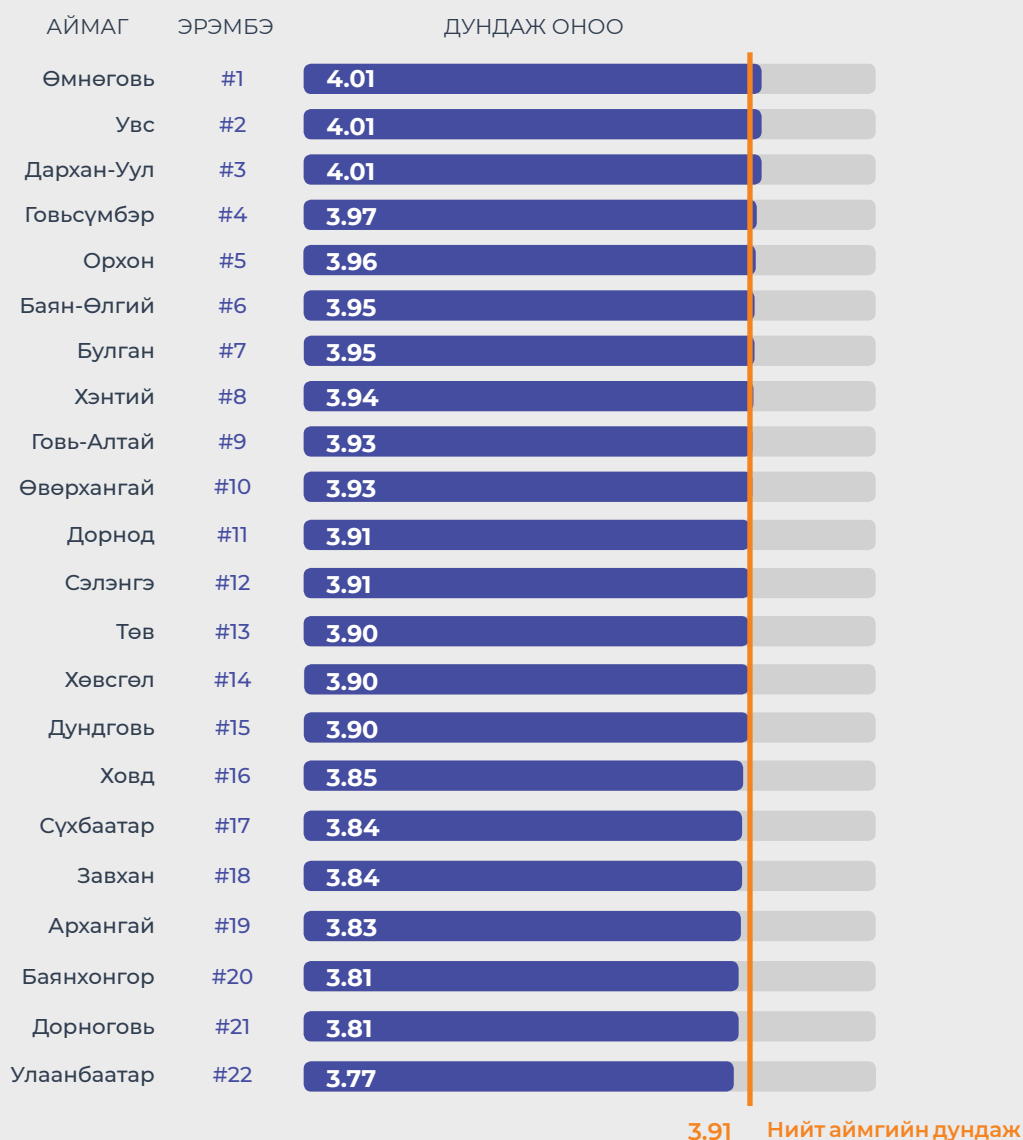
Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд төрийн зарим үйлчилгээг албан байгууллагад очиж авдаг явдал багасаж, хүнд суртал, шат дамжлагагүй болж, зардал хэмнэж, цаг хугацаа орон зайнаас хамаарахгүй лавлагаа, мэдээлэл, тодорхойлолт авдаг болсонд талархалтай байна. Цаашид мэдээллийн аюулгүй байдалд анхаарах, цахим үйлчилгээний тоог нэмэгдүүлэх орон нутагт баг, хорооны тодорхойлолт авдаг үйлчилгээг цахим болгох, хувийн хэвшилд цахим үйлчилгээг улам нэмэгдүүлэх, алслагдмал бүс нутагт интернэтийн үйлчилгээг нэмэгдүүлэх, ахмад настай хүмүүс ашиглаж чадахгүй байгаад анхаарах, “E-Mongolia” үйлчилгээний чанарыг сайжруулж гацдаг явдлыг багасгах зэрэгт анхаарахыг хүсжээ.

Иргэдийн олонх буюу 50.2 хувь “Төрийн үйлчилгээг үнэлэхдээ ямар нэгэн гар утасны аппликейшн, платформ ашигладаг” гэж хариулсан бол 40.9 хувь “Үгүй” гэж хариулсан байна. Харин “Төсвийн хөрөнгө оруулалтыг хянахын тулд ямар нэгэн гар утасны аппликейшн, платформ ашигладаггүй” гэж иргэдийн 82.8 хувь хариулжээ. Мөн “Орон нутгийн хөгжлийн санд санал өгөхдөө ямар нэгэн аппликейшн, платформ ашигладаггүй гэж иргэдийн олонх буюу 81.0 хувь нь хариулсан байна.

ТӨРИЙН ЦАХИМ ҮЙЛЧИЛГЭЭ САЛБАРЫН ҮР ДҮН

Төрийн цахим үйлчилгээ салбар (аймаг, нийслэлээр)

Цахим үйлчилгээний талаар Дархан-Уул, Өмнөговь, Увс, Орхон, Булган, Баян-Өлгий аймгийн иргэд хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Улаанбаатар хот, Баянхонгор, Дорноговь, Архангай аймгийн иргэд бусад аймагтай харьцуулахад бага зэрэг бага сэтгэл ханамжтай байна. Иргэдийн хувьд аль орон нутагт оршин суудаг аас үл хамааран төрөөс нэвтрүүлж байгаа цахим үйлчилгээнд сэтгэл ханамж өндөр байна. Үүнд хамгийн түрүүнд E-Mongolia үйлчилгээ нэрлэгдэж байгаа боловч мөн e-barimt аппликейшний үйлчилгээ, ТҮЦ машин болон бусад эрүүл мэндийн байгууллагад байрших цахим машинаар нийгмийн даатгалаа төлөх боломжтой болсон зэрэг олон төрлийн үйлчилгээг нэрлэж байна. Ингэснээр цаг хугацаа, зардал мөнгө хэмнэхээс гадна төрийн хүнд сурталтай нүүр тулахгүй байх давуу талтайг иргэд онцолсон. Гэхдээ алслагдсан хөдөө орон нутгийн иргэд болон ахмад настай гэх мэт хүмүүст хүртээмжгүй, энэ нь эдгээр хүмүүст хүнд суртал болж байгааг анхаарах хэрэгтэй гэжээ.

1.14. Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Салбарын дундаж үнэлгээ

3.05

Салбарууд дундах эрэмбэ

#9

Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн чиг үүргийн үр дүн

Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн чиг үүргийн ерөнхий дундаж үнэлгээ нийт салбаруудын дундажтай харьцуулахад доогуур (3.05) үнэлэгдсэн байна. Тухайн салбарын үнэлгээг гаргахдаа дээрх асуултуудын үр дүнг ашигласан.

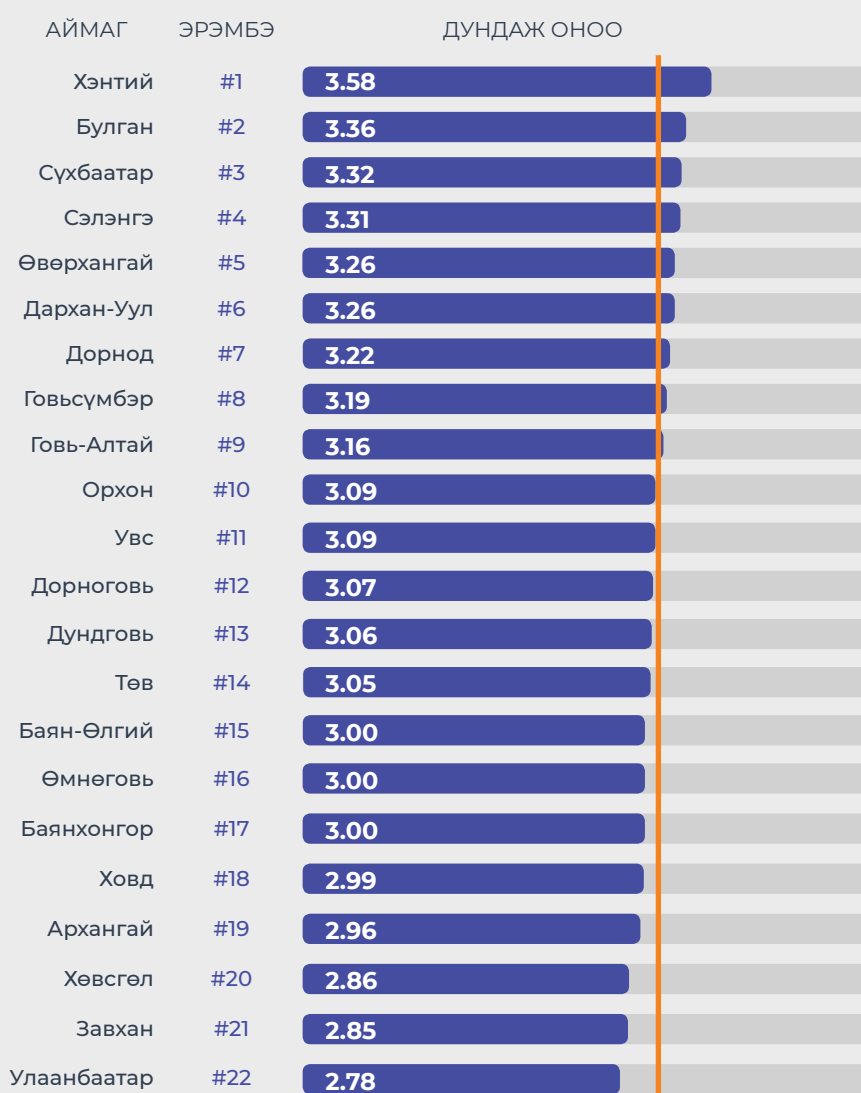
Судалгаанд хамрагдсан иргэд “Орон нутагт ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор мод тарих үйл ажиллагаа”-нд тухайн салбарын асуултуудаас хамгийн өндөр буюу 3.62 үнэлгээг өгсөн бол эсрэгээрээ “Цөлжилтийн эсрэг арга хэмжээ”-нд сэтгэл ханамж муу буюу 2.69 үнэлгээ өгсөн байна.

Фокус бүлгийг ярилцлагаар уул уурхайн нөхөн сэргээлт хангалтгүй байгаагаас гадна ойжуулах, мод тарих ажлыг улам эрчимжүүлэх, хот суурин газарт хашаандаа мод тарьсан хүмүүсийг урамшуулдаг болох, хууль бус уурхай эрхлэгчидтэй тэмцэх, бичил уурхайн үйл ажиллагаа явуулахгүй байх, хууль эрх зүйн орчныг чангатгах, хяналт шалгалтыг нэмэгдүүлэх, уул уурхайн компаниудад хатуу хариуцлага тооцдог болохыг хүсжээ.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮР ДҮН

Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн чиг үүрэг (аймаг, нийслэлээр)

3.11 Нийт аймгийн дундаж

Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн талаар Хэнтий, Булган, Сүхбаатар, Дархан-Уул, Өвөрхангай аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад арай өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Улаанбаатар хот, Завхан, Хөвсгөл аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн ажилд зарим иргэд “Тэрбум мод” үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааг өндрөөр үнэлсэн. Тухайлбал, Дархан-Уул аймагт тус хөтөлбөрийн хүрээнд “Хараа гол”-ын нөхөн сэргээлтийн ажил сайн хийгдэж байгаа гэж үнэлж байна. Гэвч нөгөө талаар иргэд мод тарих үндэсний хөтөлбөрийг үр дүнтэй болгох, үргүй зардал болгохгүй байх тал дээр анхаарал хандуулж байна. Мөн уул уурхайн нөхөн сэргээлт, ялангуяа ХАМО нарын үйл ажиллагааг хязгаарлах, нөхөн сэргээлтийн ажлын мэдээллийг иргэдэд илүү хүртээмжтэй, ил тод хүргэх хэрэгтэй гэсэн саналуудыг илэрхийлж байна.

1.15. Хог хаягдлын менежмент

Салбарын дундаж үнэлгээ

2.92

Салбарууд дундах эрэмбэ

#12

Хог хаягдлын менежментийн чиг үүргийн үр дүн

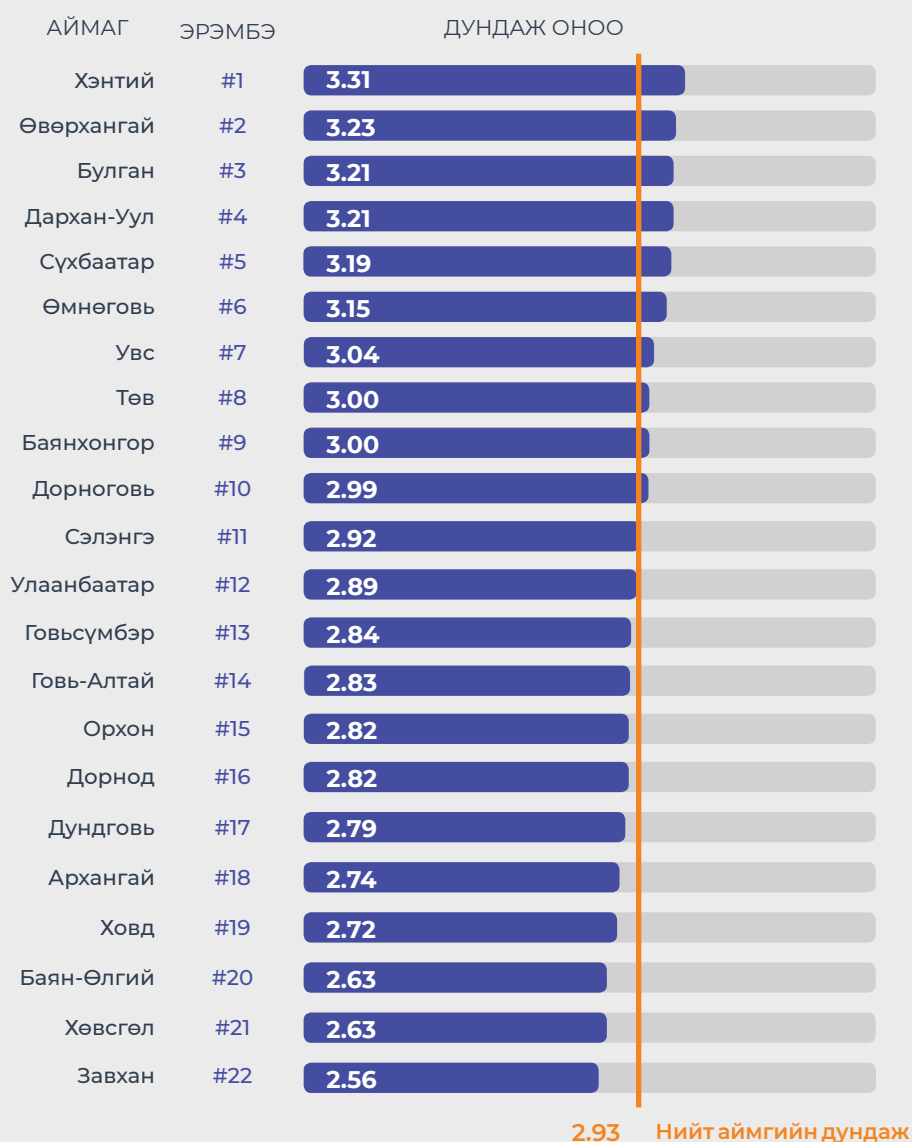
Хог хаягдлын менежментийн чиглэлд иргэд “Аймаг, нийслэл, сум, дүүргээс бүх нийтийн цэвэрлэгээний ажлыг зохион байгуулж байгаа байдал”-д хамгийн өндөр буюу 3.24 үнэлгээг өгсөн бол “Амьдарч байгаа нутаг дэвсгэрт хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал”-д хамгийн бага буюу 2.45 гэсэн үнэлгээг өгсөн байна. Хог хаягдлын чиглэлээр иргэд хоёроос бусад асуултад 3.0-аас доош үнэлгээ өгсөн нь уг асуудлаар төдийлөн сэтгэл ханамжтай байдаггүйг илэрхийлж байна.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар иргэд хог хаягдлыг ангилах, ялгах оролдлого хийгдэж байгаа ч хангалтгүй, иргэдийн ухамсар сэтгэлгээнд өөрчлөлт хийх, бага насны хүүхдээс эхлэн сургалт, дадлага хийлгэдэг болох, хот суурин газарт хогийг цагтаа ачдаггүй, төвлөрсөн хогийн цэгийн хог, утаа хийсдэг, хогийг ангилж ялгаж эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, үйлдвэр байгуулах, гудамж талбайн хог цэвэрлэгээ хангалтгүй, ТҮК-ийн ажилтнуудын ажиллах нөхцөл муу, машин тоног төхөөрөмж хангалтгүй, гудамж талбай, амралт зугаалгын газар, ногоон байгууламжид хогийн сав хангалтгүй байдагт анхаарахыг хүсжээ.

ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮР ДҮН

Хог хаягдлын менежмент чиг үүрэг (аймаг, нийслэлээр)

Хог хаягдлын менежментийн талаар Хэнтий, Өвөрхангай, Дархан-Уул, Булган, Сүхбаатар аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Завхан, Баян-Өлгий, Хөвсгөл, Ховд аймгийн иргэд арай бага сэтгэл ханамжтай байна. Хогны менежментийн асуудал нь аймаг бүрд чухал асуудлын нэгд зүй ёсоор тооцогдож байна. Иргэдтэй хийсэн фокус бүлгийн ярилцлагын үр дүнд Сүхбаатар аймаг хог ангилан ялгах үйлдвэртэй болсон. Говь-Алтай аймагт хоёрдогч түүхий эд дахин боловсруулах үйлдвэр баригдсан бөгөөд аймгийн төвийн хог цэвэрлэгээг хот тохижилтын газрууд сайн хийдэг боловч иргэд өөрсдөө ухамсар, хариуцлагагүй байдал гаргаж байгаа талаар иргэд ярьсан байна. Харин хамгийн бага үнэлгээтэй Завхан, Хөвсгөл зэрэг аймгийн тухайд хог ачилтын давтамж сүүлийн үед холдож 2 сар болж байж ачдаг болсон. Үүнээс шалтгаалж хог хаягдал савнаасаа хальж, орчныг бохирдуулдаг гэсэн шалтгаантай байна.

1.16. Эрүүл орчин

Салбарын дундаж үнэлгээ

2.78

Салбарууд дундах эрэмбэ

#15

Эрүүл орчны чиг үүргийн үр дүн

Иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах орчин нөхцөлийн талаар иргэд бусад салбаруудын дундажтай харьцуулахад доогуур (2.78) үнэлгээ өгсөн байна. Тухайн чиглэлийн үнэлгээг гаргахдаа дээрх асуултуудын үр дүнг ашигласан болно.

“Нийтийн биеийн тамирын байгууламжийн хүртээмжид үнэлгээ өгнө үү?” гэсэн асуултад судалгаанд хамрагдсан иргэдийн олонх 3.01 үнэлгээ өгсөн нь нийт асуултуудаас хамгийн өндөр үнэлгээг авчээ. Бусад асуултууд 3.0-аас доош буюу 2.56-2.91 гэсэн үнэлгээ авсан нь нийт салбаруудын үнэлгээтэй харьцуулбал хамгийн бага үнэлгээ авсан асуудлууд болж байна. Тухайн салбар, чиг үүргийн үнэлгээ 2019 онтой харьцуулахад мэдэгдэхүйц буурсан байна. Үүнд иргэдийн хөрсний болон агаарын бохирдолтой холбоотой сэтгэл ханамж эрс буурсан нь нөлөөлжээ.

Фокус бүлгийн ярилцлагаар төв суурин газарт иргэдийн амарч тухлах ногоон байгууламж, гэрэлтүүлэг нэмэгдсэн, хүүхдийн тоглоомын болон биеийн тамирын заал, талбай ээлж дараатай хийгдэж байна, иргэдийн эрүүл амьдрах ухааны талаарх ойлголт нэмэгдэж байна гэх зэргээр эрүүл орчныг сайжирч байна гэж байгаа бол орон сууц, замын хэт бөөгнөрөл, гэр хорооллын утаа, цэвэрлэх байгууламжийн үнэр, автомашины түгжрэл иргэдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж байгаа, буруу төлөвлөлт, явган болон дугуйн замын хүртээмж тааруу байгаад анхаарах зэрэг саналуудыг илэрхийлж байна.

Эрүүл орчин дахь хүний эрхийн зөрчлийн тохиолдол

Эрүүл орчин дахь хүний эрхийг дээдлэх байдлын үнэлгээ

2.78

Иргэдийн

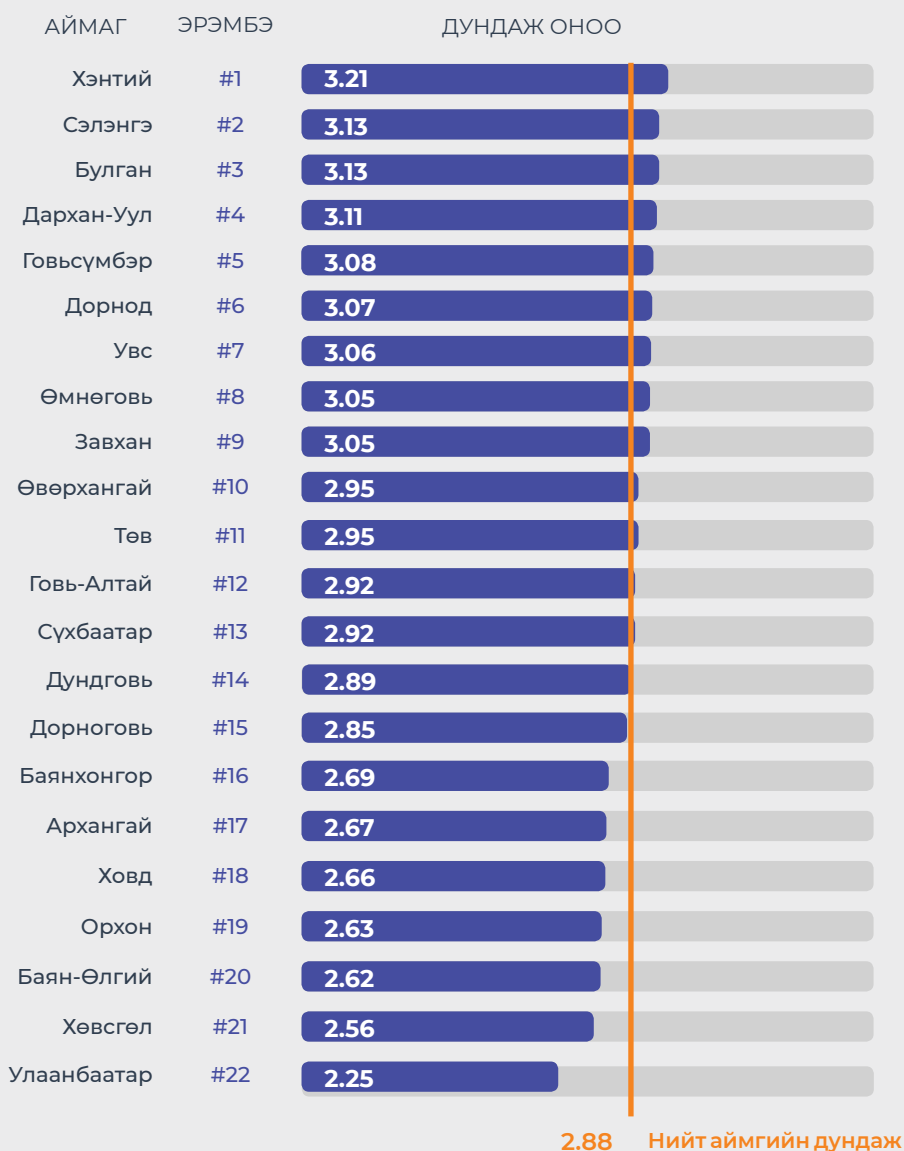
22.2% нь **орчны аюулгүй байдал хангагдаагүйгээс** үүдэн (камержуулалт, гэрэлтүүлэг гэх мэт) ямар нэгэн хэлбэрээр хохирч байсан

“Та орчны аюулгүй байдал хангагдаагүйгээс үүдэн (камержуулалт, гэрэлтүүлэг гэх мэт) ямар нэгэн хэлбэрээр хохирч байсан уу?” гэсэн асуултад хариулт өгсөн 10,064 иргэдийн олонх буюу 77.4 хувь нь “үгүй” гэж хариулсан бол 22.2 хувь нь “тийм” гэж хариулжээ.

ЭРҮҮЛ ОРЧНЫ ЧИГ ҮҮРГИЙН ҮР ДҮН

Эрүүл орчны чиг үүрэг (аймаг, нийслэлээр)

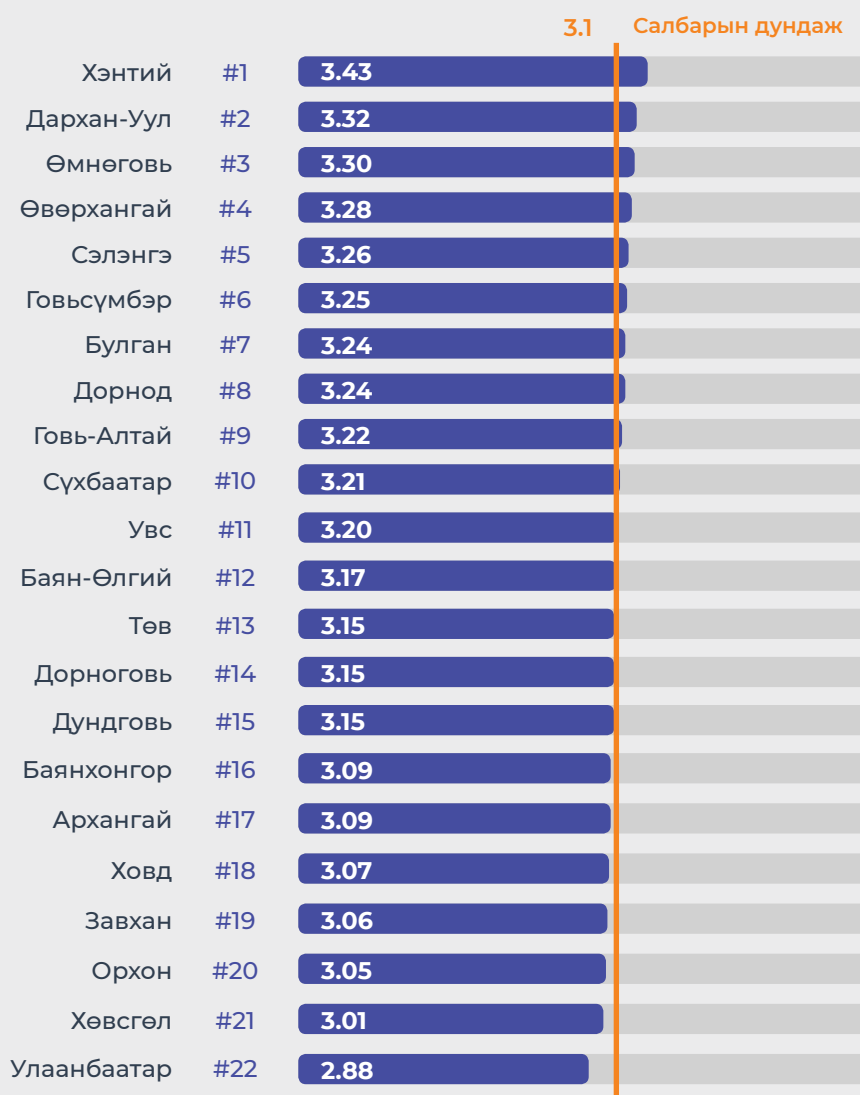

Амьдарч буй орчныхоо талаар Хэнтий, Сэлэнгэ, Булган, Дархан-Уул аймгийн иргэд бусад аймаг, нийслэлтэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол Улаанбаатар хот, Хөвсгөл, Баян-Өлгий, Ховд, Орхон аймгийн иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Эрүүл амьдрах орчны асуудлаар хүн амын төвлөрөл ихтэй аймгууд илүү бага сэтгэл ханамжтай байгаа ч эдгээр газруудад агаарын бохирдол, утааны асуудал ихээхэн тулгарч байгаатай холбоотой байна.

ТАВ. АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ҮНЭЛГЭЭ

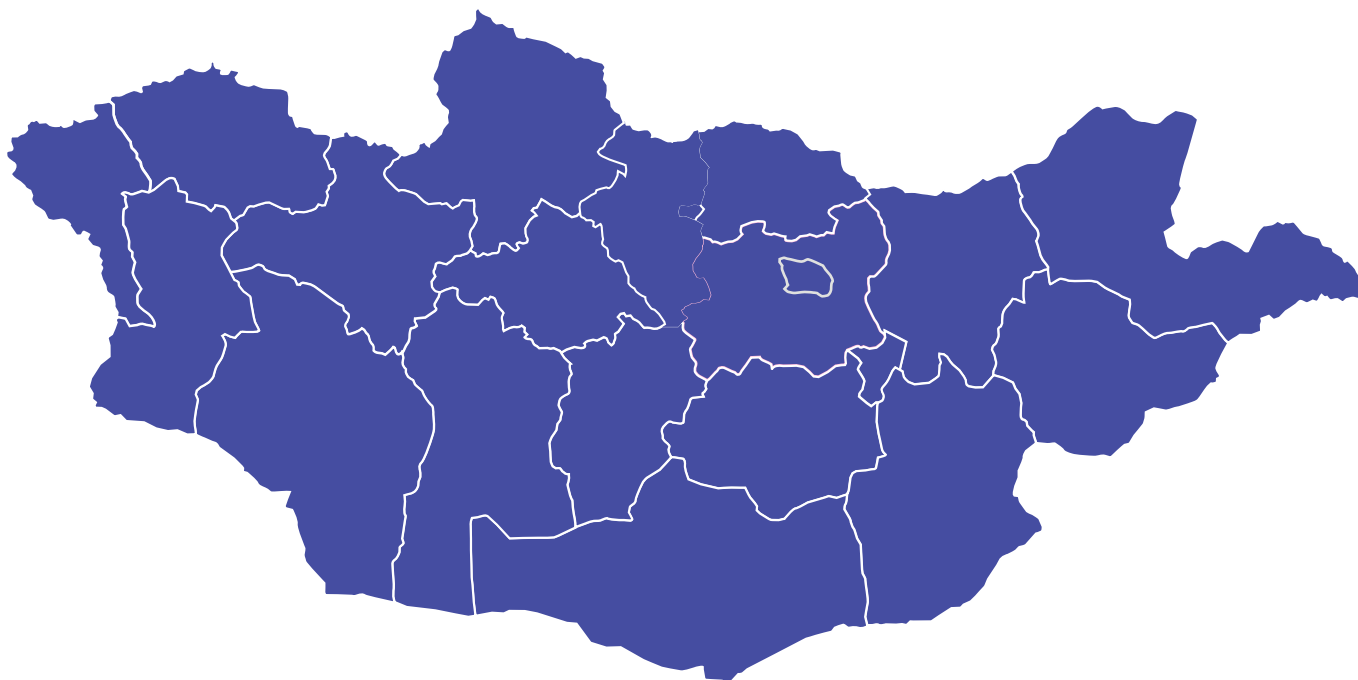

Аймаг/нийслэлийн иргэдийн сэтгэл ханамжийн үнэлгээ

Төрийн үйлчилгээний сэтгэл ханамж 3.12 гэсэн ерөнхий дундажтай байна. Аймаг, нийслэлээс 15 нь дунджаас дээгүүр үнэлэгдэж бусад нь дунджаас доогуур үр дүнг үзүүлсэн байна. Хэнтий аймгийн хувьд төрийн үйлчилгээний салбар, чиг үүргээс үл хамааран ихэнх үзүүлэлтэд харьцангуй өндөр сэтгэл ханамжтай байна. Улаанбаатар хотын иргэд төрийн үйлчилгээнд хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна. Байршлаас шалтгаалж иргэдийн үнэлгээнд ялгаатай байдал ажиглагдаж буй эсэхэд статистик тест хийж үзэхэд төвлөрсөн хот суурин газарт амьдардаг иргэдийн сэтгэл ханамж хөдөө, баг, суманд амьдардаг иргэдээс мэдэгдэхүйц бага байна.

2.1. АРХАНГАЙ АЙМАГ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.10

Аймгууд дундах эрэмбэ

#17

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.27

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.19

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.17

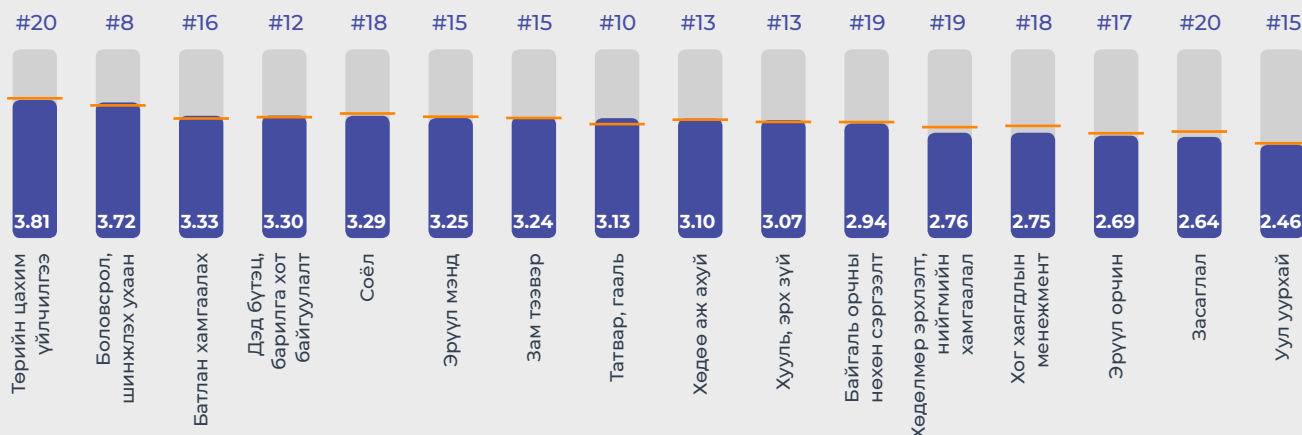
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.16

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ, 22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Хот хоорондын тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

4.19

ЕБС-ийн хүртээмж

4.03

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.01

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч (ХАМО) нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.01

Хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал

2.12

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.18

Архангай аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд дунджаас доогуур (3.10) сэтгэл ханамжтай буюу 17 дугаар байрт эрэмбэлэгдэж байна. Тухайн аймаг дахь салбар тус бүрийн эрэмбэ нь улсын хэмжээний үр дүнтэй төстэй бөгөөд аймгаас шалтгаалан эрэмбэ дээшилсэн эсвэл буурсан салбар байхгүй байна.

АРХАНГАЙ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Дэд бүтэц, барилга
байгууламж нэмэгдүүлсэн

Гудамж тайлбайн
гэрэлтүүлэг сайжруулсан

Нийтийн талбайн зам засвар,
авто зогсоол нэмэгдүүлсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Төрийн албан хаагчдын харилцааны
чадварыг дээшлүүлэх, түргэн шуурхай болгох

Дулаан, цэвэр бохир усны
шугамын засвар сайжруулалт

Хог хаягдлын менежментийг
сайжруулах

Архангай аймгийн иргэд зам, гүүр засварын ажлууд, барилга байгууламжийн бүтээн байгуулалт, гудамж талбайн тохижилт зэрэг дэд бүтцийн чиглэлээр гүйцэтгэсэн ажлуудын үр дүнд хамгийн сайшаалтай хандсан байна. Энэ нь Архангай аймгийн хувьд хаашаа ч явсан засмал замтай болсон учир зам харилцаа дэд бүтцийн асуудалгүй гэж үзэх үндсэн нөхцөл болж байгаа юм. Гэвч зам засвар, арчилгааны хувьд хангалтгүй гэж үзэж байна. Мөн дэд бүтэц, барилга байгууламж нэмэгдэх нь сайшаалтай боловч хог хаягдлын менежмент болон дулаан, цэвэр бохир усны шугамын хувьд хүндрэлтэй асуудал хэвээр байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай үйлчилгээ

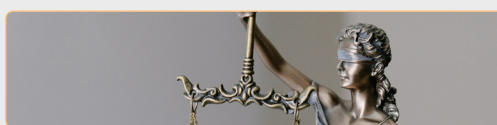
Эрүүл мэндийн үйлчилгээний
хүнд суртал, шат дамжлагыг
багасгах

Хууль эрх зүйн салбарт
хуулийн хэрэгжилтийг
хангуулах

Орон нутгийн хог хаягдлын
менежмент тэр дундаа **техник**
хэрэгслийг сайжруулах

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Хууль эрх зүй”, “Хог хаягдлын менежмент”-ийн үйлчилгээг аймгийн хэмжээнд цаашид илүү сайжруулах шаардлагатай гэж үзжээ. Төрийн үйлчилгээнээс хамгийн их сайжирсан, үр дүн гаргасан нь “Цахим үйлчилгээ”-тэй холбогдох хэсэг гэж үзэж байна. Ихэнх үйлчилгээг цахимаар авдаг болсноор цаг хугацаа хэмнэж, олон шат дамжлага багасаж, түргэн шуурхай болсон гэж иргэд дүгнэж байна.

Түүнчлэн Архангай аймгийн хувьд төрийн байгууллагаар үйлчлүүлэхэд хүнд суртал ихтэй, ажилтнууд харилцааны доголдолтой, ачаалал дараалал ихтэй, ажлын цагаар ажлын байран дээрээ байдаггүй мөн ажлын цагийг баримталдаггүй гэх зэрэг дутагдалтай зүйлийн талаар бүлгийн ярилцлагын үр дүнд дурдаж байсан юм. Энэ нь төрийн байгууллагаар орон нутагтаа үйлчлүүлэхэд иргэдтэй эелдэг харьцах, хүнд суртал, чирэгдэлгүй үйлчлэх соёл хэвшээгүй байгааг харуулж байна.

2.2. БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМАГ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.17

Аймгууд дундах эрэмбэ

#12

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.36

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.32

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.21

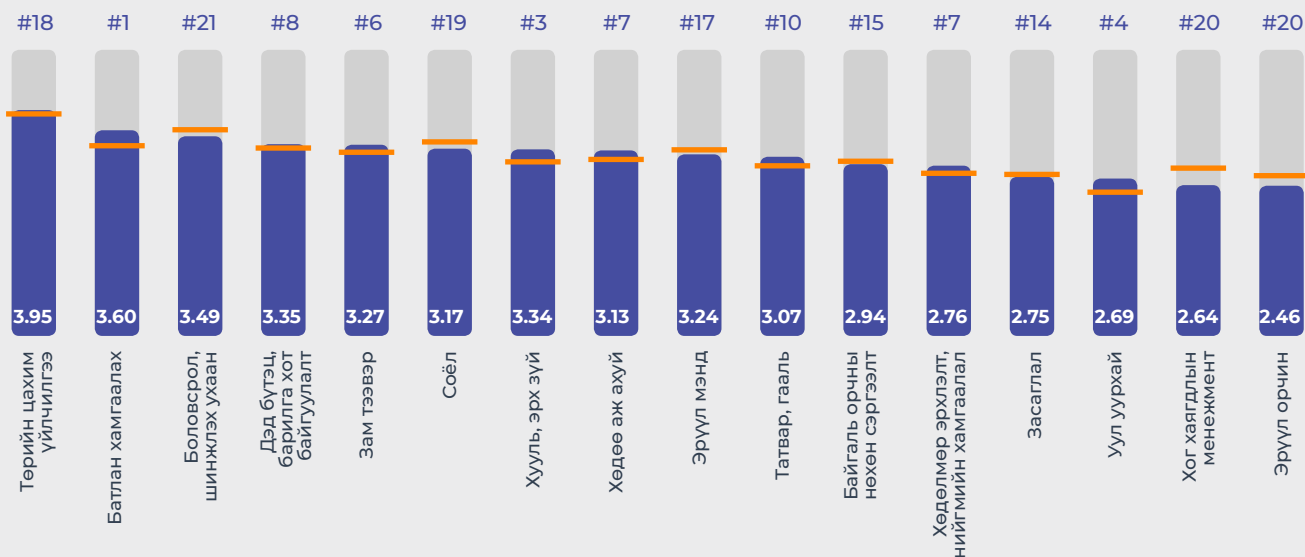
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.09

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.17

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.12

Хот хоорондын тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

3.88

Төсвийн зарцуулалт болон ОНХС-ийн үйл ажиллагаанд иргэд хяналт тавьж буй байдал

2.42

Амьдарч байгаа нутаг дэвсгэрт хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал

2.25

Дугуй болон явган хүний замын аюулгүй байдал, чанар, хүртээмжид үнэлгээ өгсөн байдал

2.20

Баян-Өлгий аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дундажтай ойролцоо (3.17) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 12 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээ үзүүлж буй албан хаагчдын харилцааны соёлд илүү өндөр, үйлчилгээний орчин нөхцөлд бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад батлан хамгаалах болон хууль эрх зүйн салбарыг дээгүүр үнэлсэн бол боловсрол, шинжлэх ухаан, эрүүл орчин, хог хаягдлын менежментийн салбар, чиг үүргүүдэд бусад аймгуудтай харьцуулахад сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт төрийн цахим үйлчилгээтэй холбоотой болон хот хоорондын тээврийн үйлчилгээний асуултууд хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол хог хаягдлын менежмент, эрүүл орчны холбогдолтой үйлчилгээнүүд хамгийн бага сэтгэл ханамжтай үнэлэгдсэн.

БАЯН-ӨЛГИЙ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Аймгийн төвд засмал зам тавих, сайжруулах ажил хийгдсэн

Гудамж талбайн тохижилт, гэрэлтүүлгийн ажил хийгдсэн

Төрийн байгууллагуудын барилга, засварын ажил (сургууль, цэцэрлэг, соёлын төв гэх мэт)

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх

Ажилгүйдлийг бууруулж, ажлын байр нэмэгдүүлэх

Баян-Өлгий аймгийн иргэд зам, гудамж талбайн тохижилт, гэрэлтүүлэг, барилга байгууламж гэх мэт дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын ажлуудад хамгийн сайшаалтай хандсан. 2022 онд тус аймагт ялангуяа аймгийн төв болох Өлгий суманд энд дурдагдсан ажлуудад нэлээд анхаарал хандуулсан нь бүлгийн ярилцлагын явцаас мөн ажиглагдсан. Зам засвар, замын тэмдэглэгээ, гэрэлтүүлгийн ажлуудыг илүү сайжирсан гэж иргэд үзсэн. Эсрэгээр хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээрх ажлуудыг цаашид нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

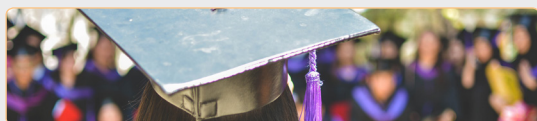
Боловсрол

Эрүүл мэнд

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Боловсрол”, “Эрүүл мэнд”, “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийн ажлыг зайлшгүй сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Боловсролын салбарт хэлний бэрхшээлээс үүдэлтэй хүндрэл, асуудал их байдаг бөгөөд аймгийн хэмжээнд бүх иргэд хос хэлтэй болох чиглэлээр илүү хичээл зүтгэл гаргах шаардлагатай байгааг онцолсон. Эрүүл мэндийн салбарын хувьд үйлчлүүлэхэд хүнд суртал ихтэй, ажилтнууд харилцааны доголдолтой, ачаалал дараалал ихтэй, ажлын цагаар ажлын байран дээрээ байдаггүй мөн ажлын цагийг баримталдаггүй гэх зэрэг дутагдалтай зүйлс их байгааг дурдсан. Бүлгийн ярилцлагад оролцсон иргэд төрийн цахим үйлчилгээ болон зам тээврийн салбарт эерэг сэтгэл ханамжтай байв. Ялангуяа хот хоорондын бүрэн засмал замтай болсноор аялал жуулчлал хөгжих дагаад орон нутгийн эдийн засаг сайжрах боломж бүрдэнэ гэсэн хүлээлттэй байна.

2.3. БАЯНХОНГОР АЙМАГ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.09

Аймгууд дундах эрэмбэ

#16

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.25

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.22

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.19

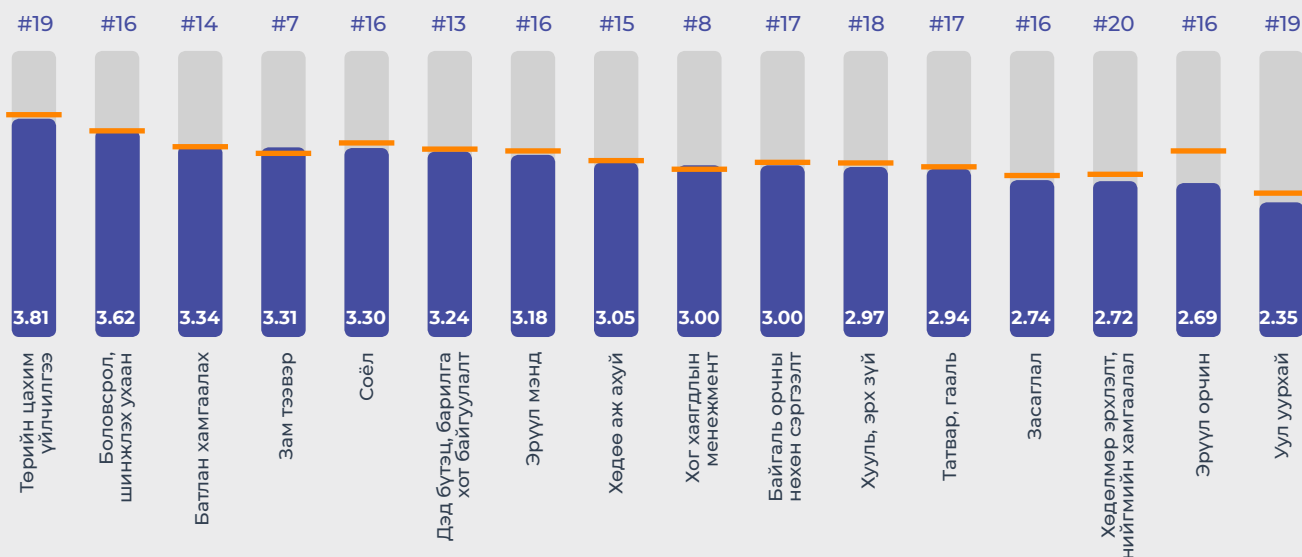
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.18

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

4.19

ЕБС-ийн хүртээмж

3.96

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

3.94

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Цалин хөлсний хүртээмж

2.28

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.12

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.06

Баянхонгор аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дундажтай ойролцоо (3.09) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 16 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээ үзүүлж буй албан хаагчдын харилцааны соёлд илүү өндөр, үйлчилгээний орчин нөхцөлд бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад зам тээвэр болон хог хаягдлын менежмент гэсэн салбар, чиг үүргийг дээгүүр үнэлсэн бол хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал, уул уурхайн салбарт бусад аймгуудтай харьцуулахад сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт хот хоорондын тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарь, ерөнхий боловсрол (ЕБС)-ын хүртээмж, төрийн цахим үйлчилгээний холбогдолтой үйлчилгээ хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхайн салбарт хамаарах үйлчилгээнүүд хамгийн муу үнэлэгдсэн.

БАЯНХОНГОР АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж,
мод тарьсан

Гудамж талбайн
гэрэлтүүлгийн ажил хийгдсэн

Хүүхдийн тоглоомын талбай
нэмэгдсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Агаарын бохирдлыг багасгах

Ажилгүйдлийг бууруулж,
ажлын байр нэмэгдүүлэх

Ундны усны эх үүсвэрийг
сайжруулах, цэвэршүүлэх

Баянхонгор аймгийн иргэдийн хувьд ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан, гудамж талбайн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлсэн, хүүхдийн тоглоомын талбай сайжруулсан ажлуудад илүү сайшаалтай хандаж байна. Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт, сайжруулалтын ажлуудыг 2022 онд аймгийн төвийн сум буюу Баянхонгорт нэлээдгүй хийсэн гэсэн нь иргэдийн хувьд үр дүнтэй гэж дүгнэхэд нөлөөлөхөд түлхэц болжээ. Харин цаашид 2023 онд агаарын бохирдлыг бууруулах, цэвэр усны хангамжийг сайжруулах ажлуудад төвлөрөхөөс гадна ажлын байр нэмэгдүүлж, ажилгүйдлийг бууруулах шаардлагатай байгааг онцолсон байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Засаглал

Уул уурхай

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Засаглал”, “Уул уурхай” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийн ажлын зайлшгүй сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Эрүүл мэндийн салбарын хувьд үйлчлүүлэхэд хүнд суртал ихтэй, ажилтнууд харилцааны доголдолтой, ачаалал дараалал ихтэй, нийгмийн даатгалын хөнгөлөлт нь үйлчилдэггүй гэх зэрэг дутагдалтай зүйлс их байгааг дурдсан. Засаглалын салбар тэр дундаа газарын олголтын үйл ажиллагаанд авлига, албан тушаал урвуулан ашиглах асуудал байдаг талаар иргэд дурдаж байна. Бүлгийн ярилцлагад оролцсон иргэд төрийн цахим үйлчилгээ болон барилга, хот байгуулалтын салбарт эерэг сэтгэл ханамжтай байв.

2.4. БУЛГАН АЙМАГ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.24

Аймгууд дундах эрэмбэ

#7

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.53

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.47

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.45

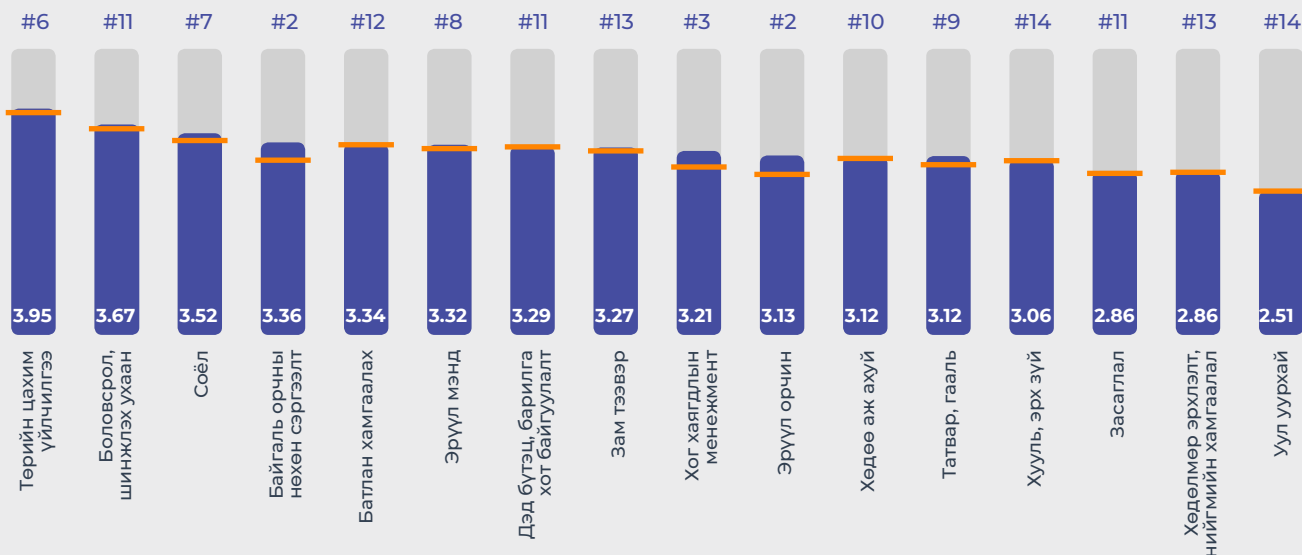
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.38

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.06

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.05

ЕБС-ийн хүртээмж

4.02

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.25

Цалин хөлсний хүртээмж

2.20

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.0

Булган аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.24) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 7 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээ үзүүлж буй албан хаагчдын харилцааны соёлд илүү өндөр, үйлчилгээний орчин нөхцөлд бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад байгаль орчны нөхөн сэргээлт, эрүүл орчин болон хог хаягдлын менежмент гэсэн салбар, чиг үүргийг дээгүүр үнэлсэн бол хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал, хууль эрх зүй, уул уурхайн салбарт бусад аймгуудтай харьцуулахад сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт ЕБС-ийн хүртээмж, төрийн цахим үйлчилгээний холбогдолтой үйлчилгээ хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхайн салбарт хамаарах үйлчилгээнүүд хамгийн муу үнэлэгдсэн.

БУЛГАН АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Гудамж талбайн гэрэлтүүлгийн ажил хийгдсэн

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан

Хог хаягдлын менежмент

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Ажилгүйдлийг бууруулж, ажлын байр нэмэгдүүлэх

Аймаг доторх зам засвар, сайжруулалт

Дэд бүтэц – Дулааны шугам сүлжээний сайжруулалт

Булган аймгийн иргэдийн хувьд ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан, гудамж талбайн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлсэн, хог хаягдлын менежментийн чиглэлээр хийгдсэн ажлуудад илүү сайшаалтай хандаж байна. Аймгийн төвд хог ангилан хаях, ялгах чиглэлээр нэлээдгүй компанит ажлууд явагдаж, иргэдийн хандлага, дадалд өөрчлөлт гарсан байна. Цаашид ангилан ялгасан хогийг тээвэрлэх, боловсруулах чиглэлээр ажиллах хэрэгцээ байгааг дурдсан. Харин цаашид 2023 онд ажилгүйдлийг бууруулах, ажлын байр нэмэгдүүлэх, аймгийн төвийн замын засвар сайжруулалтыг хийх, дулааны шугам сүлжээг сайжруулах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

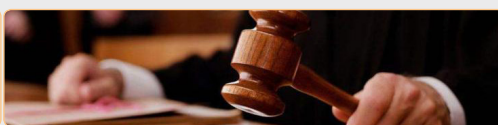
Эрүүл мэнд

Хууль, эрх зүй

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Хууль эрх зүй”, “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийн ажлыг зайлшгүй сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Эрүүл мэндийн салбарын хувьд үйлчлүүлэхэд хүнд суртал ихтэй, ажилтнууд харилцааны доголдолтой, ачаалал дараалал ихтэй, эмч мэргэжилтнүүд цаг барьдаггүй гэх зэрэг дутагдалтай зүйлс их байгааг дурдсан. Цаашид нарийн мэргэжлийн эмч нарын тоог нэмэгдүүлэх, сургалт бусад чадавхжуулах үйл ажиллагаанд хамруулах зэрэг эрүүл мэндийн салбарын хүний нөөцийг сайжруулах шаардлагатай талаар дурдаж байна.

2.5. ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМАГ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.22

Аймгууд дундах эрэмбэ

#9

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.49

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.38

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.37

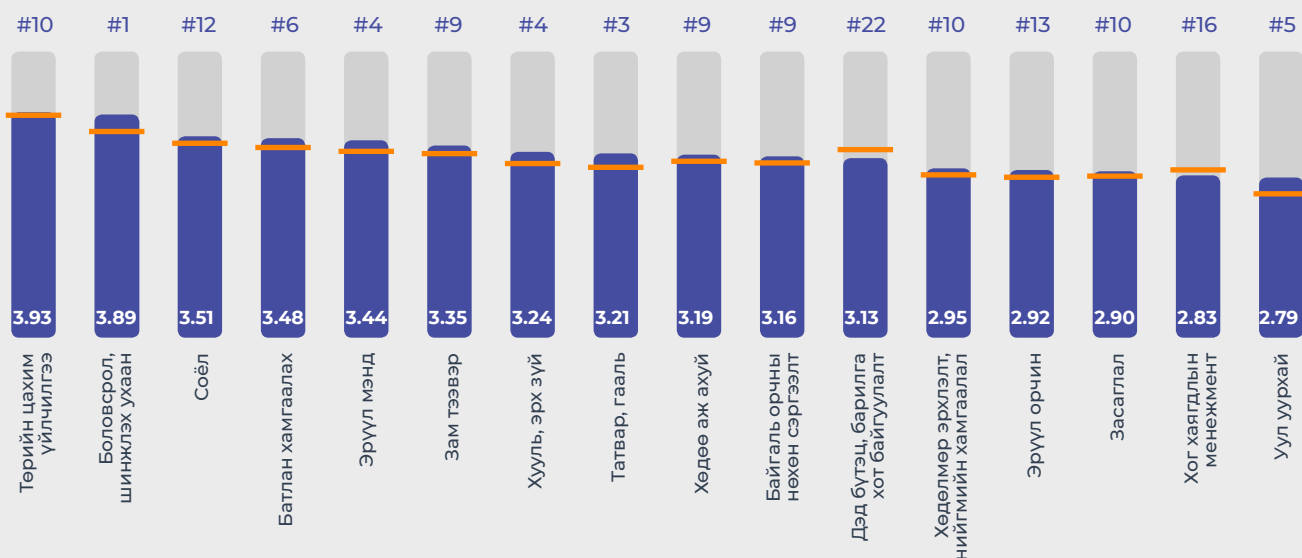
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.36

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ, 22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

4.40

Аймаг, сум, дүүрэг, хороодын төсвийн хөрөнгө оруулалтын талаарх мэдээллийн ил тод байдал

2.37

ЕБС-ийн хүртээмж

4.28

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.28

Цэцэрлэгийн хүртээмж

4.27

Гаалийн татварын хувь хэмжээнд үнэлгээ өгсөн байдал

2.10

Говь-Алтай аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.22) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 9 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээ үзүүлж буй албан хаагчдын харилцааны соёлд илүү өндөр, үйлчилгээний орчин нөхцөлд бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд, бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад боловсролын салбарт хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол барилга, дэд бүтцийн салбарт бусад аймагтай харьцуулахад хамгийн сэтгэл ханамж хамгийн багатай байна. Тухайн аймагт ЕБС болон цэцэрлэгийн хүртээмж, хот хоорондын тээврийн үйлчилгээтэй холбогдолтой асуултууд хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхай, татварын хувь хэмжээтэй холбоотой үйлчилгээ хамгийн муу үнэлэгдсэн.

ГОВЬ-АЛТАЙ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж,
мод тарьсан

Дулааны болон цэвэр бохир
усны шугам сайжруулсан

Боловсролын байгууллагын
хүртээмж, үйл ажиллагаа сайжирсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийн
асуудал

Аймгийн төвийн гэрэлтүүлэг
нэмэгдүүлэх, шинэчлэх

Аймгийн төвийн замын
засвар, сайжруулалт

Говь-Алтай аймгийн иргэдийн хувьд ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан, дулаан, цэвэр бохир усны шугам сүлжээг сайжруулсан ажлуудад сайшаалтай хандсан. Мөн боловсролын салбарын хүртээмж, чанар сайжирсан байдалд судалгаанд хамрагдсан иргэд бүгд өндөр сэтгэл ханамжтай байна. ЭЕШ-ын үр дүнгээр тус аймаг 2022 онд эерэг үр дүн харуулсан нь иргэдийн тус салбарт сэтгэл ханамжтай байх шалтгаан болжээ. Харин 2023 онд зам талбайг засаж сайжруулах, нийтийн эзэмшлийн талбайн гэрэлтүүлэг шинэчлэх, хог хаягдлыг бууруулах чиглэлээр ажиллах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Хог хаягдлын менежмент

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Хог хаягдлын менежмент”, “Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Эрүүл мэндийн салбарын хувьд үйлчлүүлэхэд хүнд суртал ихтэй, ажилтнууд харилцааны доголдолтой, ачаалал дараалал ихтэй, эмч мэргэжилтнүүд цаг барьдаггүй гэх зэрэг дутагдалтай зүйлс их байгааг дурдсан. Мөн аймгийн төвийн хувьд халуун хүйтэн ус, цэвэр бохирын асуудал шийдэгдсэн барилга байгууламж ховор байгаад шүүмжлэлтэй хандаж байна.

2.6. ГОВЬСҮМБЭР АЙМАГ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.25

Аймгууд дундах эрэмбэ

#6

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.55

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.47

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.46

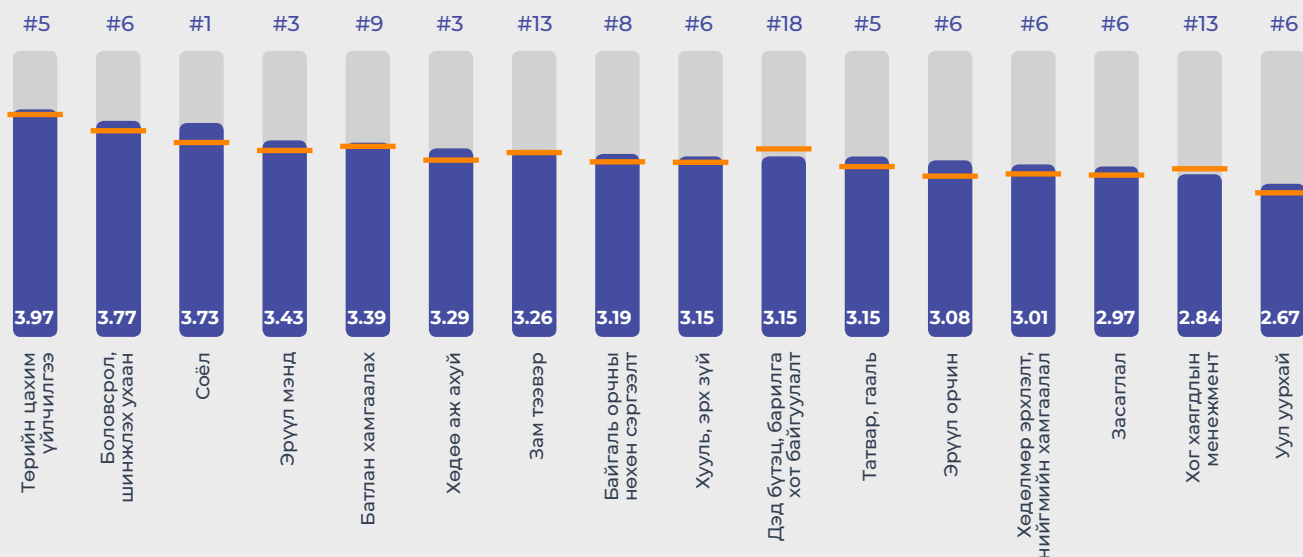
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.37

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ, 22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Гаалийн үйлчилгээний нөхцөл байдалын үнэлгээ

4.14

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.08

Төмөр замын үйлчилгээ

4.05

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Цалин хөлсний хүртээмж

2.41

Замын хураамжийн зарцуулалтын талаарх ил тод байдал

2.29

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.97

Говьсүмбэр аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.25) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 6 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний орчин нөхцөлд илүү өндөр, үйлчилгээ үзүүлж буй чанарт нь бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад соёлын салбарт хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол барилга, дэд бүтцийн салбарт бусад аймагтай харьцуулахад хамгийн сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт гаалийн үйлчилгээ, E-Mongolia үйлчилгээ, төмөр замын үйлчилгээ хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхай, замын хураамжийн зарцуулалтын хэмжээтэй холбоотой үйлчилгээ хамгийн муу үнэлэгдсэн.

ГОВЬСҮМБЭР АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг нэмэгдсэн

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан

Цэцэрлэг, сургуулийн хүртээмж нэмэгдсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Төв зам руу холбогдсон засмал зам барих

Ажилүйдлийг бууруулж, ажлын байр нэмэгдүүлэх

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Говьсүмбэр аймгийн иргэдийн хувьд ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан, гудамж талбайн гэрэлтүүлэг нэмэгдсэн ажлуудад сайшаалтай хандсан. Мөн сургууль, цэцэрлэгийг нэмэгдүүлэх замаар боловсролын салбарын хүртээмжийг сайжруулсан байдалд судалгаанд хамрагдсан иргэд бүгд өндөр сэтгэл ханамжтай байна. Харин 2023 онд төв зам руу холбосон засмал зам нэмж барих, ажлын байр нэмэгдүүлэх, хог хаягдлын менежментийг сайжруулах чиглэлээр ажиллах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

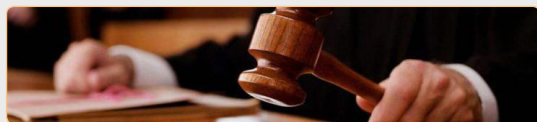
Хууль, эрх зүй

Эрүүл мэнд

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Хууль эрх зүй”, “Эрүүл мэнд”, “Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Хууль эрх зүйн салбарын хувьд хуулийн хэрэгжилтийг хангуулж чадахгүй байгаад иргэд сэтгэл дундуур байна. Хуулийн хэрэгжилтийг цаашид иргэн бүрд ижил тэгш хангуулах, ялангуяа авлига, албан тушаалын хэрэгт холбогдсон хүмүүст хуулийн дагуу арга хэмжээ авсан жишээ, баримтуудыг нийтэд мэдээлэх хэрэгцээтэй байгааг дурдсан.
- Эмнэлгийн тоног төхөөрөмж хангалттай сайн хэдий ч нарийн мэргэжлийн эмч, эмнэлгийн ажилтнууд дутагдалтай. Нүд, шүд, томографын эмч байдаггүй. Эмнэлгийн байгууллагаар үйлчлүүлэх цаг авахад төвөгтэй, цаг олддоггүй гэсэн асуудлууд түгээмэл дурдагдаж байна.
- Тус аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад дэд бүтэц, барилга байгууламжийн бүтээн байгуулалт хамгийн сул нөхцөл байдалтай байгаад сэтгэл ханамж муу байна. Ялангуяа аймгийн төвийн хувьд халуун хүйтэн ус, цэвэр бохирын асуудал шийдэгдсэн барилга байгууламж цөөн байгаад шүүмжлэлтэй хандсан.

2.7. ДАРХАН-УУЛ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.32

Аймгууд дундах эрэмбэ

#2

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.35

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.33

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.31

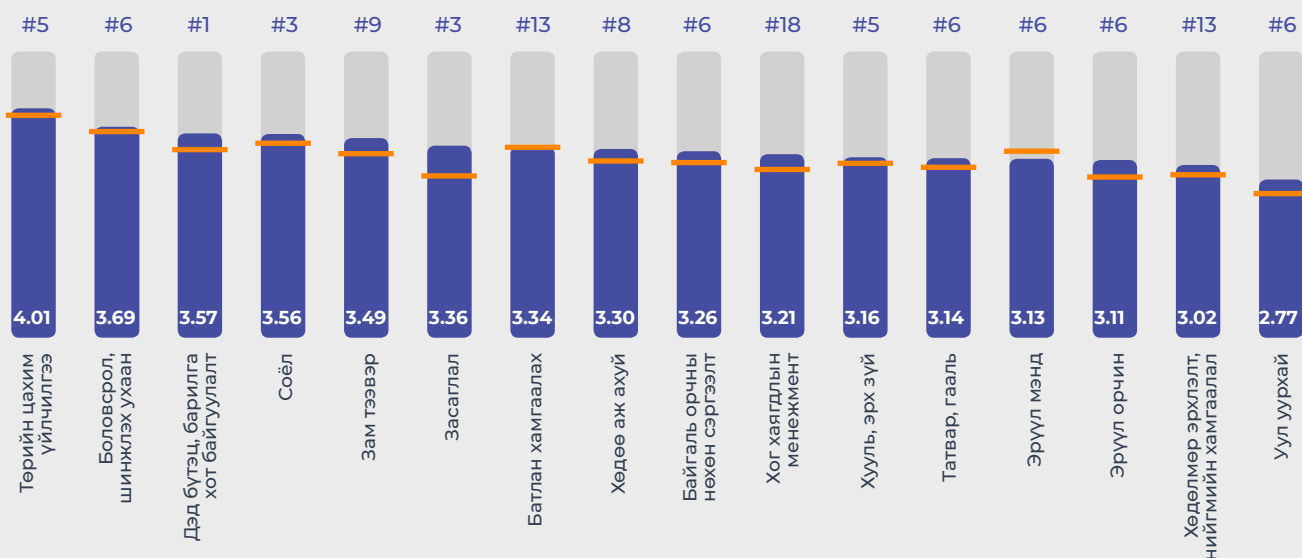
Төрийн байгууллагын орчин нөхцөл

3.27

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.14

Цалин хөлсний хүртээмж

2.52

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.09

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.49

Цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг чадварт үнэлгээ өгсөн байдал

4.00

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.22

Дархан-Уул аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.32) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 2 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээ үзүүлж буй албан хаагчдын харилцааны соёлд илүү өндөр, үйлчилгээ үзүүлж буй чанарт нь бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад засаглал болон зам тээврийн салбарт хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол эрүүл мэндийн салбарт бусад аймагтай харьцуулахад хамгийн сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт цахим засаглалтай холбогдох үйлчилгээ хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн холбогдолтой асуултуудад иргэд муу сэтгэл ханамжтай байгаагаа илэрхийлсэн.

ДАРХАН-УУЛ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Хот хоорондын авто замын барилга

Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Дулааны шугам сүлжээг сайжруулах

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг сайжруулах

Дархан-Уул аймгийн иргэдийн хувьд Улаанбаатар хот болон Дархан-Уул аймгийг холбосон засмал зам бүрэн ашиглалтад орсон байдалд сэтгэлд ханамжтай байна. Мөн гудамж талбайн гэрэлтүүлэг, ногоон байгууламж нэмэгдүүлсэн ажлуудыг өндрөөр үнэлж байна. Харин 2023 онд хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, дулааны шугам сүлжээг сайжруулах, эрүүл мэндийн салбарын үйлчилгээнд анхаарах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

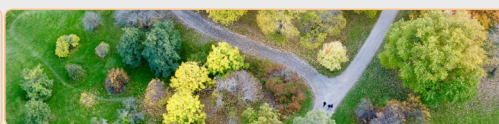
Эрүүл мэнд

Эрүүл орчин

Засаглал

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Эрүүл орчин”, “Засаглал” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Аймгийн эрүүл мэндийн үйлчилгээний хувьд удирдлага, зохион байгуулалт муу, үйлчилгээний хүртээмж, чанар муу байдаг гэсэн байдлаар саналаа илэрхийлсэн.
- Аймгийн төвийн хувьд агаарын бохирдол нэмэгдсэн, гэр хороолол буюу хуучин Дархан орчимд нийтийн эзэмшлийн орчин нөхцөл муу байгааг дурдаж байв.
- Засаглалын салбарт нэг нам сүүлийн жилүүдэд засаг барьж байгаа бөгөөд өөрийн намын харьяалалтай иргэдэд давуу боломж үүсгэдэг гэсэн асуудлыг хөндөн шүүмжлэлттэй хандсан.

2.8. ДОРНОГОВЬ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.15

Аймгууд дундах эрэмбэ

#14

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.34

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.33

Төрийн байгууллагын орчин

3.32

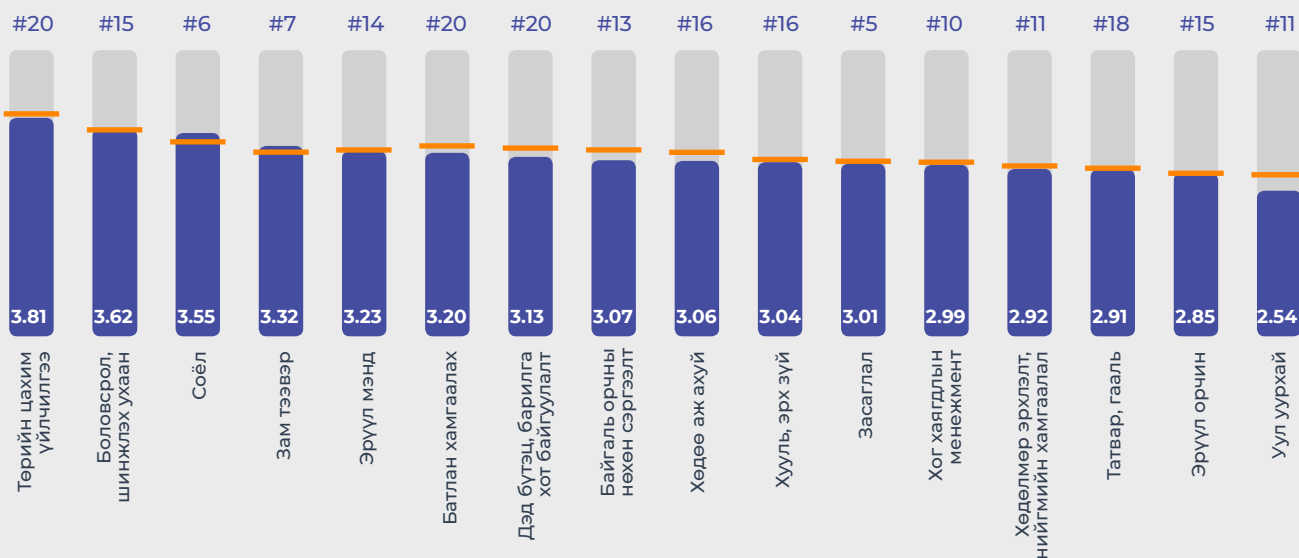
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.18

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төмөр замын үйлчилгээ

3.97

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

3.95

Цэцэрлэгийн хүртээмж

3.95

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.22

Цалин хөлсний хүртээмж

2.19

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.00

Дорноговь аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дундажтай ойролцоо (3.15) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 14 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний хүртээмжид илүү өндөр, үйлчилгээ үзүүлж буй чанарт нь бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад засаглал болон соёлын салбарт бага зэрэг өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт болон батлан хамгаалах салбарт бусад аймагтай харьцуулахад сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт төмөр замын үйлчилгээтэй холбогдох асуулт хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн холбогдолтой асуултууд муу сэтгэл ханамжтай үнэлэгдсэн.

ДОРНОГОВЬ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Орон сууцны барилга
байгууламж нэмэгдсэн

Ногоон байгууламж
нэмэгдүүлж, мод тарьсан

Гудамж талбайн гэрэлтүүлгийг
нэмэх, сайжруулах ажил хийгдсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Цалин хөлсний үнэлэмжийг
сайжруулах

Хог хаягдлын менежментийг
сайжруулах

Гэр хороололд цэвэр бохир
усны шугам татах

Дорноговь аймгийн иргэдийн хувьд аймгийн төвд орон сууцны барилга байгууламж нэмэгдсэн байдалд сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Мөн гудамж талбайн гэрэлтүүлэг, ногоон байгууламж нэмэгдүүлсэн ажлуудыг өндрөөр үнэлж байна. Харин 2023 онд хөдөлмөрийн үнэлэмж буюу цалингийн хөлсний хэмжээг нэмэгдүүлэх, хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, дулааны шугам сүлжээг сайжруулах, гэр хороолол руу чиглэсэн дэд бүтцийн асуудлыг шийдвэрлэхэд анхаарах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Хог хаягдлын менежмент

Уул уурхай

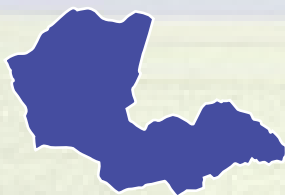

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт”, “Хог хаягдлын менежмент”, “Уул уурхай” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Аймгийн иргэд уул уурхайн салбар түүнээс үүдэлтэй байгаль орчинд үүсэж буй сөрөг нөлөөлөл, нөхөн сэргээлтийн ажлуудад шүүмжлэлтэй, сэтгэл ханамж муу байна. Мөн аймгийн хэмжээнд хог хаягдлыг ангиалан ялгах, нэгдсэн цэгт төвлөрүүлэх асуудалд анхаарах хэрэгтэй байгааг онцолсон.

2.9. ДОРНОД

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.24

Аймгууд дундах эрэмбэ

#8

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.44

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.39

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.33

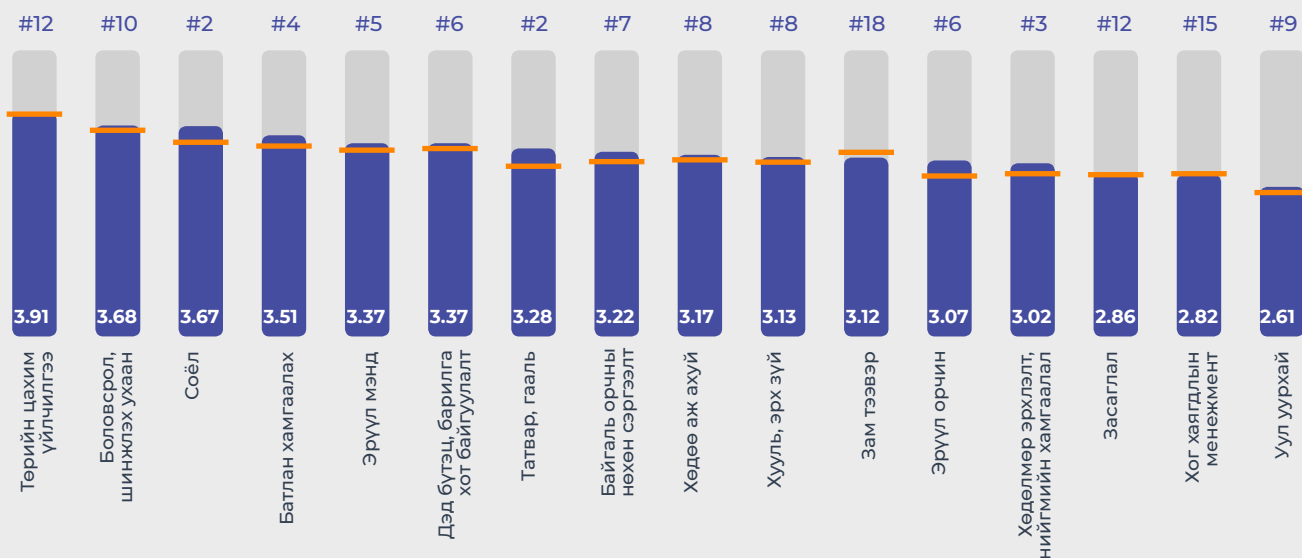
Төрийн байгууллагын орчин

3.33

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

	Цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг чадвар	4.13
	И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж	4.10
	Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал	4.06

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

	Хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал	2.35
	Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил	2.29
	Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил	2.20

Дорнод аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.24) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 8 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний хүртээмжид илүү өндөр, үйлчилгээ үзүүлж буй чанарт нь бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад соёл болон татвар, гаалийн салбарт өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол зам тээвэр болон хог хаягдлын менежментийн салбар, чиг үүрэгт бусад аймагтай харьцуулахад сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг чадвар, И-Монгол (E-Mongolia) үйлчилгээ, хот хоорондын тээвэртэй холбогдох асуулт хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн холбогдолтой асуултууд муу сэтгэл ханамжтай үнэлэгдсэн.

ДОРНОД АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Гудамж талбайн гэрэлтүүлэг, камерыг нэмэх, сайжруулах ажил хийгдсэн

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан

Нийтийн хэрэглээний цэвэр усны шугамыг сайжруулсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хот хоорондын замын засвар сайжруулалтыг хийх

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Хүүхдийн тоглоомын талбайг нэмэгдүүлэх

Дорнод аймгийн иргэдийн хувьд аймгийн төвд гудамж талбайн гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг нэмсэн байдалд сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Мөн нийтийн хэрэглээний цэвэр усны шугамыг сайжруулах чиглэлээр гүйцэтгэсэн ажлууд хамгийн өндрөөр үнэлэгдэж байна. Харин 2023 онд хот хоорондын замын засвар, сайжруулалтыг хийх, хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, хүүхдийн тоглоомын талбайг нэмэгдүүлэх чиглэлээр ажиллах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Зам тээвэр

Эрүүл мэнд

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Зам тээвэр”, “Эрүүл мэнд”, “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Аймгийн иргэд зам засвар сайжруулалтын ажлууд хийгддэг боловч чанаргүй, стандартад нийцээгүй гүйцэтгэгддэг. Мөн зам засвар, сайжруулалтын ажилд тавих хяналт, хариуцлагын тогтолцоо сул ажилладаг гэсэн байдлаар шүүмжлэлтэй хандаж байна. Мөн эрүүл мэндийн салбарын удирдлага, зохион байгуулалт, хүнд суртлын асуудлыг сайжруулах шаардлагатай болохыг дурдсан.

2.10. ДУНДГОВЬ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.15

Аймгууд дундах эрэмбэ

#15

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.37

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.32

Төрийн байгууллагын орчин

3.32

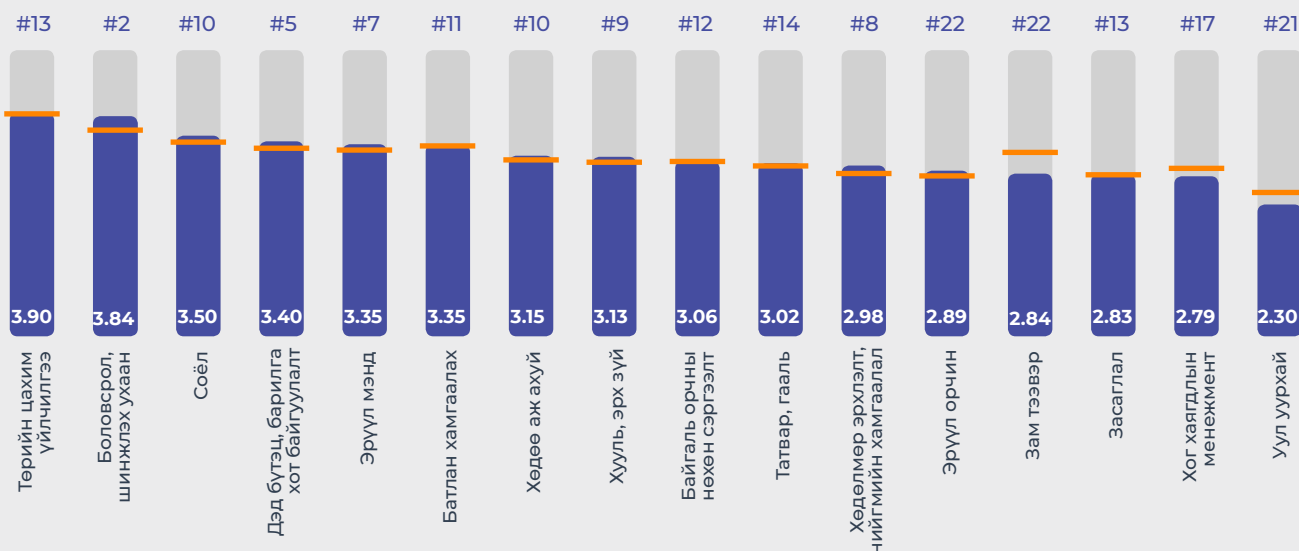
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.18

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Бага ангийн “Үдийн цай” хөтөлбөрт үнэлгээ өгсөн байдал

4.07

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.06

ЕБС-ийн хүртээмж

4.05

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Замын хураамжийн зарцуулалтын ил тод байдал

2.05

Авто замын засвар, шинэчлэлтийн ажил

1.87

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.72

Дундговь аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дундажтай ойролцоо (3.15) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дундаа 15 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээ үзүүлж буй албан хаагчдын харилцааны соёлд илүү өндөр, үйлчилгээний чанарт бага сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад боловсролын салбарт өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол зам тээвэр болон эрүүл орчин салбар, чиг үүрэгт бусад аймагтай харьцуулахад бага сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт үдийн цай хөтөлбөр, төрийн цахим үйлчилгээ, ЕБС-ийн хүртээмжийг өндрөөр үнэлсэн бол уул уурхайн нөхөн сэргээлт болон авто замын засвар, шинэчлэлийн холбогдолтой асуултууд иргэдийн сэтгэл ханамж багатай үнэлэгдсэн.

ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлж, мод тарьсан

Хүүхэд залуучуудад зориулсан тоглоомын талбай нэмэгдсэн

Гудамж, талбайн гэрэлтүүлэг сайжирсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Засмал зам сайжруулах, шинэчлэх

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Ажлын байр нэмэгдүүлж, ажилгүйдлийг бууруулах

Дундговь аймгийн иргэдийн хувьд аймгийн төвд нийтийн эзэмшлийн байгууламжуудын нэмэгдүүлж, сайжруулсан байдалд сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Тэр дундаа ногоон байгууламж, тоглоомын талбайг нэмэгдүүлж, гэрэлтүүлгийг сайжруулсан ажлуудад сайшаалтай хандсан. Харин 2023 онд замын засвар, сайжруулалтыг хийх, хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, ажилгүйдлийг бууруулах чиглэлээр ажиллах шаардлагатай байгааг онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

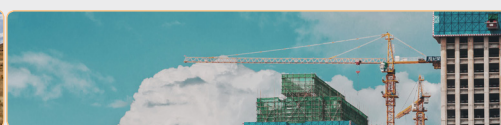
Зам тээвэр

Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Зам тээвэр”, “Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Аймгийн иргэд зам засвар сайжруулалтын ажлуудыг тогтмол хийх, үүндээ иргэдээс зам ашигласны төлбөр гэж өгч байгаа татварын мөнгийг ашиглах шаардлагатай байгааг онцолсон. Мөн хот төлөвлөлт, газар зохион байгуулалт, дэд бүтцийн чиглэлээр хийгдэж буй удирдлагын зохион байгуулалтыг цаашид мөн сайжруулах, нийтийн эзэмшлийн талбайн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах хэрэгцээтэй байгааг дурдаж байв.

2.11. ЗАВХАН

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.06

Аймгууд дундах эрэмбэ

#19

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.37

Төрийн байгууллагын орчин

3.22

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.23

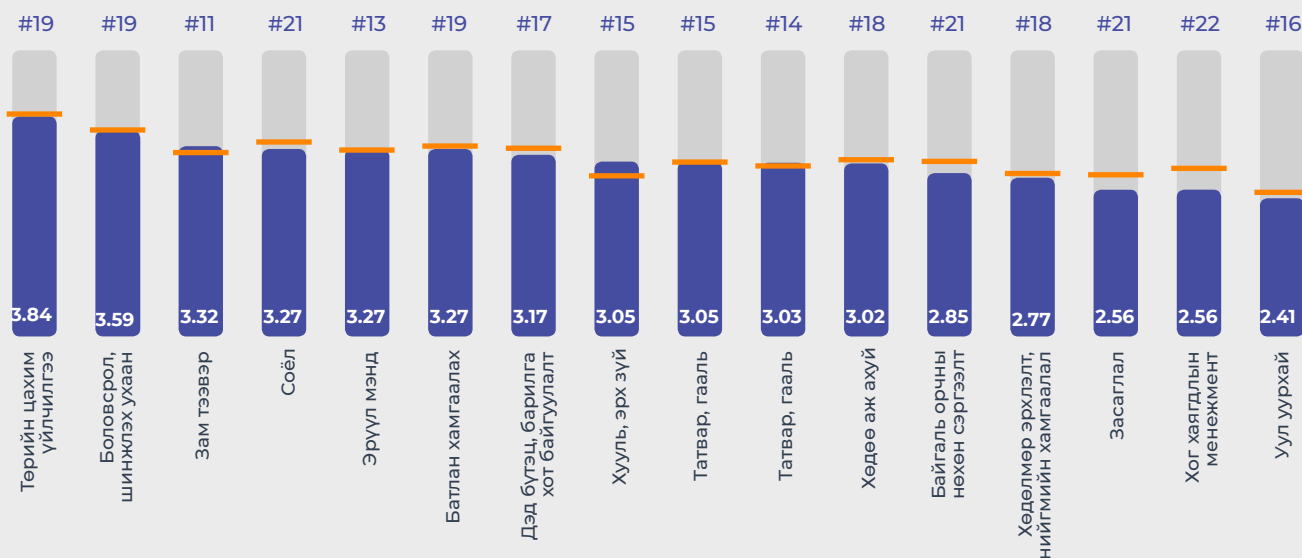
Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.30

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

4.20

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.03

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

3.98

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.14

Хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал

1.98

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.92

Завхан аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас доогуур (3.06) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 19 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний хүртээмжид илүү өндөр, үйлчилгээний орчин нөхцөлд бага зэрэг доогуур сэтгэл ханамжтай байна. Тухайн аймгийн иргэд бусад аймгийн иргэдтэй харьцуулахад эрүүл орчин амьдарч байгаа, зам тээврийн үйлчилгээ сайжирсан зэрэгт сэтгэл ханамж бага зэрэг өндөр байгаа бол засаглалын түвшин, соёлын байдал, байгаль орчны нөхөн сэргээлт, хог хаягдлын менежмент зэрэг асуудалд бусад аймагтай харьцуулахад хамгийн бага сэтгэл ханамж багатай байна. Тухайн аймагт хот хоорондын тээврийн үйлчилгээ, төрийн цахим үйлчилгээтэй холбогдолтой асуултууд хамгийн сайн үнэлэгдсэн бол уул уурхайн нөхөн сэргээлт, хог хаягдалтай холбоотой асуудлуудад шүүмжлэлтэй хандаж байна.

ЗАВХАН АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Орон нутгийн зам, даваа засаж, шинэ зам тавьсан

Нийтийн талбайн тохижилт сайжруулалт хийгдсэн

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийн асуудал

Аймгийн төвийн гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх, шинэчлэх

Аймгийн төвийн замын засвар, сайжруулалт

Завхан аймгийн иргэдийн хувьд Тосонцэнгэлээс Улиастай хүртэлх автозам ашиглалтад орсон, мөн зам давааг зассан нь иргэдийн эд хөрөнгө, цаг хугацааг хэмнэхэд чухал үр дүнтэй ажил болсон гэж сайшааж байна. Мөн цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилт, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлсэн нь иргэдийн эрүүл, аюулгүй амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхэд хувь нэмэр болж байгаа гэж үнэлжээ. Гэвч нөгөө талаар хог хаягдал ихээр гарч орчныг бохирдуулах асуудал их байгаа тул хог хаягдлын менежментийг сайжруулах, хот тохижилтын техник хангамжийг сайжруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Хэдийгээр тохижилтын ажлууд хийгдэж байгаа ч цаашид аймгийн төвийн гэрэлтүүлгүүдийг нэмэгдүүлэх, хот доторх зам засах ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх шаардлагатай байгааг онцоллоо.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Хөдөө аж ахуй

Хог хаягдлын менежмент

Хөдөлмөр эрхлэлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Хөдөө аж ахуй”, “Хог хаягдлын менежмент”, “Хөдөлмөр эрхлэлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Хөдөө аж ахуйн салбарын хувьд цаг уурын өөрчлөлт, малын бэлчээрийн даац хэтэрсэн зэргээс шалтгаалж ургамал ургахгүй болсон. Мөн хөрс үржил шимгүй болж, газар тариалан эрхлэхэд хүндрэлтэй болсон гэсэн гол шалтгаануудыг дурдсан. Тиймээс хөдөө аж ахуйн талаар орон нутгаас баримтлах бодлого, үйл ажиллагааг сайжруулах шаардлагатай гэжээ.
- Үүний дараа хог хаягдлын асуудал гарч байгаа ба менежмент болон техник хангамжийг сайжруулах хэрэгтэй гэж үзсэн.
- Орон нутагт хөдөлмөр эрхлэлт бага байгааг иргэд шүүмжилж байна. Хэдийгээр 200 гаран ажлын байр сул байгаа хэдий ч залуус ажил хийх сонирхолгүй, хэт их халамжийн бодлого явуулж байгаатай холбон тайлбарлаж байна.

2.12. ОРХОН

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.05

Аймгууд дундах эрэмбэ

#20

Төрийн байгууллагын орчин

3.23

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.19

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.20

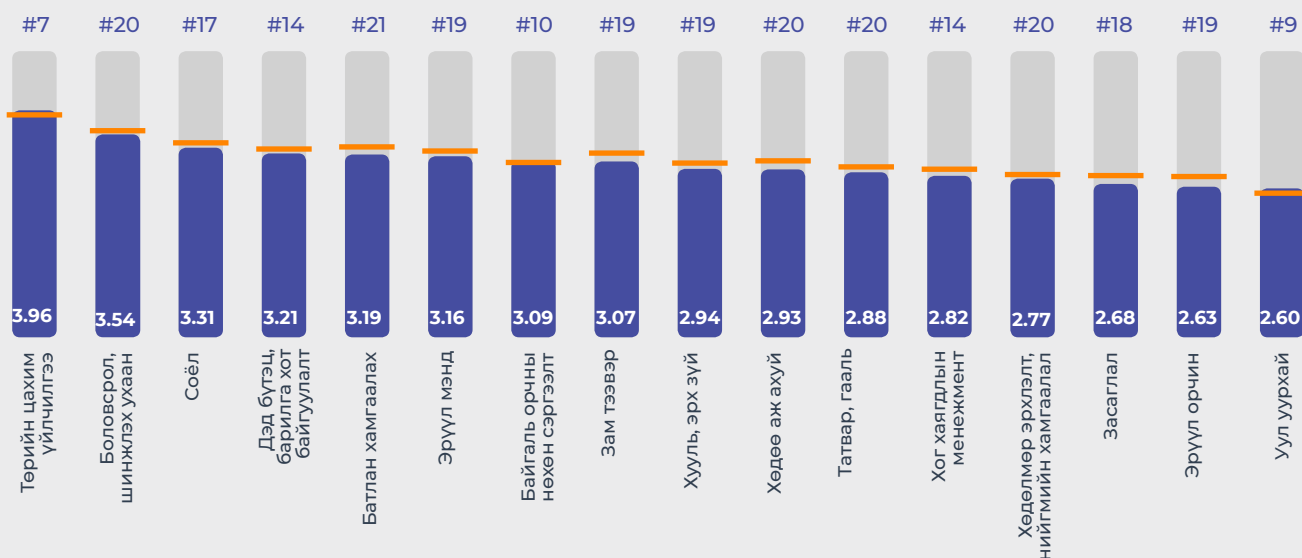
Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.28

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.13

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.04

Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

4.03

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Цалин хөлсний хүртээмж

2.06

Замын хураамжийн зарцуулалтын ил тод байдал

1.98

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.98

Орхон аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас доогуур (3.05) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 20 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл төрийн цахим үйлчилгээ, уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлт зэрэг үзүүлэлт харьцангуй сайн үнэлэгдсэн боловч бусад салбаруудын хувьд аймгуудын дунджаас доогуур үнэлэгджээ. Үүнд мэдээж томоохон уул уурхайн улсын төсөвт оруулж буй хувь нэмэр болон технологи сайжирсантай холбон тайлбарлаж байна. Харин цалин хөлсний хүртээмж, замын хураамжийн зарцуулалт, хувиараа ашигт малтмал олборлогчдын ухсан газрын нөхөн сэргээлтийн ажлуудад бусад аймагтай харьцуулахад хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

ОРХОН АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Цэцэрлэгт хүрээлэн бий болсон

Ногоон байгууламж
нэмэгдүүлсэн

Дулаан, цэвэр бохирын усны
шугам сайжруулсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийн
асуудал

Замын эвдрэлийг засах

Агаарын бохирдол

Орхон аймгийн иргэдийн хувьд шинээр цэцэрлэгт хүрээлэн баригдсан нь иргэдийн ая тухтай, цэвэр орчинд чөлөөт цагаа өнгөрөөх боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. Үүнээс гадна ногоон байгууламжууд болон зарим хэсгүүдэд мод тарьсан нь иргэдийн таашаалд нийцжээ. Мөн Орхон аймгийн хувьд орон сууцны хороолол ихтэй тул дулаан, цэвэр бохир усны шугамыг сольсон, зарим газруудад холбосон зэрэг нь иргэдээс сайн үнэлгээ авч байна. Харин хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, цаг тухай бүрд нь ачилт хийх, хогийн ангилан ялгалтыг хийж хэвших нь нэн тэргүүний тулгамдсан асуудал байна. Мөн замын эвдрэл гэмтлийг засварлах, үүнд замын хураамжийн зарцуулалтыг ил тод болгох, үр ашигтай зарцуулах асуудлууд хөндөгдөж байна. Орхон аймгийн хувьд төвлөрөл ихтэй суурьшил тул өвлийн улиралд утааны асуудал мөн уул уурхайгаас үүдэлтэй цагаан тоос босох зэрэг агаарын бохирдлын асуудал шийдвэрлэх шаардлагатай гол асуудалд зүй ёсоор орж байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Засаглал

Хөдөлмөр эрхлэлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Засаглал”, “Хөдөлмөр эрхлэлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд эмч нарын ёс зүй тааруу, улсын эмнэлэг болон хувийн эмнэлэгт давхар ажиллаж, аль болох хувийн төлбөртэй үйлчилгээг санал болгож байгаа, мөн ЭМД-ийн үр ашгийг хүртэж чадахгүй байгаад иргэд шүүмжлэлтэй хандаж байна.
- Засаглалын салбарт шат шатандаа намын томилгоогоор танил талаа авдаг, ур чадварыг харгалздаггүй, үүнд тавих хяналт сул байдаг гэж иргэд үзэж байна.
- Үүний дараа хөдөлмөр эрхлэлтийн салбарын асуудал хөндөгдсөн ба иргэдийн хөдөлмөрийн харилцааны тухай мэдлэг муу, хувийн хэвшлийн байгууллагууд хөдөлмөрийн гэрээ байгуулдаггүй, цалингаа өгдөггүй, төрийн байгууллага нь танил талаар ажилд ордог, дээр нь үүнд тавих хяналт, хариуцлагын тогтолцоо сул гэж үнэлжээ. Мөн улсаас өгч буй халамжийн бодлого зорилтот бүлэгтээ хүрч чаддаггүй, ажлын байр хомсдолтой зэрэг шалтгаануудыг хэлж байна.

2.13. ӨВӨРХАНГАЙ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.28

Аймгууд дундах эрэмбэ

#4

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.50

Төрийн байгууллагын орчин

3.42

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.41

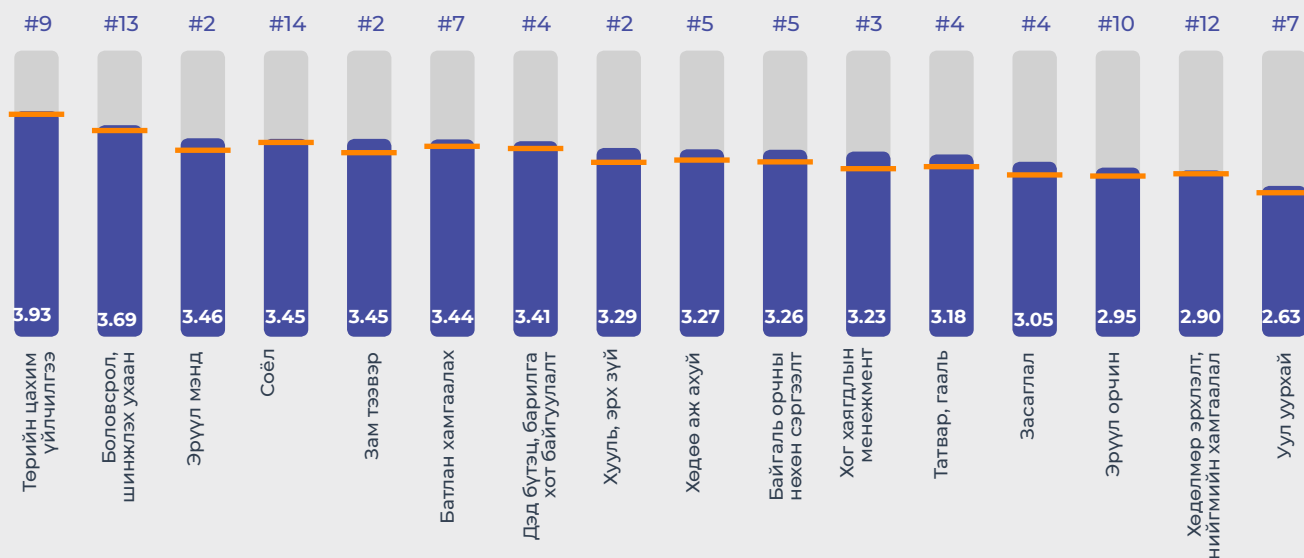
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.41

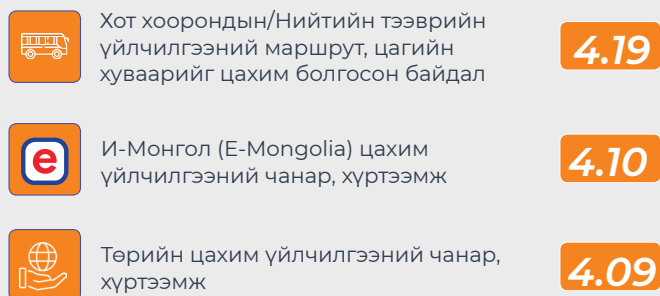
Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

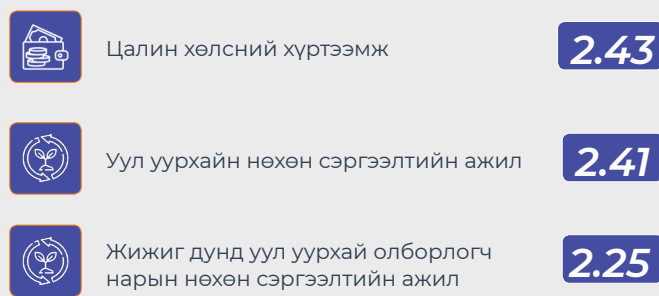
Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Өвөрхангай аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.28) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 4 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл эрүүл мэнд, зам тээвэр, хууль эрх зүйн салбарын үзүүлэлтүүд бусад аймагтай харьцуулахад өндөр үнэлэгдсэн. Харин боловсрол, соёл, нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөр эрхлэлтийн асуудал бусад аймгуудтай харьцуулахад дунджаас хойгуур байр эзэлжээ. Төрийн үйлчилгээнүүд цахим болж байгаад иргэд хамгийн сайн үйлчилгээ гэж үзсэн бол цалин хөлсний хүртээмж, уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлт зэрэг үзүүлэлт хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

ӨВӨРХАНГАЙ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Ногоон байгууламж нэмэгдүүлсэн

Зам засаж, сайжруулж,
шинэ зам тавьсан

Орон сууцны барилга, байгууламж
засаж, сайжруулж, нэмэгдүүлсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хорооллын зам засварлах,
авто зогсоол нэмэгдүүлэх

Хог хаягдлын
менежментийн асуудал

Гэрэлтүүлэг болон
камержуулалт нэмэгдүүлэх

Өвөрхангай аймгийн иргэдийн хувьд “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ногоон байгууламжуудыг нэмэгдүүлсэн нь иргэдийн ая тухтай, цэвэр орчинд чөлөөт цагаа өнгөрөөх боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. 2022 онд аймгийн төв рүү орох 60 км замыг засаж, шинэчилсэн ажлыг иргэд хамгийн их үр дүнтэй ажил болсон гэж дүгнэж байна. Үүний дараа шинэ барилга байгууламж нэмэгдэж байгаад иргэд сэтгэл хангалуун байна. Хэдийгээр хот хоорондын замын шинэчлэл хийсэн ч хот доторх авто замыг сайжруулах, барилга байгууламж нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор авто зогсоолуудыг байгуулах зэрэг ажлуудыг хийх хэрэгцээ байсаар байна. Мөн хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, цаг тухай бүрд нь ачилт хийх, хогийн ангилан ялгалтыг хийж хэвших, хөрсний бохирдолд анхаарах нь чухал байна. Мөн тохижилтын ажлууд хийж байгаа ч гэрэлтүүлэг, камержуулалт хийх хэрэгцээ иргэдэд байсаар байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Хөдөө аж ахуй

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Хөдөө аж ахуй”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд эмч нарын ёс зүй тааруу, цаг баримталдаггүй, хүнд суртал ихтэй гэжээ. Мөн эмийн чанарын асуудал ч энэ хэсэгт яригдсан байна.
- Хөдөө аж ахуйн салбарт малын чанар, түүхий эдийг сайжруулах, малын эм тариа, тэжээл зэргийг Монголдоо үйлдвэрлэх, өвс тэжээлийн гарцыг нэмэгдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж, үнийн хөөрөгдөлд хяналт тавих хэрэгтэй гэж иргэд үзэж байна.
- Хог хаягдлын менежментийн чиглэлд нэг талаас хогийн цэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх, ялангуяа аяллын цэгүүдэд. Мөн хог ачих давтамжийг ойртуулах саналууд гарсан. Нөгөө талаас иргэд хогийн цэг дээр хогоо хаяж хэвших, ангилах ялгаж хэвших зэрэг зүйлсийг хийж хэрэгжүүлэх хэрэгтэйг дурджээ.

2.14. ӨМНӨГОВЬ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.30

Аймгууд дундах эрэмбэ

#3

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.68

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.62

Төрийн байгууллагын орчин

3.59

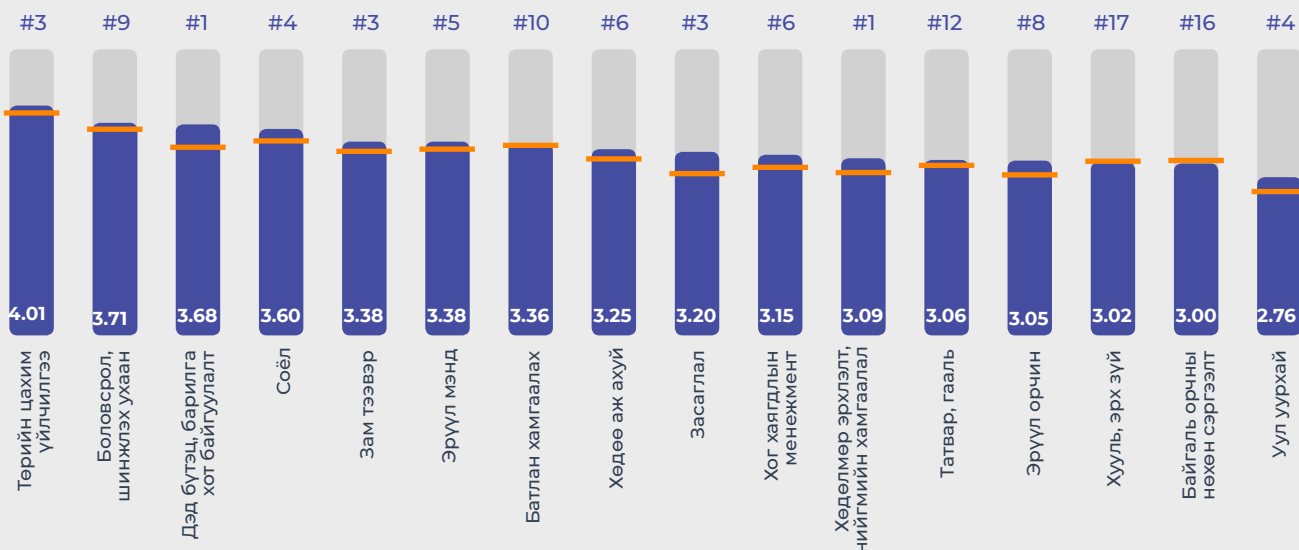
Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.51

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.13

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.12

Цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг чадвар

4.07

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Уул уурхайн холбогдолтой төрөөс гаргаж байгаа бодлого шийдвэрийн нөхцөл байдал

2.44

Уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил

2.30

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.10

Өмнөговь аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.30) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 3 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүдээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол төрийн үйлчилгээний хүртээмжид бага сэтгэл ханамжтай байна. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл дэд бүтэц, барилга хот байгуулалт болон хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын салбарт өгсөн үнэлгээ аймгууд дотроос хамгийн өндөр байна. Харин хууль эрх зүй, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн асуудал дээр бусад аймгийн дунджаас бага үнэлгээ өгчээ. Төрийн үйлчилгээнүүд цахимжиж байгаа байдал болон цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг, чадварын байдлыг иргэд сайн гэж үнэлсэн бол уул уурхайтай холбоотой асуудал дээр хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Зам засаж, сайжруулж, шинэ зам тавьсан

Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт, сайжруулалт хийсэн

Орон сууцны барилга, байгууламж засаж, сайжруулж, нэмэгдүүлсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх, шинэчлэх

Дулааны шугам сүлжээ, дэд бүтцийг сайжруулах

Өмнөговь аймгийн иргэдийн хувьд аймгийн доторх замыг засаж, шинэчилсэн нь иргэдийн хамгийн томоохон үр дүнтэй ажил болсон гэж дүгнэж байна. Мөн хот тохижилтын ажлууд ихээр хийж, өнгө үзэмжийг сайжруулсанд иргэд сэтгэл ханамжтай байна. Үүний дараа орон сууцууд, эмнэлэг гэх мэт шинэ барилга байгууламж нэмэгдэж байгаад иргэд сэтгэл хангалуун байна. Хэдийгээр хот тохижилтын хийгдэж байгаа ч хогны менежментийг илүү сайжруулах, гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэж үзэж байна. Мөн хот төлөвлөлтийг сайжруулж, гэр хорооллыг дулааны шугам сүлжээнд холбох ажлыг зохион байгуулахыг иргэд хүсэж байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Татвар, гааль

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Татвар, гааль”, “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эмнэлгийн тоног төхөөрөмж хангалттай сайн хэдий ч нарийн мэргэжлийн эмч, эмнэлгийн ажилтнууд дутагдалтай. Нүд, шүд, томографын эмч байдаггүй. Эмнэлгийн байгууллагаар үйлчлүүлэх цаг авахад төвөгтэй, цаг олддоггүй гэсэн асуудлууд түгээмэл дурдагдаж байна.
- Татвар, гаалийн салбарт иргэдийн амьдралд татварын ачаалал нэмэгдсэн, буцаан олголт, хөнгөлөлтүүд нь бодитой нөлөө үзүүлж чаддаггүй, хэрхэн яаж зарцуулж байгаа нь ойлгомжгүй, ил тод биш гэж иргэд үзэж байна.
- Байгаль, орчны нөхөн сэргээлтийн асуудал томоохон уурхайнуудын хувьд сайн хийгддэг гэж үзсэн ч жижиг уурхайнуудын хувьд нөхөн сэргээлт хангалтгүй, хөрсийг ургамалжуулж сэргээдэггүй, булаад орхих асуудал их байна гэжээ. Үүнээс болж цөлжилт, тоосжилт зэрэг сөрөг асуудлууд олноор үүсдэг. Үүнд орон нутгаас хангалттай хяналт тавьж чадахгүй байна гэж иргэд үзэж байна.

2.15. СҮХБААТАР

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.21

Аймгууд дундах эрэмбэ

#10

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.31

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.27

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.20

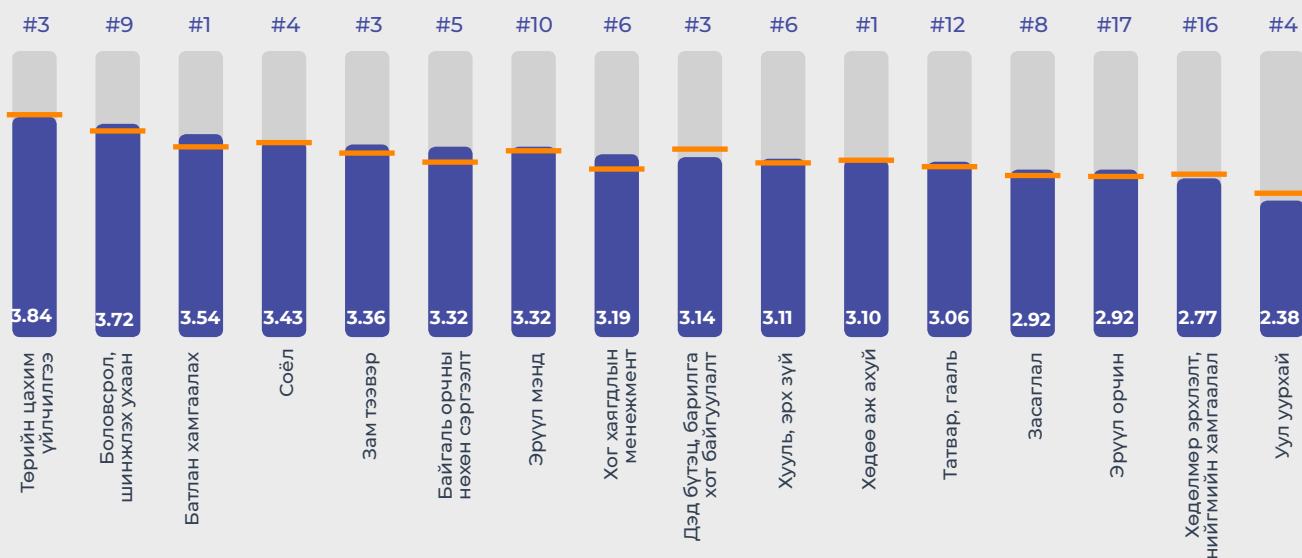
Төрийн байгууллагын орчин

3.17

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Хот хоорондын/Нийтийн тээврийн үйлчилгээний маршрут, цагийн хуваарийг цахим болгосон байдал

4.15

Ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, мод тарих үйл ажиллагааг үнэлсэн байдал

4.05

Цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг чадвар

4.05

Цалин хөлсний хүртээмж

2.11

Замын хураамжийн зарцуулалтын талаарх ил тод байдал

2.08

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.70

Сүхбаатар аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.21) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 10 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүдээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгсөн бол төрийн байгууллагын орчинд бага зэрэг бага үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл батлан хамгаалах, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн салбарын үзүүлэлтүүд бусад аймагтай харьцуулахад дээгүүр үнэлэгдсэн. Харин дэд бүтэц, хот байгуулалт, уул уурхай, төрийн цахим үйлчилгээний салбарууд бусад аймгуудтай харьцуулахад доогуур үнэлжээ. Төрийн үйлчилгээнүүдээс хамгийн сайн үнэлгээтэй үйлчилгээ нь нийтийн тээврийн мэдээллийг цахим болгосон, ногоон байгууламж, мод тарих үйл ажиллагаа, цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг ур чадварт өгсөн үнэлгээ өндөр байгаа бол цалин хөлсний хүртээмж, замын хураамжийн зарцуулалтын ил тод байдал, жижиг, дунд уурхайн нөхөн сэргээлт зэрэг үзүүлэлт хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

СҮХБААТАР АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Зам засаж, сайжруулж, шинэ зам тавьсан

Барилга, байгууламж, бүтээн байгуулалт

Ногоон байгууламж нэмэгдсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, хөрсний бохирдлыг бууруулах

Ажлын байр нэмэгдүүлэх

Гэрэлтүүлэг, камержуулалт нэмэгдүүлэх

Сүхбаатар аймгийн иргэдийн хувьд автозамын шинэчлэл хийгдэж, замын тэмдэг, тэмдэглэгээ сайжирсан нь иргэдэд хамгийн үр дүнтэй ажил болсон гэж үнэлэгджээ. Мөн орон сууц, сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг, үйлчилгээний газрууд, наадмын талбай зэрэг шинэ барилга байгууламжууд нэмэгдсэн нь иргэдэд ихээхэн эерэг үр дүнтэй ажил болсон гэж үзсэн. “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ногоон байгууламжуудыг нэмэгдүүлсэн нь иргэдийн ая тухтай, цэвэр орчинд чөлөөт цагаа өнгөрөөх боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. Харин иргэд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, цаг тухай бүрд нь ачилт хийх, хөрсний бохирдлыг бууруулах асуудлыг шийдвэрлэх шаардлагатай гэж үзэж байна. Мөн үүнд ундны усны чанарыг дээшлүүлэх асуудал ч ихээхэн дурдагджээ. Мөн ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, цалин хөлсний хэмжээг нэмэгдүүлэхэд анхаарах хэрэгтэйг иргэд хэлж байна. Үүний дараа гэрэлтүүлэг, камержуулалтыг нэмэгдүүлэх зэрэг тохижилтын ажлуудыг үргэлжлүүлэн хийх хэрэгцээ байгаа нь харагдлаа.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Боловсрол, шинжлэх ухаан

Дэд бүтэц

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Хөдөө аж ахуй”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд эмч нарын ёс зүй тааруу, цаг баримталдаггүй, хүнд суртал ихтэй гэжээ. Мөн эмнэлгийн үйлчилгээний дараалал их байна гэж үзжээ.
- Боловсролын салбарт багш нар төлбөртэй давтлага ихээр өгдөг, багш нарын харилцаа хандлага муу гэх шалтгааныг түгээмэл дурджээ.
- Дэд бүтцийн салбарт барилга, байгууламж ихээхэн нэмэгдсэн ч усны шугамын асуудлыг шинэчлэх, газар зохион байгуулалтын үйл ажиллагааг шударга, зөв зохион байгуулах ажлуудад анхаарах шаардлагатай гэж иргэд үзэж байна.

2.16. СЭЛЭНГЭ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.26

Аймгууд дундах эрэмбэ

#5

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.51

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.45

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.41

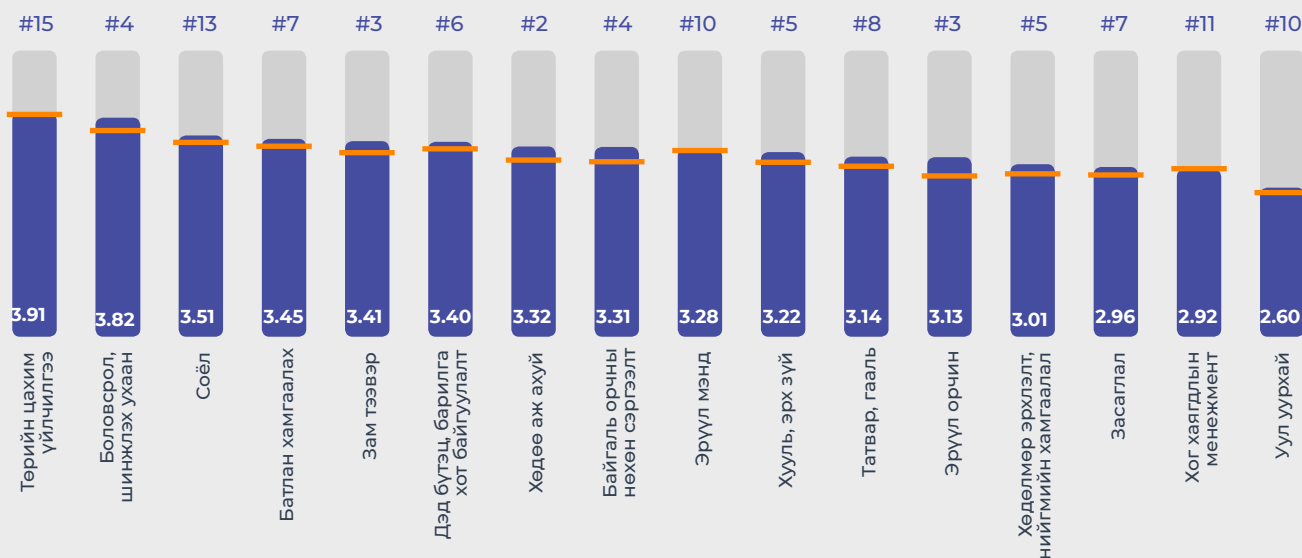
Төрийн байгууллагын орчин

3.33

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

ЕБС-ийн хүртээмж

4.12

Цэцэрлэгийн хүртээмж

4.10

Төмөр замын үйлчилгээ

4.09

Цалин хөлсний хүртээмж

2.40

Хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал

2.30

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.17

Сэлэнгэ аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.26) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 5 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүдээс албан хаагчийн харилцааны ёс зүйд дунджаас дээгүүр үнэлгээ өгсөн бол төрийн байгууллагын орчныг бусад үзүүлэлтээс бага үнэлжээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл ерөнхийдөө ихэнх үзүүлэлт дунджаас дээш үнэлгээ авсан ба хөдөө аж ахуйн салбарыг бусад аймагтай харьцуулахад нэлээд дээгүүр үнэлсэн байна. Үүний дараа эрүүл орчин, зам тээвэр, боловсрол болон байгаль орчны салбарын үзүүлэлтүүд бусад аймгийн дундажтай харьцуулахад өндөр үнэлэгдсэн. ЕБС болон цэцэрлэгийн үйл ажиллагааг хамгийн сайн төрийн үйлчилгээгээр үнэлсэн нь боловсролын салбарын үнэлгээг өндөр гарахад нөлөөлсөн бол төмөр замын үйлчилгээнд мөн хамгийн сайн үнэлгээ өгсөн нь зам тээврийн салбарын үнэлгээг сайн гэж үнэлэхэд нөлөөлсөн байна. Харин цалин хөлсний хүртээмж, хог хаягдлыг ангилах асуудал, жижиг, дунд уурхайн нөхөн сэргээлтийн асуудлуудыг нэн тэргүүнд сайжруулах шаардлагатай гэж иргэд үзэж байна.

СЭЛЭНГЭ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт, сайжруулалт

Зам засаж, сайжруулж, шинэ зам тавьсан

Дулаан, цэвэр, бохир усны шугам сайжруулсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Ажлын байр болон цалин хөлсийг нэмэгдүүлэх

Гэр хорооллын гудамж талбайг засаж, тохижуулах

Сэлэнгэ аймгийн иргэдийн хувьд аймгийн төвийн гэрлийн шонгуудыг сольж гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлсэн, гэр хороолол дунд засмал зам тавьсан, бохирын шугам татсан нь иргэдийн ая тухтай, аюулгүй орчинд амьдрах боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. Харин хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, хогийн зориулалтын цэгтэй болох, хогийн ангилан ялгалтыг хийж хэвших, дахин боловсруулах ажлыг зохион байгуулах хэрэгтэйг онцолж байна. Ажлын байрыг орон нутагт нэмэгдүүлэх, цалин хөлсийг нэмэгдүүлэхэд орон нутгийн зүгээс анхаарах ялангуяа хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлт, ээлтэй орчин бүрдүүлэхэд анхаарах хандуулах хэрэгтэй байгааг иргэд илэрхийлж байна. Хэдийгээр тохижилтын ажлууд хийгдэж иргэд сайнаар үнэлж байгаа ч цаашид гэр хорооллын дундах зам, гэрэлтүүлэг болон камержуулалтыг сайжруулах, явган хүний зам болон дугуйн зам байгуулах зэрэг тохижилтын хэрэгцээ иргэдэд байсаар байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

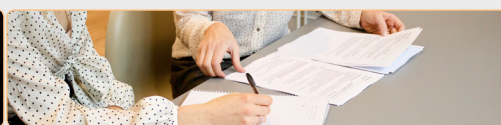
Хууль, эрх зүй

Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Хууль, эрх зүй”, “Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Хууль, эрх зүйн салбарын хувьд авлига, хээл хахууль, танил тал их хардаг, шударга бус байдал их гэж иргэд үзэж байна. Хууль, дүрэм журам албан тушаалтнууд болон жирийн иргэдэд өөр өөр үйлчилж байгааг иргэд шүүмжилж байна.
- Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын салбарт ажлын байрны хүртээмж бага, ажлын байран дахь харилцаа хандлага муу, цалин хөлсний үнэлгээ бага гэсэн шалтгаануудыг иргэд дурдаж байна.
- Хог хаягдлын менежментийн чиглэлд хог ачих машины хүрэлцээ муугаас хог ачилтын давтамж хол болж орчныг бохирдуулах гол шалтгаан болж байна гэж иргэд үзэж байна.

2.17. ТӨВ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.15

Аймгууд дундах эрэмбэ

#13

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.39

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.37

Төрийн үйлчилгээний чанар

3.36

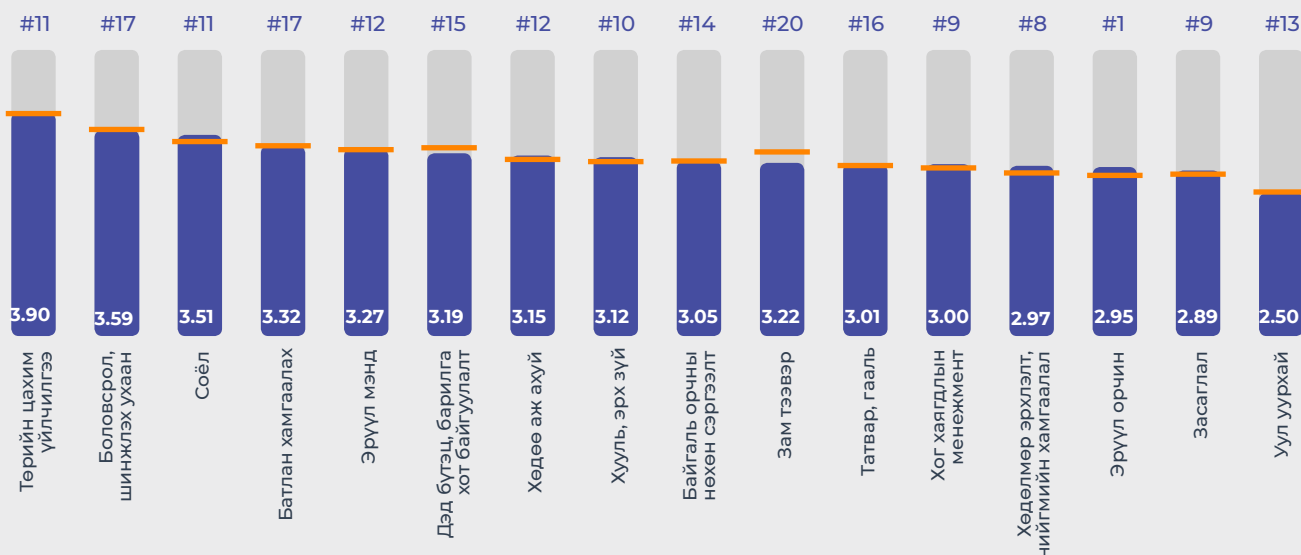
Төрийн байгууллагын орчин

3.31

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.06

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.05

ЕБС-ийн багш нарын мэдлэг чадвар

3.95

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Цалин хөлсний хүртээмж

2.23

Хог хаягдлыг ялгах, ангилах асуудлыг шийдсэн байдал

2.22

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.94

Төв аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дундажтай ойролцоо (3.15) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 13 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл хог хаягдлын менежмент, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын салбарын үзүүлэлтүүд аймгуудын дунджаас дээгүүр үнэлэгдсэн. Харин боловсролын салбар болон зам тээврийн салбар бусад аймгуудтай харьцуулахад нэлээд хойгуур үнэлэгджээ. Төрийн цахим үйлчилгээнүүд болон сургуулийн үйлчилгээг хамгийн сайн үйлчилгээ гэж үзсэн бол цалин хөлсний хүртээмж, замын хураамжийн зарцуулалтын ил тод байдал, уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлт зэрэг үзүүлэлт хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

ТӨВ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Ногоон байгууламж
нэмэгдүүлсэн

Зам засаж, сайжруулж, шинэ
зам тавьсан

Боловсролын хүртээмж, үйл
ажиллагаа сайжирсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Дэд бүтэц, дулааны шугам сүлжээнд
холбох

Хог хаягдлын
менежментийг сайжруулах

Хот тохижилтын ажлууд

Төв аймгийн иргэдийн хувьд “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ногоон байгууламжуудыг нэмэгдүүлсэн нь иргэдийн ая тухтай, цэвэр орчинд чөлөөт цагаа өнгөрөөх боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. Хөшигтийн хөндийн нисэх буудал ашиглалтад орсон, Манзушир хийд рүү зам тавьсан тул зам харилцаа сайжирсан гэж иргэд үзэж байна. Мөн сургууль шинээр баригдсан, засвар үйлчилгээнүүд хийсэнтэй холбоотойгоор боловсролын хүртээмж сайжирсан гэж иргэд үнэлжээ.

Иргэд гэр хорооллыг дулааны шугам сүлжээнд холбох ажлыг хийж хэрэгжүүлэхийг хүсэж байна. Мөн хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, хогийн цэгийг цэвэр байлгах тал дээр анхаарах нь чухал байна. Хэдийгээр тохижилтын ажлууд хийж байгаа ч иргэд чөлөөт цаг өнгөрөөх цэцэрлэгт хүрээлэн тохижуулах, хүүхдийн тоглоомын талбай байгуулах, гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлэх, нохой устгал зэрэг ажлууд иргэдэд хэрэгцээтэй хэвээр байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

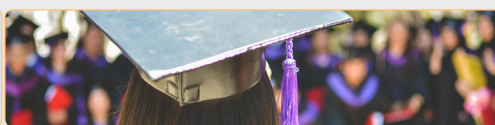
Эрүүл мэнд

Боловсрол, шинжлэх ухаан

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Хөдөө аж ахуй”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд эмнэлгийн салбарт ажиллах боловсон хүчний хүртээмж муу, ерөнхийдөө COVID-19 болон амьдралын буруу хэвшлээс үүдэлтэй өвчлөл их байсан гэсэн шалтгаантай байна.
- Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарт хэдийгээр барилга, байгууламж нэмэгдсэн ч цалин хөлсний үнэлэмж багатайгаас боловсон хүчин дутагдалтай гэж үзэж байна.
- Хог хаягдлын менежментийн чиглэлд хог ачих давтамжийг ойртуулах саналууд гарсан. Мөн нөгөө талаас иргэд хогийн цэг дээр хогоо хаяж хэвших, ангилах ялгаж хэвших зэрэг зүйлсийг хийж хэрэгжүүлэх хэрэгтэйг дурджээ.

2.18. УВС

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.20

Аймгууд дундах эрэмбэ

#11

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.35

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.34

Төрийн байгууллагын орчин

3.26

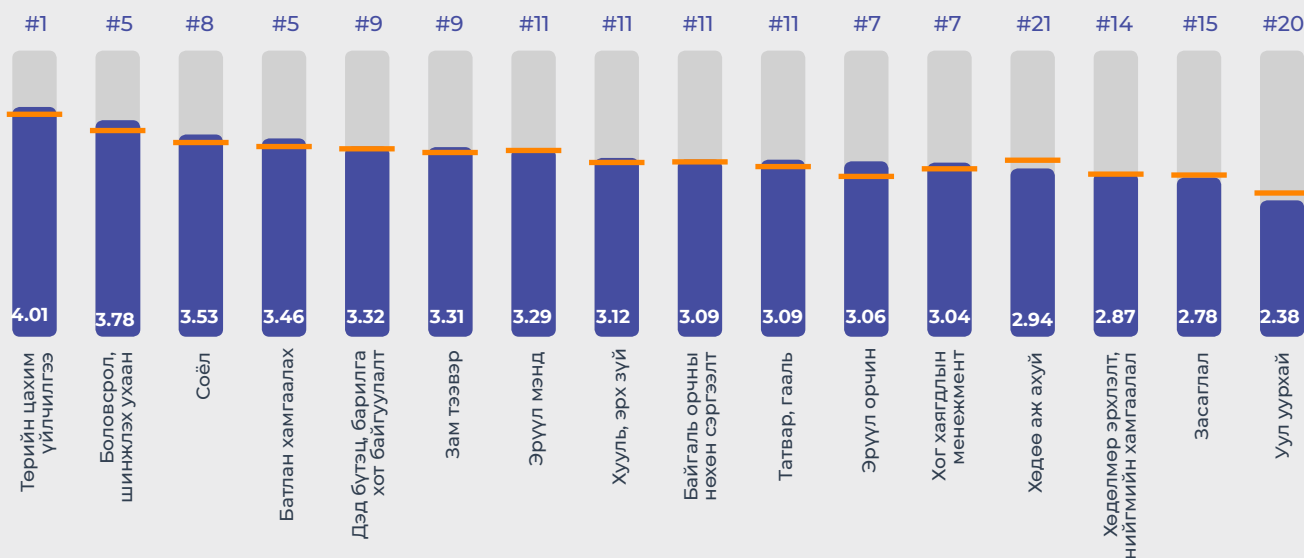
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.24

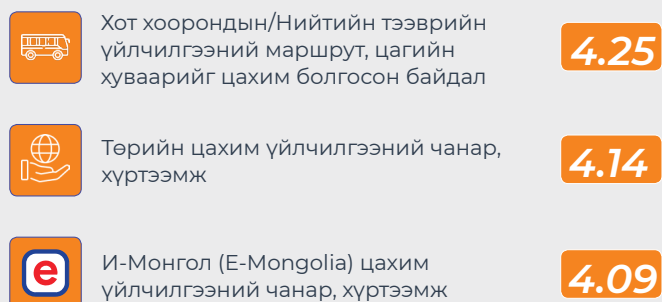
Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

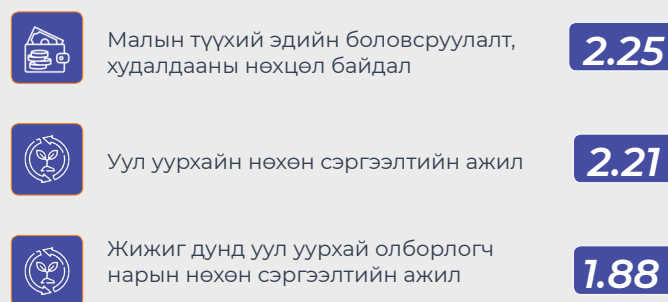
Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Увс аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дундаж (3.20) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 11 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн үйлчилгээний хүртээмжид арай дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Харин уул уурхай, боловсролын салбарын асуудал нэлээд хойгуур байр үнэлэгджээ. Төрийн цахим үйлчилгээнүүдэд иргэд хамгийн сэтгэл ханамжтай байгаа бол малын түүхий эдийн боловсруулалт, худалдаа болон уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн ажлуудад хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

УВС АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт

Бүтээн байгуулалт, барилга, байгууламжууд нэмэгдсэн

Боловсролын хүртээмж, үйл ажиллагаа сайжирсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Замын засвар, шинэчлэлт

Дэд бүтэц, дулааны шугам сүлжээнд холбох

Увс аймгийн иргэдийн хувьд албан байгууллагуудын гадна талд хогийн сав байршуулж, гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлсэн, хашааны өнгө үзэмж сайжруулсан нь иргэдийн ая тухтай, цэвэр орчинд амьдрах боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. Соёлын төв, спорт зал, орон сууцууд зэрэг бүтээн байгуулалтын ажлуудад иргэд мөн сайшаалтай хандаж байна. Мөн сургууль, цэцэрлэгийн шинэ барилгууд ашиглалтад орж, дотуур байранд засвар шинэчлэл хийсэн нь боловсролын хүртээмж, үйл ажиллагааг сайжруулах боломж бүрдсэн гэж иргэд үнэлжээ. Хэдийгээр хогийн менежментийг сайжруулах ажлуудыг хийж иргэд түүнийг үнэлж байгаа ч хогийг ангилан ялгах цэг байгуулах зэрэг ажлуудыг хийх хэрэгтэй гэж үзэж байна. Мөн төв зам болон багуудын замуудыг тэгшлэх, засах ажлуудыг нэн тэргүүнд хийх шаардлагатай гэжээ. Үүний дараа айл өрхүүдийг дулааны шугамд холбох нь үүсээд буй агаарын бохирдлыг бууруулахад чухал гэж үзэж байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Хууль, эрх зүй

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Засаглал”, “Хууль, эрх зүй”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд эмч, эмнэлгийн ажилтны нарын ёс зүй, харилцаа, хандлага тааруу, хүнд суртал ихтэй гэжээ.
- Хууль, эрх зүйн салбарт хуулийн хэрэгжилт жигд, шударга үйлчилдэггүй, иргэд ч хуулийн талын мэдлэг, мэдээлэл муу иргэдэд энэ талын мэдээллийг хүргэх байдал гэжээ. Орон нутгийн түвшинд хуулийн зөвлөгөө мэдээлэл өгөх байдал дутмаг, ажлын байрандаа байдаггүй зэрэгт иргэд шүүмжлэлтэй хандаж байна.
- Хог хаягдлын менежментийн чиглэлд иргэдийн мэдлэг, ойлголт, хандлагыг нэмэгдүүлэх тал дээр анхаарал хандуулж, байгаль орчныг бохирдуулж буй зан үйлд өөрчлөлт оруулах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх шаардлагатай гэжээ.

2.19. ХОВД

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.07

Аймгууд дундах эрэмбэ

#18

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.16

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.16

Төрийн байгууллагын орчин

3.15

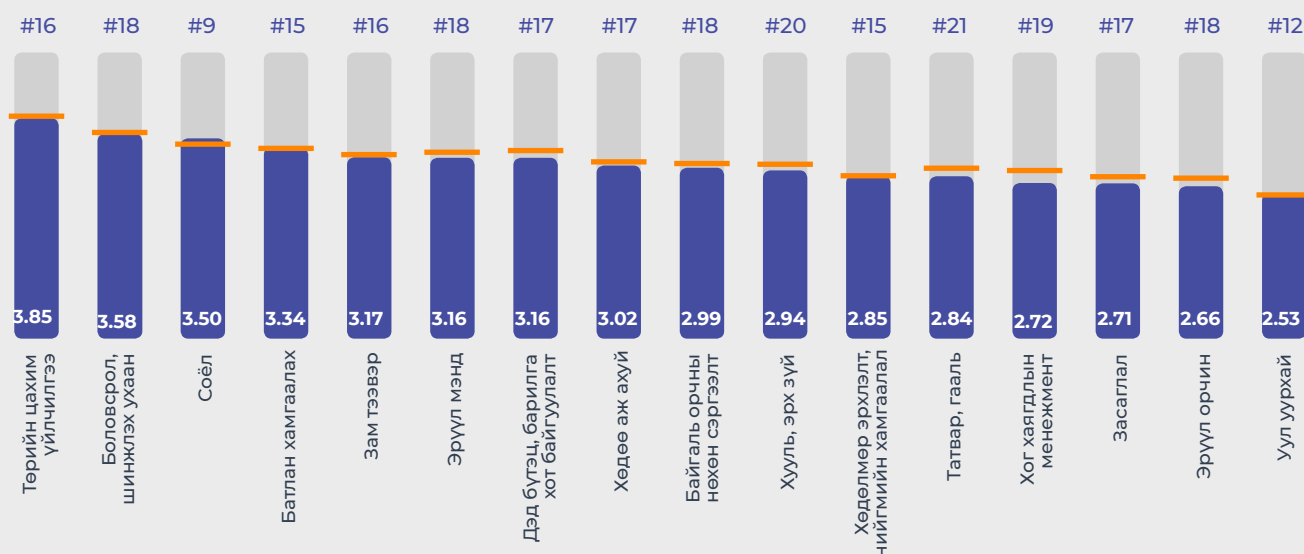
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.09

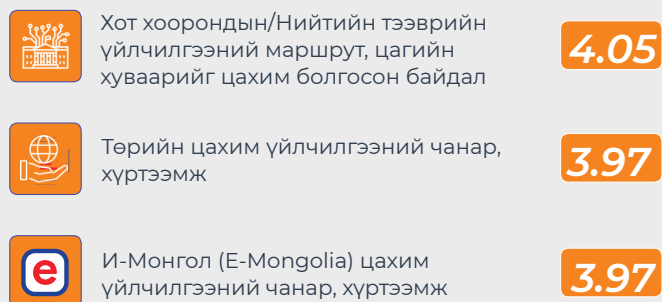
Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

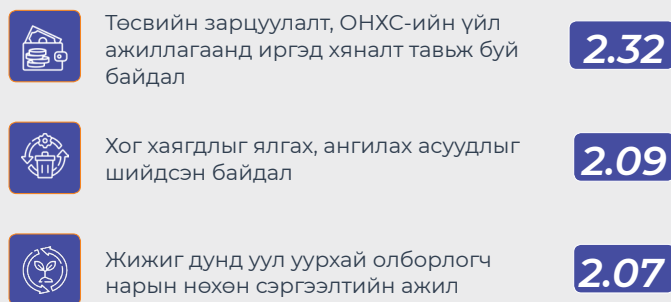
Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Ховд аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас доогуур (3.07) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 18 дугаар байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл бүхий л салбарын үзүүлэлт аймгуудын дунджаас хойгуур үнэлэгдсэн байна. Хууль, эрх зүй болон татвар, гаалийн асуудал бусад аймгуудтай харьцуулахад нэлээд хойгуур байр эзэлжээ. Төрийн цахим үйлчилгээнүүдэд иргэд хамгийн сайн үнэлгээ өгсөн бол төсвийн зарцуулалтын ил тод байдал, хог хаягдлын асуудал, уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлт зэрэг үзүүлэлт хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

ХОВД АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Ногоон байгууламж
нэмэгдүүлсэн

Нийтийн талбайн тохижилт,
сайжруулалт хийгдсэн

Орон сууцны барилга, байгууламж
засаж, сайжруулж, нэмэгдүүлсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг
сайжруулах

Агаарын бохирдлыг
бууруулах

Зам засварлах, шинэчлэх

Ховд аймгийн иргэдийн хувьд “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд ногоон байгууламжуудыг нэмэгдүүлсэн нь иргэдийн ая тухтай, цэвэр орчинд чөлөөт цагаа өнгөрөөх боломжийг бий болгосон гэж иргэд эергээр үнэлж байна. Мөн аймгийн ойтой холбоотойгоор тохижилт болон бүтээн байгуулалтын ажлууд сайн хийгдсэн гэж иргэд тодорхойлж байна. Харин хог хаягдлыг бууруулахын тулд хогийн цэгийг нэмэгдүүлэх, ангилан хаяж хэвшүүлэх зэрэг арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай гэжээ. Мөн үүний дараа агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээг орон нутгийн удирдлагаас авч хэрэгжүүлэх хэрэгтэй байна. Үүнд мөн айл өрхүүдийг дулааны шугамд холбох асуудлууд хөндөгдөж байна. хот хоорондын замын шинэчлэл хийсэн ч хот доторх авто замыг сайжруулах, барилга байгууламж нэмэгдэж байгаатай холбоотойгоор авто зогсоолуудыг байгуулах зэрэг ажлуудыг хийх хэрэгцээ байсаар байна. Замын засвар үйлчилгээг улирлын нөхцөл байдалтай холбоотойгоор халтиргаа гулгааг багасгах арга хэмжээг авах, мөн явган хүний зам, болон замын тэмдэглэгээг сайжруулах хэрэгцээ ихээхэн байгаа нь харагдлаа.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

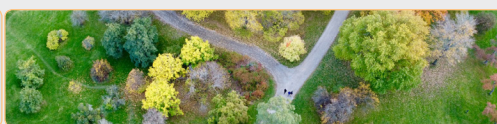
Эрүүл мэнд

Эрүүл орчин

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Эрүүл орчин”, “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд бүсийн эрүүл мэндийн төв учраас ачаалал ихтэй байдаг. Оочир дарааллыг бууруулах менежмент, зохион байгуулалт муу, хүнд суртал их байгаагаас иргэдэд чирэгдэл учруулдаг. Мөн танил тал харж үйлчилдэг байдал түгээмэл байдаг гэж иргэд шүүмжилж байна.
- Эрүүл орчинд амьдрахтай холбоотой асуудалд агаарын бохирдол ихтэй байгаа, хүнсний аюулгүй байдал муу байгаа талаар иргэд дурдаж байна.
- Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн чиглэлд уур уурхай болон зам засвартай холбоотой байгаль орчны нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй байна гэж үзэж байна.

2.20. ХӨВСГӨЛ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.01

Аймгууд дундах эрэмбэ

#21

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.17

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.12

Төрийн байгууллагын орчин

3.12

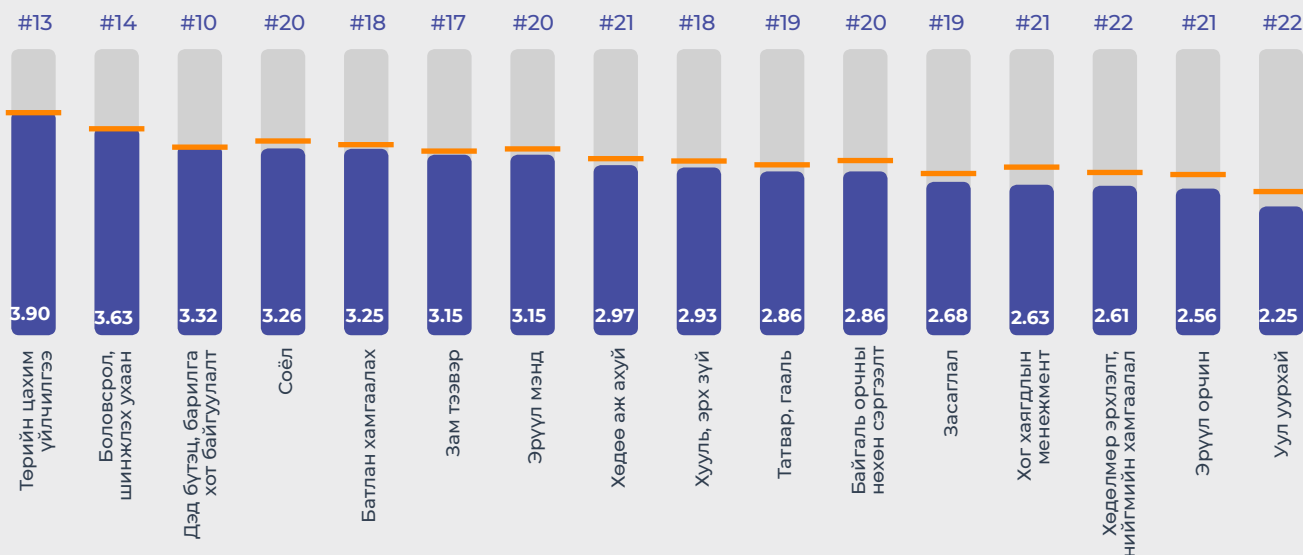
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.04

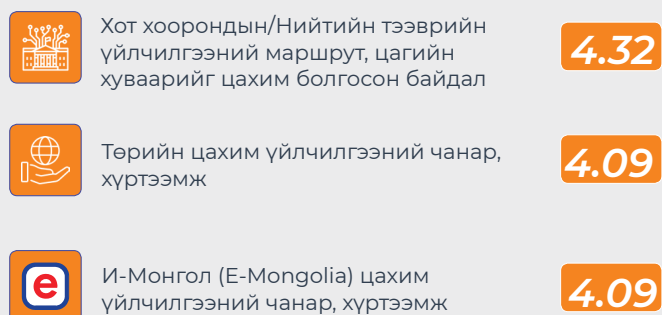
Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

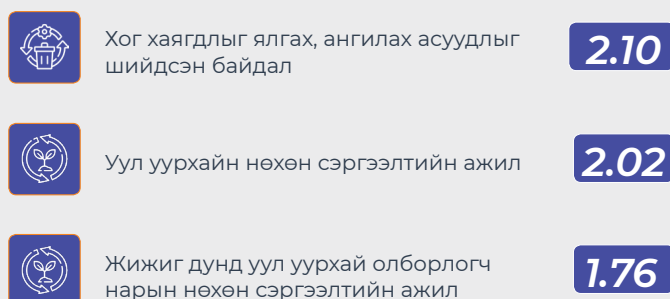
Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ,
22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Хөвсгөл аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас доогуур (3.01) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 21 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн үйлчилгээний хүртээмжид бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл бүхий л салбарт нэлээд хойгуур үнэлэгдсэн байна. Төрийн үйлчилгээнүүд цахимжиж байгаад иргэд хамгийн сайн үйлчилгээ гэж үзсэн бол цалин хөлсний хүртээмж, уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлт зэрэг үзүүлэлт хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна.

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Нийтийн талбайн тохижилт, сайжруулалт хийгдсэн

Гэрэлтүүлэг нэмэгдүүлсэн

Боловсролын байгууллагын хүртээмж, үйл ажиллагаа сайжирсан

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Ажлын байр, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх

Зам засварлах, шинэчлэх

Хөвсгөл аймгийн иргэдийн хувьд наадмын талбай, цэцэрлэгт хүрээлэнгүүдийн тохижилт, шинээр хороодод цэцэрлэг хүрээлэн нэмэгдүүлсэн нь нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилтын ажлуудыг сайнаар үнэлэхэд нөлөөлжээ. Мөн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлсэн нь иргэдийн хувьд хамгийн үр дүнтэй ажлуудын нэг гэж үнэлжээ. Боловсролын салбарт шинээр цэцэрлэг, сургуулиуд ашиглалтад орсон нь хүртээмжийг сайжруулах боломжийг нэмэгдүүлсэн гэж үзэж байна. Харин хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, цаг тухай бүрд нь ачилт хийх, хогийн ангилан ялгалтыг хийж хэвшүүлэхэд анхаарах нь чухал байна. Мөн ажлын байрыг нэмэгдүүлж, иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих ажлуудыг хийх шаардлагатай гэж үзжээ. Хэдийгээр аймаг доторх зам засварын ажлууд хийгдсэн ч аймаг, сум хоорондын замыг сайжруулах шаардлагатай байгааг дурдаж байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Зам тээвэр

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Зам тээвэр”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Эрүүл мэндийн салбарын хувьд эмч нарын ёс зүй тааруу, цаг баримталдаггүй, хүнд суртал ихтэй, ачаалал их байдаг гэжээ. Мөн эмийн хүрэлцээ хангамж муу, үнэ өндөр зэрэг асуудлууд ч хөндөгджээ.
- Зам тээврийн салбарт замын засвар, шинэчлэлийн чанар муу, аймгийн төв болон сум хоорондын зам харилцаа муу. Мөн хот хоорондын жолоочдын зан харилцаа болон үйлчилгээ муу гэж үзэж байна.
- Хог хаягдлын менежментийн хог ачих давтамжийг ойртуулах саналууд гарсан. Нөгөө талаас иргэдэд тохижилт үйлчилгээний талаарх мэдээллийг сайжруулах, хогоо ангилан ялгаж хэвших зэрэг зүйлсийг хийж хэрэгжүүлэх хэрэгтэйг дурджээ.

2.21. ХЭНТИЙ

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

3.43

Аймгууд дундах эрэмбэ

#1

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.65

Төрийн байгууллагын орчин

3.60

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

3.57

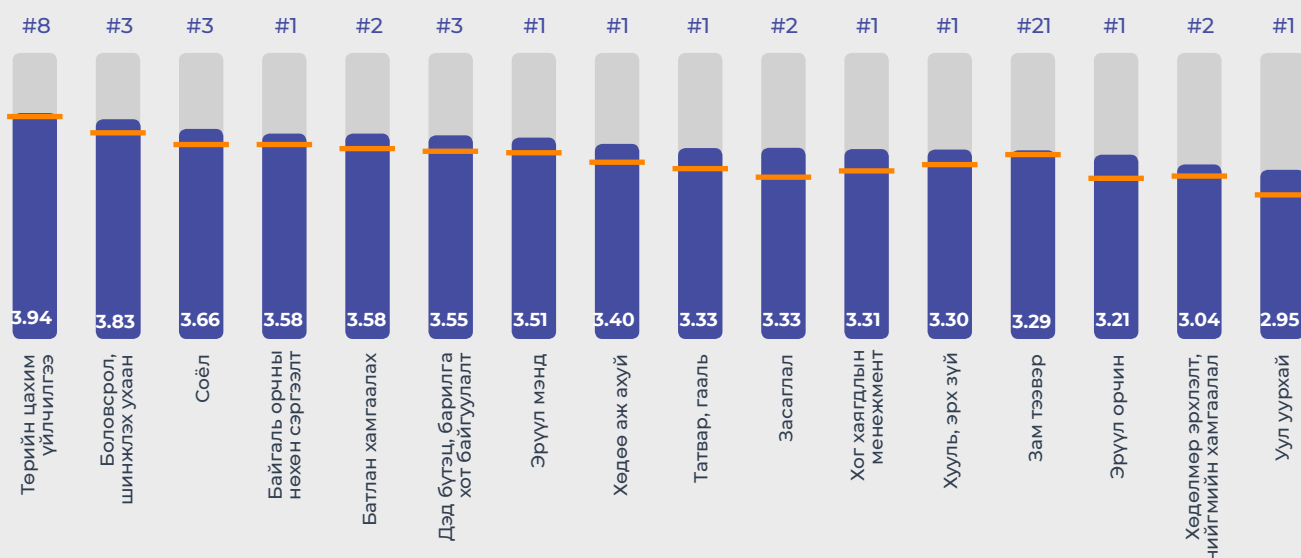
Төрийн үйлчилгээний чанар

3.57

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ, 22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.15

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

2.56

Цэцэрлэгийн багш нарын мэдлэг чадвар

4.10

Та гаалийн татварын хувь хэмжээнд үнэлгээ өгсөн байдал

2.56

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

4.08

Цалин хөлсний хүртээмж

2.48

Хэнтий аймгийн иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас дээгүүр (3.43) сэтгэл ханамжтай буюу аймгууд дотроо 1 дүгээр байрт эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүдээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг дээгүүр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл эрүүл мэнд, эрүүл орчин, уул уурхай, байгаль орчны нөхөн сэргээлт, хөдөө аж ахуй, татвар, гааль, хог хаягдлын менежмент, хууль, эрх зүй зэрэг 8 салбарын үзүүлэлтүүдээр бусад аймгаа тэргүүлж байна. Харин зам тээврийн салбар бусад аймагтай харьцуулахад дундаж түвшинд үнэлэгдсэн байна. Иргэд төрийн цахим үйлчилгээнүүд болон цэцэрлэгийн хүртээмжид өндөр үнэлгээ өгчээ. Харин жижиг дунд уул уурхайн нөхөн сэргээлтийн ажил, татварын хэмжээ, цалин хөлсний хүртээмжтэй холбоотой асуудал дээр хамгийн бага үнэлгээ өгсөн байна.

ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Нийтийн талбайн тохижилт, сайжруулалт

Зам засаж, сайжруулж, шинэ зам тавьсан

Орон сууцны барилга, байгууламж засаж, сайжруулж, нэмэгдүүлсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Дэд бүтцийг сайжруулах, дулаан, цэвэр бохирт холбогдох

Иргэдийн чөлөөт цаг өнгөрүүлэх газрыг нэмэгдүүлэх

Иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх

Хэнтийн аймгийн иргэдийн хувьд хог хаягдлын менежментийг сайжруулж, хог ангилан ялгах цэг байгуулсан нь иргэдээс хамгийн үр дүнтэй болсон ажил гэж онцолж байна. Үүний дараа замын засвар шинэчлэлтийн ажлууд ялангуяа сум хооронд тавигдсан замыг онцолж байна. Онгоцны буудал, спорт цогцолбор, цэцэрлэг, сургуулийн барилга байгууламжийг нэмэгдүүлсэн нь өндөр үнэлгээ авчээ. Харин иргэд нэн тэргүүнд хийгдэх хэрэгтэй байгаа ажлаар айл өрхүүдийг төвийн шугамд холбогдох асуудлыг нэрлэж байна. Үүний дараа хүүхэд, залуусын чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх тоглоомын талбай, цэцэрлэгт хүрээлэн зэргийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэжээ. Мөн иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэхийн тулд жижиг дунд үйлдвэр (ЖДҮ)-ийг дэмжих, аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх замаар ажлыг байрыг нэмэгдүүлэх хэрэгтэй гэж үзэж байна.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Зам тээвэр

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Хог хаягдлын менежмент

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Зам тээвэр”, “Байгаль орчны нөхөн сэргээлт”, “Хог хаягдлын менежмент” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Зам тээврийн салбарт замын татвар их авдаг, хот аймаг хоёрын хооронд 3 удаа татвар авдаг хэдий ч зам эвдрэл гэмтэл ихтэй, засвар, үйлчилгээний чанар муу гэж үзэж байна.
- Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн салбарт аймгийн нутаг дэвсгэрт уул уурхайн олборлолт нэмэгдсэн хэдий ч нөхөн сэргээлт хийгдэхгүй байгаа. Мөн үлийн цагаан оготно зэргээс шалтгаал байгаль орчин улам бүр доройтож байгааг дурдаж байна.
- Хог хаягдлын менежментийн чиглэлд барилгын болон малын гаралтай хог хаягдал ихтэй, ангилан ялгалт хийж хаядаггүй. Хогийг ангилан ялгаж, хаягдал хогийг боловсруулах асуудал чухал байгааг онцоллоо. Мөн нэгдсэн хогийн цэгийг буруу газарт байгуулснаас хог хийсэж, орчныг бохирдуулж байгааг ч дурдаж байна.

2.22. УЛААНБААТАР

АЙМАГ/НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНЭЛГЭЭ

Аймгийн дундаж үнэлгээ

2.88

Аймаг/нийслэл дундаж эрэмбэ

#22

Төрийн албан хаагчийн харилцааны ёс зүй

3.06

Төрийн байгууллагын орчин

2.99

Төрийн үйлчилгээний хүртээмж

2.97

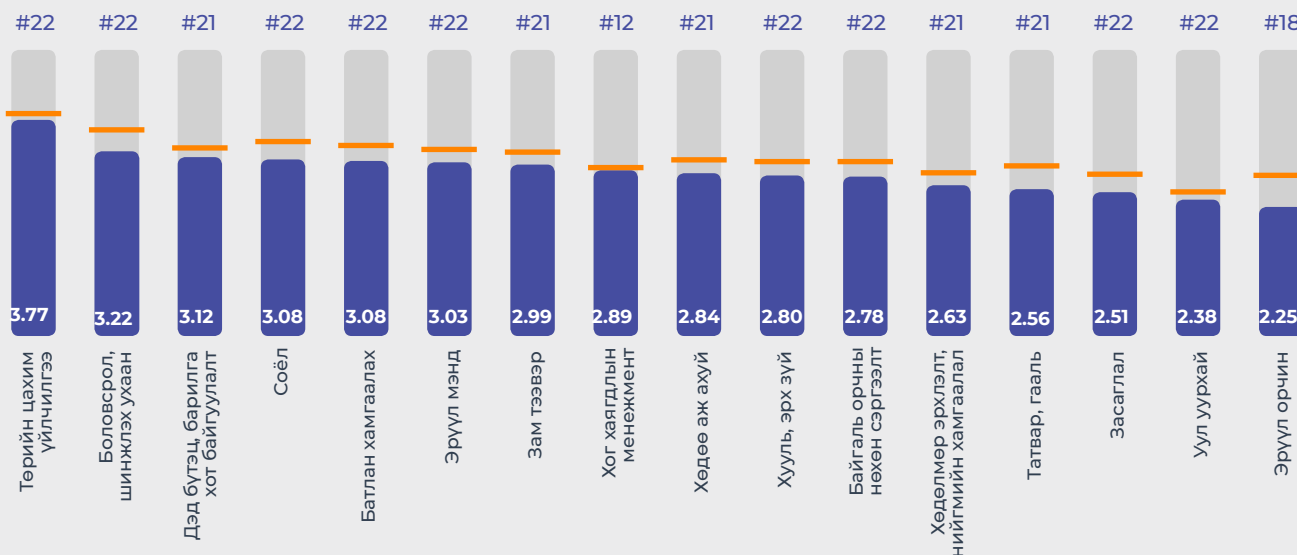
Төрийн үйлчилгээний чанар

2.95

Салбаруудын үр дүн

Улсын дундаж

Үйлчилгээ тус бүрийн эрэмбэ, 22 аймаг/нийслэлээс

Сайн үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

Муу үнэлэгдсэн үйлчилгээ:

И-Монгол (E-Mongolia) цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

3.87

Нийтийн тээвэрээр үйлчлүүлэхдээ карт ашигладаг болсон байдал

3.87

Төрийн цахим үйлчилгээний чанар, хүртээмж

3.86

Хөрсний бохирдлын нөхцөл байдал

2.06

Агаарын бохирдлын нөхцөл байдал

1.98

Жижиг дунд уул уурхай олборлогч нарын нөхөн сэргээлтийн ажил

1.98

Улаанбаатар хотын иргэд төрийн үйлчилгээнд ерөнхий дунджаас доогуур (2.88) сэтгэл ханамжтай буюу аймаг, нийслэл дундаа 22 дугаар байрт буюу хамгийн доогуур эрэмбэлэгдсэн. Төрийн үйлчилгээний үзүүлэлтүүд бүгд ойролцоо түвшинд дунд гэж үнэлснээс төрийн албан хаагчийн ёс зүйн асуудалд бага зэрэг өндөр үнэлгээ өгчээ. Салбарын үнэлгээг авч үзвэл бүхий л салбар, үйлчилгээнүүд бусад аймагтай харьцуулахад доогуур үзүүлэлттэй байна. Хог хаягдлын менежментийн асуудал бусад аймгуудтай харьцуулахад дундаж үнэлэгдсэн. Төрийн цахим үйлчилгээтэй холбогдолтой болон нийтийн тээврийн асуултуудад хотын иргэд сэтгэл ханамж өндөртэй байгаа бол бол уул уурхайн нөхөн сэргээлт, агаарын бохирдлын асуудлуудад хамгийн сэтгэл ханамж багатай байна.

НИЙСЛЭЛИЙН ИРГЭДИЙН СЭТГЭЛ ХАНАМЖИЙН ҮНЭЛГЭЭ

Асуумж судалгааны үр дүн

Хамгийн үр дүнтэй гүйцэтгэсэн ажил (2022)

Нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт сайжруулалтыг хийж гүйцэтгэсэн

Боловсролын байгууллагын хүртээмж сайжирсан

Замын засвар сайжруулалтын ажлууд гүйцэтгэгдсэн

Нэн тэргүүнд гүйцэтгэх шаардлагатай ажил (2023)

Агаарын бохирдлыг бууруулах

Авто замын түгжрэлийн асуудлыг шийдвэрлэх

Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах

Нийслэлийн иргэдийн хувьд нийтийн эзэмшлийн талбайн тохижилт, авто замын засвар сайжруулалтыг хийж гүйцэтгэсэнд сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Мөн 2022 онд Нийслэлд боловсролын салбарын хүртээмж сайжирсан нь томоохон үр дүнтэй ажил болсон гэж дүгнэж байна. Сургуулийн өмнөх боловсролын хүрээнд сугалаагаар элсэгч авдаг байдлыг өөрчилсөн нь хүртээмж сайжирсан гэж үзэх нэг үндэслэл болсон нь судалгааны явцаас харагдсан. Цаашид 2023 онд агаарын бохирдлыг бууруулах, түгжрэлийг шийдвэрлэх чиглэлээр ажиллах шаардлагатай байгааг судалгаанд хамрагдсан ихэнх оролцогчид онцолсон.

Бүлгийн ярилцлагын үр дүн

Сайжруулах шаардлагатай салбар

Эрүүл мэнд

Эрүүл орчин

Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал

Иргэдийн дунд зохион байгуулсан бүлгийн ярилцлагын үр дүнгээс харахад “Эрүүл мэнд”, “Эрүүл орчин”, “Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал” гэсэн төрийн салбар, чиг үүргүүдийг цаашид сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн.

- Нийслэлийн иргэд эрүүл мэндийн салбарын тогтолцоо, удирдлага, зохицуулалтын түвшинд сайжруулалт шаардлагатай байгааг онцолсон. Үйлчилгээний ачаалал, хүртээмжийн асуудал нь олон төрлийн шат дамжлагатай, нэг удаагийн хандалтаар үйлчилгээ авах боломжгүй байдалтай шууд холбоотой гэж үзжээ. Энэ хэсэгт мөн эмийн хөнгөлөлт, эрүүл мэндийн даатгалын ашиглалтын асуудалд шүүмжлэлтэй хандаж байв.
- Эрүүл орчны асуудлыг иргэд Нийслэлийн агаарын бохирдолтой шууд холбон авч үзэж байна. Сүүлийн 2 жил ялангуяа 2022 оны өвлийн улиралд утаа, агаарын бохирдол эрс ихэссэн болохыг онцолж, үр дүнтэй арга хэмжээ авах чухал хэрэгцээ байгааг онцолсон. Мөн гэр хорооллын орчим дахь хог хаягдал, орчны бохирдлын асуудалд анхаарал хандуулах хэрэгтэй байгааг дурдсан.
- Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбартай холбоотойгоор бүлгийн ярилцлагад оролцогчид ажилгүйдэл болон хөдөлмөрийн үнэлэмжийн асуудлыг хөндөн ярилцсан. Ажилгүйдлийн нэг шалтгааныг ажлын байрны орчин нөхцөл болон цалин хөлсний үнэлэмжтэй холбон тайлбарлаж байсан бөгөөд үнийн өсөлттэй уялдуулан цалингийн хэмжээг цаашид нэмэгдүүлэх шаардлага байгааг онцолж байна.

ДҮГНЭЛТ, ЗӨВЛӨМЖ

Салбар, чиг үүргийн үнэлгээг гаргахдаа тухайн салбар, чиг үүрэг бүрд асуугдсан асуултуудыг үнэлсэн 1-5 онооны дунджаар дүгнэсэн бөгөөд нийт үнэлгээний дундаж 3.12 байна. Эдгээрээс төрийн цахим үйлчилгээний талаар иргэд хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай (3.88) байгаа бол иргэд уул уурхайн салбарын үйл ажиллагааны талаар хамгийн бага сэтгэл ханамжтай (2.52) байгаагаа илэрхийлжээ. Судалгааны асуумжийг хэдийгээр 16 салбар, чиг үүрэг болгон хуваасан боловч иргэдийн өгсөн үнэлгээ, фокус бүлгийн ярилцлагаар тодорхойлогдсон асуудлуудаас харахад салбар, чиг үүргүүдэд гарч буй асуудлууд хоорондоо хамааралтай, харилцан уялдаатай байгааг харж болохоор байна.

Иргэдээс өгсөн үнэлгээ, дүгнэлт, засаг төрөөс гарч буй бодлого шийдвэрүүдийг тоймлон дүгнэхэд улсын болон орон нутаг, салбарын хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн ажил засаг захиргааны бүх түвшиндээ тодорхой хэмжээнд хангагдсан, харин тэдгээрийг хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах, үр дүнг тооцох, үйл ажиллагаанд тавих хяналт, хариуцлагын тогтолцоо хангалттай бус, шийдвэр гаргах, хэрэгжүүлэх, хяналт тавих ажилд иргэдийн оролцоо хангалтгүй байдгаас төр, олон нийтийн хооронд үүссэн орон зайд мэдээлэл солилцооны дутмаг байдал бий болж иргэдийн сэтгэл ханамж дундуур байх шалтгаан болж байна. Мөн төрийн албанд улс төрийн нөлөөлөл их байдгаас төрийн үйлчилгээний чанарт сөргөөр нөлөөлж, мэдлэг чадвартай, ёс зүйтэй, мэргэжилтэй хүний нөөцийн дутагдалд орсон, харилцааны соёл, төрийн албан хаагчийн ёс зүйн хэм хэмжээг мөрддөггүй, чадваргүй төрийн албан хаагчид төрийн албаны бүх шатанд байгааг нь төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжид иргэд сэтгэл дундуур байх шалтгаан болж байна.

Төсвийн удирдлага оновчтой бус байдгаас иргэдээс авч буй татвар хураамжийн эргэн зарцуулалт, төсвийн хуваарилалт түүний ил тод байдал хангалтгүй, иргэдийн эрүүл, аюулгүй амьдрах орчин нөхцөл хангагдаагүй, дэд бүтэц, газар зохион байгуулалт, зам, тээврийн хөгжилд анхаарах нэн шаардлагатай байна.

Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, уул уурхайн сөрөг нөлөөллийг арилгах, хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэх, түүнээс орж буй үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх, иргэдийн амьдралд үр нөлөөгөө өгдөг болгох ажлыг төрийн нэгдсэн бодлогоор улс орны хэмжээнд иргэдийн оролцоотой зохион байгуулах хэрэгцээ шаардлага бий болжээ.

Хууль журмын хэрэгжилтийг бүх шатанд хангуулж, хүн бүр хуулийн өмнө эрх тэгш байх нөхцөлийг бүрдүүлэх, хууль эрх зүйн талаарх мэдлэг мэдээллийг олон нийтэд хүргэх арга хэрэгсэлд дэвшил гаргах, шударга ёсыг төр, иргэний нийгмийн бүх шатанд нэвтрүүлж хуулийн дор хариуцлагатай амьдрах орчин нөхцөлийг бүрдүүлэхийг иргэд хүсэж байна.

- **/Эрүүл мэндийн салбарт/-** эмч, мэргэжилтний ур чадвар (3.43), үйлчилгээний орчин, ая тухтай байдал (3.40)-ыг иргэд харьцангуй өндрөөр үнэлсэн. Харин тус салбарын удирдлага, зохион байгуулалт, ажилтнуудын харилцаа хандлага (3.23), үйлчилгээ авахын тулд олон удаагийн хандалт шаардагддаг байдлыг сайжруулах шаардлагатай гэж үзэж байна. Салбарын үйлчилгээний чанарыг сайжруулахтай холбоотой хүний нөөц буюу чадварлаг эмч, мэргэжилтнүүдийн тоог нэмэгдүүлэх, ажлын ачааллыг нь бууруулах, хөдөлмөрийн үнэлэмжийг нь нэмэгдүүлэх гэсэн саналууд ихэвчлэн дурдагдсан. Ингэснээр ажилтнуудын харилцаа хандлага дээшилж, үйлчилгээний түргэн шуурхай байдал сайжрах боломжтой байна.
- **/Хууль, эрх зүй салбарт/-** цагдаагийн байгууллагын түргэн шуурхай байдал (3.48) болон орчны аюулгүй байдал (3.43)-аа иргэд сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Харин орон нутагтаа хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах болон хуулийн хэрэгжилтийг тэгш, ялгаваргүй хангах байдал (2.76)-д сэтгэл ханамж муу байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор хууль хэрэгжүүлэх байгууллагуудын үйл ажиллагааг олон нийтэд нээлттэй ил тод болгох, авлига албан тушаалын хэргүүдэд хариуцлага тооцдог жишиг тогтоох гэсэн саналуудыг дурдсан. Ингэснээр хуулийн хэрэгжилтийг тэгш, ялгаваргүй хангуулж байгаа талаарх олон нийтийн хандлага, мэдээлэл сайжирна гэж үзэж байна.
- **/Боловсролын салбарт/-** иргэд нийтлэг сэтгэл ханамж өндөртэй байгаа ба сургуулийн өмнөх болон ерөнхий боловсролын хүртээмж сайжирсан, багш мэргэжилтнүүдийн мэдлэг, ур чадвар дээшилсэнтэй холбоотой гэж үзэж байна. Цаашид их, дээд сургуулиудын сургалтын чанар, үр нөлөөг дээшлүүлэхтэй холбоотой ажлыг гүйцэтгэх нь тухайн салбар дахь төрийн үйлчилгээг жигд сайжруулахад чухал ач холбогдолтой байна.
- **/Зам тээврийн салбарт/-** үйлчилгээний цагийн хуваарь, маршрутыг цахим болгосон (3.92), нийтийн тээвэрт карт ашигладаг болсон (3.87) зэрэгт иргэд өндөр сэтгэл ханамжтай байна. Харин замын хураамжийн татварын бүрдүүлэлт, зарцуулалтын ил тод байдал (2.37), авто замын засвар сайжруулалтын ажлууд (2.92)-д сэтгэл ханамж муутай байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор зам ашигласны татварын зарцуулалтын ил тод болгох, түүний хүрээнд цугларсан төсвөөр шаардлагатай авто замуудыг сайжруулах, нэмж барих шаардлагатай гэдгийг онцолж байна. Мөн төв суурин газруудын замуудын цас, мөс цэвэрлэх, халтиргаа арилгах үйлчилгээг сайжруулах шаардлагатай байна.
- **/Дэд бүтэц, барилга хот байгуулалтын салбарт/-** иргэд барилга байгууламж шинээр нэмж баригдаж, орон сууцууд нэмэгдэж байгаад сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Харин хот төлөвлөлт, газар ашиглалт,

барилгын чанарын хувьд анхаарах шаардлагатай асуудлууд байгаа гэж үзэж байв. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор цэвэр, бохир усны шугам сүлжээнд өргөтгөл хийх, гэр хорооллын ойр орчмыг төвийн сүлжээнд холбох асуудлаар ажиллах шаардлагатай байгааг онцолсон.

- **/Хүнс, хөдөө аж ахуйн салбар/-** иргэд салбарын хүрээнд үйлдвэрлэгдэж байгаа бүтээгдэхүүний чанар, хүртээмж (3.42)-д сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Харин түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг боловсруулах, зах зээлд гаргах, худалдаалах нөхцөл байдалд муу (2.56) сэтгэл ханамжтай байв. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор жижиг дунд үйлдвэрлэлд зээл олгох, хөгжүүлэх замаар малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, үйлдвэрлэх, зах зээлд худалдаалах боломжтой гэдгийг иргэд онцолсон.
- **/Эрүүл орчин бүрдүүлэх чиг үүргийн/-** хүрээн дэх төрийн үйлчилгээнд иргэд бусад салбар чиг үүрэгтэй харьцуулбал бага сэтгэл ханамжтай байна. Ялангуяа дугуйтай болон явган зорчигчийн ашиглах боломжтой замын хүртээмж, аюулгүй байдал, чанар (2.56)-т сэтгэл ханамж маш муу байна. Мөн агаарын (2.71) болон хөрсний бохирдол (2.64)-ын асуудалд иргэд хамгийн их сэтгэл зовниж байгаагаа илэрхийлж, тодорхой арга хэмжээ авах шаардлагатай байгааг онцолсон. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор дугуйн замыг нэмэгдүүлснээр иргэдийн эрүүл мэнд болоод түгжрэлийн асуудлыг шийдвэрлэхэд давхар ач холбогдолтой гэж үзэж байна.
- **/Соёлын салбарт/-** иргэд ерөнхийдөө сэтгэл ханамжтай байна. Урлаг соёлын холбогдолтой арга хэмжээнүүдийн хүртээмжийг сайн гэж (3.42) үнэлсэн нь харилцаа холбоо, мэдээлэл технологийн хүртээмж, дамжуулалт сайжирч онлайн хэлбэрээр үйлчилгээ авах боломжтой болсонтой зарим талаар холбогдож байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор мэргэшсэн хүний нөөцийн тоог нэмэгдүүлэх, ялангуяа алслагдсан орон нутагт очиж ажиллах мэргэжилтнүүдийг анхаарч ажиллах шаардлагатай байгааг онцолсон.
- **/Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын салбарт/-** иргэд нийтлэг сэтгэл ханамж багатай байна. Мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвд сурч төгсөөд ажлын байртай болж байгаа (3.15)-д бусад үйлчилгээтэй харьцуулахад илүү сэтгэл ханамжтай байна. Харин цалин, хөдөлмөрийн үнэлэмжийн хэмжээ, хүртээмж (2.29)-д хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотой төрийн албан хаагчдын цалин хангамжийг нэмэгдүүлэх, хөдөлмөрийн харилцаатай холбоотой хүний эрхийн зөрчлүүдэд хяналт тавих, шийдвэрлэх чиглэлээр ажиллах хэрэгцээтэй байна.
- **/Татвар, гаалийн салбарт/-** иргэд дундаж үнэлгээнээс доогуур сэтгэл ханамжтай байна. Тус салбарт ажилладаг албан хаагчдын харилцаа, хандлаг (3.47)-д иргэд бусад үзүүлэлттэй харьцуулахад өндөр сэтгэл ханамжтай байгаа бол гаалийн татварын хувь хэмжээ (2.50), НӨАТ-ын буцаан олголтын үйл ажиллагаа (2.75)-д сэтгэл ханамж муутай байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотойгоор сумын төв, алслагдсан газруудад НӨАТ-ын баримтаар үйлчилдэггүй байдлыг анхаарах, малын хөлийн татварын орлого, зарцуулалтыг нийтэд ил тод мэдээлдэг байх зэргийг дурдсан.
- **/Уул уурхайн салбарт/-** иргэд бусад салбартай харьцуулахад хамгийн бага сэтгэл ханамжтай байсан. Тэр дундаа уул уурхайгаас үүдэлтэй нөлөөлөлд өртсөн байгаль орчинд нөхөн сэргээлт хийх байдал (2.29)-д хамгийн шүүмжлэлтэй хандсан. Тэр дундаа уул уурхайн үйл ажиллагаанаас үүдэж малын бэлчээр шахагдах, малчдын амьжиргаа хумигдах, хүн малын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөлөл үүсэх асуудал нэмэгдэж байгаад илүү санаа зовниж байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотой байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн үйл ажиллагаанд тавигдах хяналт, хариуцлагын тогтолцоонд анхаарах, тухайн салбараас орж буй татварын орлогыг тэгш хуваарилах шаардлагатай байгааг дурдсан.
- **/Батлан хамгаалах салбарт/-** иргэдийн дийлэнх сэтгэл ханамж өндөртэй байна. Ялангуяа “Оюутан цэрэг” хөтөлбөр (3.72), цэрэг татлагын үйл ажиллагааны зохион байгуулалт (3.67)-д бусад үйлчилгээтэй харьцуулахад өндөр үнэлгээ өгсөн. Харин цэргийн алба хаагчийн аюул, эрсдэлгүй алба хаах нөхцөлд хамгийн бага (2.80) сэтгэл ханамжтай байгааг илэрхийлсэн. Салбарын үйл ажиллагааг цаашид сайжруулахтай холбоотой цэргийн албаны сахилга бат, хариуцлагатай байдлыг нэмэгдүүлэх, цэргийн алба хаагчдын аюулгүй байдлыг хангах хэрэгтэйг онцолсон.
- **/Төрийн цахим үйлчилгээний чиг үүрэгт/-** иргэд хамгийн өндөр сэтгэл ханамжтай байна. Тэр дундаа “E-Mongolia” платформ нийт төрийн 16 салбарт хамаарах үйлчилгээнүүдээс хамгийн өндөр үнэлгээ (4.0)-г иргэдээс авсан. Төрийн үйлчилгээ цахим болсноор биечлэн үйлчилгээ авах байдал багасаж, олон удаа хандалт хийдэг, шат дамжлагууд багссан байна. Ингэснээр иргэд үйлчлүүлэгчдийн хувьд цаг хугацаа хэмнэх, зардал бага зарцуулах, орон зайн хувьд хүндрэл үүсэхгүй байх зэрэг давуу талууд үүсэн гэж үзсэн. Салбарын үйлчилгээг цаашид улам бүр сайжруулахтай холбоотойгоор цахим үйлчилгээний тоог нэмэгдүүлэх, мэдээллийн аюулгүй байдалд анхаарах, алслагдсан сум орон нутагт үйлчилгээг нэвтрүүлэх, ахмад настны хүмүүсийн ашиглалтыг сайжруулах зэрэг саналуудыг дурдаж байна.
- **/Хог хаягдлын менежментийн чиг үүрэгт/-** иргэд дунджаас доогуур сэтгэл ханамжтай байна. ТҮК-ийн үйл ажиллагаа (3.33)-д бусад үзүүлэлттэй харьцуулахад илүү өндөр үнэлгээ өгч байгаа бол хог хаягдлыг ангилан ялгах, зориулалтын цэг байгуулах (2.45), устгах асуудалд иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотой хогийг төвлөрсөн цэгт хаях, ангилан ялгах, дахин боловсруулахтай холбоотой иргэд олон нийтийн мэдлэг, хандлага, дадлыг сайжруулах шаардлагатай гэж үзсэн. Мөн ТҮК-ийн ажилтнуудын ажлын хангамж, техник хэрэгслийг сайжруулах бодит шаардлага байгааг онцолсон.

- **/Байгаль орчны нөхөн сэргээлтийн чиг үүрэгт/-** иргэд бусад салбар, чиг үүрэгтэй харьцуулахад дундаж сэтгэл ханамжтай байв. Орон нутагт ногоон байгууламж нэмэгдүүлэх, мод тарих үйл ажиллагаа явагдсан байдал (3.62)-д иргэд өндөр үнэлгээ өгч байв. Энэ нь МУ-ын ерөнхийлөгчийн санаачилсан “Тэрбум мод” хөтөлбөртэй шууд холбогдож байна. Харин цөлжилтийн эсрэг үйл ажиллагаа (2.69) болон ой цэвэрлэх, нөхөн сэргээх үйл ажиллагаа (2.82)-д иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотой хууль бусаар мод бэлтгэх, огтлох үйл ажиллагаанд хяналт тавих, хариуцлага тооцох тогтолцоонд анхаарах шаардлагатайг онцолсон.
- **/Засаглалын салбарт/-** иргэдийн дийлэнх дунджаас доогуур үнэлгээ өгсөн. Төсвийн хөрөнгө оруулалт, зарцуулалт, ОНХС-ийн ил тод байдал (2.40)-д иргэд бага сэтгэл ханамжтай байна. Цаашлаад төрийн албанд улс төрийн нөлөө ихтэй, улс төрийн томилгоогоор удирдах албан тушаалын хүнийг ажиллуулдаг, шударга сонгон шалгаруулалт явдаггүй, гэсэн дүгнэлтийг иргэд дурдсан. Нөгөө талаас төрийн захиргааны албан хаагчдын цалин хангамж маш хангалтгүй байгааг онцолсон. Салбарын үйлчилгээг цаашид сайжруулахтай холбоотой чадварлаг боловсон хүчнийг шударгаар сонгон шалгаруулж, хөдөлмөрийг нь тохиромжтой байдлаар үнэлэх шаардлага байна. Ингэснээр засаглалын удирдлага зохион байгуулалт сайжирч, авлига албан тушаалын холбогдолтой хэргүүд буурах ач холбогдолтой гэж үзжээ.

Үнэлгээний үр дүнд иргэдийн байршлаас хамаарсан ялгаатай байдал статистикийн хувьд ач холбогдол бүхий өндөр байв. Сум эсвэл алслагдсан хөдөөгийн иргэд Улаанбаатар хот болон аймгийн төвийн сумдад амьдардаг иргэдтэй харьцуулахад илүү сэтгэл ханамж өндөр байна. Өөрөөр хэлбэл хүн амын нягтшил ихтэй, төв суурин газар амьдардаг иргэд илүү төрийн үйлчилгээнд сэтгэл ханамж муу байна.

Мөн судалгаанд оролцогчдын нас, боловсрол, орлогын нөхцөл байдал сэтгэл ханамжийн үр дүнг ялгаатай байдлаар үнэлэхэд нөлөөлж байгаа нь ажиглагдсан. Боловсрол, орлого өндөр болоод залуу насны хүмүүс төрийн үйлчилгээнд илүүтэй шүүмжлэлтэй хандаж байхад ахимаг насны боловсрол болон орлогын түвшин бага иргэд төрийн үйлчилгээг бусадтай харьцуулахад өндрөөр үнэлсэн.

Харин оролцогчдын хүйсээс хамаарч төрийн үйлчилгээнд хандах сэтгэл ханамжид ялгаатай байдал ажиглагдаагүй.

ХАВСРАЛТ. СОНГОГДСОН СУМДЫН НЭРС

	АЙМАГ/ ДҮҮРЭГ	СУМ 1	СУМ 2
1	Завхан	Баянтэс	Тосонцэнгэл
2	Говь-Алтай	Хөхморьт	Баян-Уул
3	Баян-Өлгий	Цэнгэл	Улаанхус
4	Ховд	Булган	Манхан
5	Увс	Зүүнговь	Малчин
6	Орхон	-	Жаргалант
7	Өвөрхангай	Баруун-баян Улаан	Хайрхан-Дулаан
8	Булган	Баян-Агт	Хутаг-Өндөр
9	Баянхонгор	Баян-Өндөр	Баацагаан
10	Архангай	Тариат	Ихтамир
11	Хөвсгөл	Цэцэрлэг	Бүрэнтогтох
12	Төв аймаг	Заамар	Лүн
13	Говьсүмбэр	Шивээ-говь	Баянтал
14	Сэлэнгэ	Орхонтуул	Сайхан
15	Дорноговь	Замын-Үүд	Эрдэнэ
16	Дархан-Уул	-	Шарын гол
17	Өмнөговь	Манлай	Цогт-цэций
18	Дундговь	Дэлгэрхангай	Луус
19	Дорнод	Баян-Уул	Цагаан-Овоо
20	Сүхбаатар	Түвшин ширээ	Мөнххаан
21	Хэнтий	Дадал	Биндэр